

Socialutskottets betänkande 2022/23:SoU17

Barn och unga inom socialtjänsten

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden, bl.a. med hänvisning till pågående arbete. Motionsyrkandena handlar om insatser för barn och unga, placeringsformer för barn och unga, uppföljning och stöd för placerade barn och unga, adoption samt barns rättigheter.

I betänkandet finns 42 reservationer (S, SD, V, C, MP).

Behandlade förslag

Cirka 110 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2022/23.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	9
Utskottets överväganden	10
Insatser för barn och unga	10
Utskottets ställningstagande	28
Placeringsformer för barn och unga	31
Utskottets ställningstagande	47
Uppföljning och stöd för placerade barn och unga	48
Utskottets ställningstagande	61
Adoption	62
Utskottets ställningstagande	66
Barns rättigheter	66
Utskottets ställningstagande	73
Reservationer	75
1. Föräldrastöd, punkt 1 (S)	75
2. Föräldrastöd, punkt 1 (C)	75
3. Föräldrastöd, punkt 1 (MP)	76
4. Tvister om vårdnad, punkt 2 (SD)	76
5. Stöd till barn och unga, punkt 3 (C)	77
6. Tidiga insatser, punkt 4 (S)	77
7. Tidiga insatser, punkt 4 (MP)	78
8. Utbildningsinsatser för olika yrkesgrupper, punkt 5 (SD)	78
9. Utbildningsinsatser för olika yrkesgrupper, punkt 5 (C)	79
10. Sökbara orosanmälningar, punkt 6 (S)	79
11. Sökbara orosanmälningar, punkt 6 (C, MP)	80
12. Verksamhetsstöd, punkt 7 (V)	81
13. Verksamhetsstöd, punkt 7 (C)	81
14. Verksamhetsstöd, punkt 7 (MP)	82
15. Övriga insatser, punkt 8 (C)	82
16. Övriga insatser, punkt 8 (MP)	83
17. Familjehem, punkt 9 (SD)	84
18. Familjehem, punkt 9 (C)	84
19. Familjehem, punkt 9 (MP)	85
20. Vård och behandling på särskilda ungdomshem, punkt 10 (S)	86
21. Vård och behandling på särskilda ungdomshem, punkt 10 (SD)	86
22. Vård och behandling på särskilda ungdomshem, punkt 10 (MP)	87
23. Villkor och befogenheter på särskilda ungdomshem, punkt 11 (SD)	88
24. Villkor och befogenheter på särskilda ungdomshem, punkt 11 (C)	89
25. Behov av platser på hem för vård eller boende m.m., punkt 12 (C)	89
26. Samverkan mellan myndigheter, punkt 13 (C)	90
27. Samverkan mellan myndigheter, punkt 13 (MP)	90
28. Vårdnadsöverflyttning, punkt 14 (SD)	91
29. Vårdnadsöverflyttning, punkt 14 (C, MP)	91
30. Övrig uppföljning, punkt 15 (SD)	92
31. Övrig uppföljning, punkt 15 (C)	93
32. Övrig uppföljning, punkt 15 (MP)	93
33. Adoption, punkt 16 (S)	94
34. Adoption, punkt 16 (SD)	95

35. Adoption, punkt 16 (C, MP).....	95
36. Barnkonventionen, punkt 17 (S).....	96
37. Barnkonventionen, punkt 17 (SD).....	97
38. Barnkonventionen, punkt 17 (MP)	97
39. Ombud och stödperson till barn, punkt 18 (SD)	98
40. Placerade barns rättigheter, punkt 19 (S).....	99
41. Placerade barns rättigheter, punkt 19 (SD).....	99
42. Placerade barns rättigheter, punkt 19 (C, MP).....	100
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	101
Motioner från allmänna motionstiden 2022/23	101

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Insatser för barn och unga

1. Föräldrastöd

Riksdagen avslår motionerna
2022/23:88 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),
2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 28,
2022/23:1421 av Mats Wiking (S),
2022/23:2218 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 1 och
2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 42 och 43.

Reservation 1 (S)

Reservation 2 (C)

Reservation 3 (MP)

2. Tvister om vårdnad

Riksdagen avslår motion
2022/23:949 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 8.

Reservation 4 (SD)

3. Stöd till barn och unga

Riksdagen avslår motionerna
2022/23:865 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 8 och
2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 32.

Reservation 5 (C)

4. Tidiga insatser

Riksdagen avslår motionerna
2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 54 och
2022/23:2139 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkandena 18 och 19.

Reservation 6 (S)

Reservation 7 (MP)

5. Utbildningsinsatser för olika yrkesgrupper

Riksdagen avslår motionerna
2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 27,
2022/23:949 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 10 och
2022/23:959 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 6.

Reservation 8 (SD)

Reservation 9 (C)

6. Sökbara orosanmälningar

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 4,
2022/23:924 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 10 och
2022/23:1975 av Eva Lindh m.fl. (S).

Reservation 10 (S)

Reservation 11 (C, MP)

7. Verksamhetsstöd

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkandena 31 och 32,
2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 31 och 32,
2022/23:1217 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 23 och
2022/23:2250 av Runar Filper (SD) yrkandena 2 och 3.

Reservation 12 (V)

Reservation 13 (C)

Reservation 14 (MP)

8. Övriga insatser

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 26,
2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkandena 33 och 45–47,
2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 29, 34 och
35,
2022/23:2260 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 6 och
2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 79.

Reservation 15 (C)

Reservation 16 (MP)

Placeringsformer för barn och unga

9. Familjehem

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkandena 49 och 52,
2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 9–11,
2022/23:924 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkandena 22 och 23 samt
2022/23:1484 av Aida Birinxhiku m.fl. (S).

Reservation 17 (SD)

Reservation 18 (C)

Reservation 19 (MP)

10. Vård och behandling på särskilda ungdomshem

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:923 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkandena 3, 4, 10, 11 och
13,
2022/23:1595 av Åsa Karlsson och Björn Wiechel (båda S),
2022/23:1977 av Eva Lindh m.fl. (S),
2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 52 och

2022/23:2260 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 5.

Reservation 20 (S)

Reservation 21 (SD)

Reservation 22 (MP)

11. Villkor och befogenheter på särskilda ungdomshem

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:95 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) i denna del,

2022/23:595 av Marlène Lund Kopparklint (M),

2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 17 och

2022/23:923 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkandena 1, 2, 5–7, 9, 12 och 14.

Reservation 23 (SD)

Reservation 24 (C)

12. Behov av platser på hem för vård eller boende m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:95 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) i denna del,

2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 67 och

2022/23:1673 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 117.

Reservation 25 (C)

Uppföljning och stöd för placerade barn och unga

13. Samverkan mellan myndigheter

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkandena 54 och 55 samt

2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 12 och 16.

Reservation 26 (C)

Reservation 27 (MP)

14. Vårdnadsöverflyttning

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkandena 53 och 56,

2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 13 och

2022/23:924 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 16.

Reservation 28 (SD)

Reservation 29 (C, MP)

15. Övrig uppföljning

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkandena 48 och 51,

2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 8 och 30 samt

2022/23:924 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkandena 18–21.

Reservation 30 (SD)

Reservation 31 (C)

Reservation 32 (MP)

Adoption

16. Adoption

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkandena 18–21,

2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 26–28,

2022/23:924 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 17,

2022/23:1039 av Johan Büser (S),

2022/23:1152 av Mona Olin m.fl. (SD) yrkande 20 och

2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 73.

Reservation 33 (S)

Reservation 34 (SD)

Reservation 35 (C, MP)

Barns rättigheter

17. Barnkonventionen

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:181 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 20,

2022/23:924 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 1,

2022/23:1477 av Petter Löberg (S) och

2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 71.

Reservation 36 (S)

Reservation 37 (SD)

Reservation 38 (MP)

18. Ombud och stödperson till barn

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:924 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkandena 12–14,

2022/23:949 av Mikael Eskilanderesson m.fl. (SD) yrkande 9 och

2022/23:1964 av Amalia Rud Pedersen och Gunilla Carlsson (båda S) yrkandena 1 och 2.

Reservation 39 (SD)

19. Placerade barns rättigheter

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 15,

2022/23:949 av Mikael Eskilanderesson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2,

2022/23:1113 av Roland Utbult (KD) och

2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 72.

Reservation 40 (S)

Reservation 41 (SD)

Reservation 42 (C, MP)

Stockholm den 1 juni 2023

På socialutskottets vägnar

Christian Carlsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Christian Carlsson (KD), Fredrik Lundh Sammeli (S), Johan Hultberg (M), Carina Ståhl Herrstedt (SD), Mikael Dahlgvist (S), Jesper Skalberg Karlsson (M), Anna Vikström (S), Anna-Lena Blomkvist (SD), Gustaf Lantz (S), Malin Höglund (M), Karin Rågsjö (V), Johnny Svedin (SD), Ulrika Westerlund (MP), Carita Boulwén (SD), Karin Sundin (S), Christofer Bergenblock (C) och Jakob Olofsgård (L).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet ca 110 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2022/23. Motionsyrkandena handlar bl.a. om insatser för barn och unga, placeringsformer för barn och unga samt barns rättigheter. Förslagen i motionerna finns i bilagan.

Den 30 mars 2023 informerade statsrådet Camilla Waltersson Grönvall och företrädare för Socialstyrelsen utskottet om lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, förkortad LVU, och frågan om eventuella skillnader mellan pojkar och flickor när det gäller bedömning av riskfaktorer.

Den 9 maj 2023 informerade statsrådet Camilla Waltersson Grönvall och företrädare för Statens institutionsstyrelse (Sis) om aktuella frågor.

Utskottets överväganden

Insatser för barn och unga

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om föräldrastöd, tvister om vårdnad, stöd till barn och unga, tidiga insatser, utbildningsinsatser för olika yrkesgrupper, sökbara orosanmälningar, verksamhetsstöd och övriga insatser.

Jämför reservation 1 (S), 2 (C), 3 (MP), 4 (SD), 5 (C), 6 (S), 7 (MP), 8 (SD), 9 (C), 10 (S), 11 (C, MP), 12 (V), 13 (C), 14 (MP), 15 (C) och 16 (MP).

Motionerna

Föräldrastöd

I **partimotion** 2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 42 föreslås ett tillkännagivande om att utveckla hembesöksprogram. I yrkande 43 föreslås ett tillkännagivande om att ge Folkhälsomyndigheten i uppdrag att stödja utvecklingen av pappakurser och insatser från civilsamhället för att stärka papparollen. Motionärerna anför att fler föräldrakurser till pappor ska utvecklas och att hembesöksprogram för förstagångsföräldrar ska bli mer vanligt förekommande.

I **kommittémotion** 2022/23:2218 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om stöd till föräldraskap. Motionärerna anför att samhällets stöd till föräldrar behöver bli bättre. Fler föräldrar ska kunna tyda signaler om barns ohälsa, kunna tala med sina barn om dessa frågor och veta var och hur de ska söka hjälp. Föräldrar bör tidigt och återkommande erbjudas både generella och riktade evidensbaserade föräldrastödsprogram.

I **kommittémotion** 2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 28 föreslås ett tillkännagivande om att öka föräldrars kunskap om hur man samtalar med unga om sexualbrott, pornografi och annan utsatthet på internet.

I motion 2022/23:1421 av Mats Wiking (S) föreslås ett tillkännagivande om att familjerådgivning har en viktig funktion i det förebyggande arbetet.

I motion 2022/23:88 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) föreslås ett tillkännagivande om att göra det obligatoriskt att göra besök hos BVC enligt uppjord plan samt minskat barnbidrag om planen inte följs.

Twister om vårdnad

I **kommittémotion** 2022/23:949 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 8 föreslås ett tillkännagivande om att tvister om vårdnad i första hand ska lösas genom familjemedling och att domstolsmål bör undvikas.

Stöd till barn och unga

I **kommittémotion** 2022/23:865 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 8 föreslås ett tillkännagivande om en utredning med uppdraget att ta fram förslag på stödåtgärder till barn med överskulsatta föräldrar. Motionärerna anför att de barn som växer upp i familjer där föräldrarna är överskulsatta både på kort och på lång sikt präglas starkt av familjens ekonomiska svårigheter. Det är positivt att riksdagen beslutade om att höja det s.k. normalbeloppet, men det behövs sannolikt fler riktade stödåtgärder för barn med överskulsatta föräldrar. Resurser ur Allmänna arvsfonden skulle exempelvis kunna användas för riktade stödåtgärder.

I **kommittémotion** 2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 32 föreslås ett tillkännagivande om adekvat stöd till barn under 18 år med en förälder som får demens och andra anhöriga till yngre med en demenssjukdom, oberoende av bostadskommun. Motionärerna anför att anhöriga barn under 18 år behöver erbjudas utbildningar, grupper och individuellt stöd i hela landet.

Tidiga insatser

I **kommittémotion** 2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 54 föreslås ett tillkännagivande om ungdomskriminalitetsnämnder. Ett liknande förslag finns i **kommittémotion** 2022/23:2139 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 19. Motionärerna anser att samhällets reaktion på att barn och unga involveras i brottslighet behöver bli tydligare och kraftigare genom att en särskild nämnd införs, under ledning av en domare. Syftet med nämnden ska vara att möjliggöra tidigare, tillräckliga och mer samordnade insatser för att förebygga fortsatt kriminalitet.

I **kommittémotion** 2022/23:2139 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 18 föreslås ett tillkännagivande om socialtjänstens behov av resurser och verktyg för att kunna gripa in tidigt.

Utbildningsinsatser för olika yrkesgrupper

I **kommittémotion** 2022/23:949 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 10 föreslås ett tillkännagivande om utbildning av familjemedlare. Motionärerna anser att det vid separationer bör finnas mer långtgående familjemedling inom ramen för kommunernas familjerättsenheter. Det bör genomföras centrala utbildningsinsatser med krav på obligatorisk utbildning för familjemedlare.

I **kommittémotion** 2022/23:959 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör beakta att den som förhör ett barn om hedersfrågor bör ha adekvat utbildning i hedersproblematik.

I **kommittémotion** 2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 27 föreslås ett tillkännagivande om att utbilda personer inom förskolan, skolan, socialtjänsten och psykiatrin om sexualbrott mot barn och annan utsatthet på internet.

Sökbara orosanmälningar

I **kommittémotion** 2022/23:924 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 10 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör se över möjligheten att även registrera anmälningar som inte leder till någon åtgärd.

I **kommittémotion** 2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att se över behovet av statistik om orosanmälningar till socialtjänsten och omhändertagande av barn.

I motion 2022/23:1975 av Eva Lindh m.fl. (S) föreslås ett tillkännagivande om att förändra socialtjänstlagen så att anmälningar som gäller barn blir sökbara.

Verksamhetsstöd

I **partimotion** 2022/23:1217 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 23 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör se över möjligheten att inrätta skolsociala samverkansteam med socionomer och familjebehandlare vid samtliga högstadieskolor i socialt utsatta områden.

I **kommittémotion** 2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 31 föreslås ett tillkännagivande om enhetliga metoder och mallar för utredningar som rör barn. I yrkande 32 föreslås ett tillkännagivande om att säkerställa att socialtjänsten i alla kommuner har tillgång till särskild kompetens för barnutredningar. Liknande förslag finns i **kommittémotion** 2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 31 och 32. Motionärerna anför att det saknas en formell mall för hur en socialtjänstutredning ska se ut eller krav på vad den ska innehålla. För att förbättra utredningarnas kvalitet, saklighet och stringens finns det behov av att införa en enhetlighet i utredningsmetoder och innehåll för vårdnadsutredningar och andra utredningar som gäller barn. Det behövs även en översyn av hur det kan säkerställas att socialtjänsten i alla kommuner har stabil, tillräcklig och jämlik tillgång till särskild kompetens för utredning av barn och unga.

I motion 2022/23:2250 av Runar Filper (SD) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att socialtjänsten måste börja praktisera vetenskapliga utredningsmetoder och få förutsättningar och kompetens att lösa föräldrarnas problem som ligger till grund för konflikten. I yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att ta föräldraalienation på allvar och ta del av den forskning som finns.

Övriga insatser

I **partimotion** 2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 79 föreslås ett tillkännagivande om att rusta föräldrar, lärare och andra vuxna för att prata med unga om våld i nära relationer.

I **kommittémotion** 2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 33 föreslås ett tillkännagivande om sekretessbrytande bestämmelser och om möjlighet att i utredningsarbetet tala med referenspersoner och med barnet utan vårdnadshavares samtycke och utan att vårdnadshavaren är närvarande. I

yrkande 45 föreslås ett tillkännagivande om att göra en lagändring för att socialtjänsten ska kunna förordna om insatser för såväl föräldrar som barn utan föräldrarnas samtycke. Ett liknande förslag finns i **kommittémotion** 2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 29.

I **kommittémotion** 2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 46 föreslås ett tillkännagivande om att se över lagstiftningen för att undanröja hinder för kommunal samverkan om den sociala barn- och ungdomsvården. Ett identiskt förslag finns i **kommittémotion** 2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 34. Motionärerna anser att det är positivt att riksdagen tidigare riktat ett tillkännagivande till regeringen om att även de orosanmälningar som inte leder till någon utredning ska vara sökbara. Alla hinder för kommuner att samarbeta över kommungränserna om den sociala barn- och ungdomsvården bör också undanröjas. Samarbetet mellan elevhälsan, barn- och ungdomshälsan, primärvården och socialtjänsten behöver stärkas.

I **kommittémotion** 2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 47 föreslås ett tillkännagivande om att socialtjänsten i sin stödjande verksamhet bör vara tvungen att agera om det finns en risk för barns eller andra människors liv och hälsa. Ett liknande förslag finns i **kommittémotion** 2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 35.

I **kommittémotion** 2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 26 föreslås ett tillkännagivande om att se över möjligheten att utöka informationsinsatserna om sexualbrott mot barn på internet för att förebygga denna typ av brott.

I **kommittémotion** 2022/23:2260 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om att ge Socialstyrelsen i uppdrag att utveckla rekommendationer om insatser som kombinerar skydd med rehabilitering.

Gällande rätt

Lagen om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter

Enligt 1 § lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter ska artiklarna 1–42 i konventionen i originaltexternas lydelse gälla som svensk lag. Lagen trädde i kraft den 1 januari 2020.

Föräldrabalken

I 6 kap. 14 § föräldrabalken anges att det finns bestämmelser i socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, om rätten för barn och vårdnadshavare att få stöd och hjälp hos socialnämnden. Socialnämnden förmedlar kontakter med andra rådgivande samhällsorgan.

Socialtjänstlagen

Insatser med stöd i socialtjänstlagen ska enligt 1 kap. 1 § tredje stycket SoL bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet. Om vårdnadshavarna och i vissa fall barnet inte samtycker till behövliga insatser ska socialnämnden, enligt 1 kap. 3 § SoL, överväga om barnet har behov av vård enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, förkortad LVU.

Av 1 kap. 2 § SoL framgår att barnets bästa ska särskilt beaktas vid åtgärder som rör barn. Vidare ska vad som är bäst för barnet vara avgörande vid beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn.

När den enskilde har behov av insatser både från socialtjänsten och från hälso- och sjukvården ska kommunen, enligt 2 kap. 7 § SoL, tillsammans med regionen upprätta en individuell plan. Planen ska upprättas om kommunen eller regionen bedömer att den behövs för att den enskilde ska få sina behov tillgodosedda, och om den enskilde samtycker till att den upprättas. Arbetet med planen ska påbörjas utan dröjsmål.

Insatser inom socialtjänsten ska enligt 3 kap. 3 § SoL vara av god kvalitet. För att utföra uppgifter inom socialtjänsten ska det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Vidare ska kvaliteten i verksamheten systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras. Enligt 3 kap. 3 a § SoL ska socialnämnden se till att det finns rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda risker och missförhållanden inom socialtjänstens verksamhet som rör barn och ungdomar.

En socialnämnd ska bl.a. verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden och bedriva uppsökande verksamhet och annat förebyggande arbete för att förhindra att barn och unga far illa. Nämnden ska också med särskild uppmärksamhet följa utvecklingen hos barn och unga som har visat tecken till en ogynnsam utveckling. Därutöver ska socialnämnden i nära samarbete med hemmen sörja för att barn och unga som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd som de behöver och, om barnets eller den unges bästa motiverar det, vård och fostran utanför det egna hemmet (5 kap. 1 § 1, 3, 7 och 8 SoL).

Socialnämnden ska enligt 5 kap. 1 a § SoL samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa.

Kommunen ska enligt 5 kap. 3 § 1 SoL sörja för

1. att föräldrar kan erbjudas samtal under sakkunnig ledning i syfte att nå enighet i frågor som gäller vårdnad, boende, umgänge och frågor som gäller barnets försörjning (samarbetsamtal), och
2. att föräldrar får hjälp att träffa avtal enligt 6 kap. 6 §, 14 a § andra stycket eller 15 a § tredje stycket föräldrabalken.

Kommunen ska även sörja för att familjerådgivning genom kommunens försorg eller annars genom lämplig yrkesmässig rådgivare kan erbjudas dem som begär det. Med familjerådgivning avses en verksamhet som består i

samtal med syfte att bearbeta samlevnadskonflikter i parförhållanden och familjer.

Kommunen ska enligt 5 kap. 3 a § SoL även sörja för att föräldrar som inte är överens i frågor om vårdnad, boende eller umgänge kan erbjudas informationssamtal under sakkunnig ledning.

När det gäller inkomna orosanmälningar ska socialnämnden utan dröjsmål inleda en utredning av vad som genom ansökan, anmälan eller på annat sätt har kommit till nämndens kännedom och som kan leda till någon åtgärd av nämnden (11 kap. 1 § SoL). Om en sådan anmälan rör barn eller unga ska socialnämnden genast göra en bedömning av om barnet eller den unge är i behov av omedelbart skydd (11 kap. 1 a § SoL).

Det framgår vidare av 14 kap. 1 § SoL att myndigheter, befattningshavare och yrkesverksamma som anges i bestämmelsen är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa. De är även skyldiga att lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av ett barns behov av stöd. De som är verksamma inom familjerådgivning är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om att ett barn utnyttjas sexuellt eller utsätts för fysisk eller psykisk misshandel i hemmet. I 14 kap. 1 c § SoL anges att var och en som får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa bör anmäla detta till socialnämnden.

Enligt 14 kap. 3 § SoL ska den som fullgör uppgifter inom socialtjänsten eller vid Statens institutionsstyrelse (Sis) genast rapportera om han eller hon uppmärksammar eller får kännedom om ett missförhållande eller en påtaglig risk för ett missförhållande, som rör den som får, eller kan komma i fråga för, insatser inom verksamheten.

Av 12 kap. 1 § SoL följer en tvingande gallring av stora delar av socialtjänstens personakter fem år efter sista anteckningen. Detta gäller såväl s.k. barnakter som akter som rör vuxna. Undantag görs dock enligt 12 kap. 2 § SoL för vissa handlingar. Det gäller för handlingar som kommit in eller upprättats i samband med utredning om faderskap eller föräldraskap och utredningar om adoption och för handlingar som kommit in eller upprättats i samband med att ett barn har placerats eller tagits emot i ett hem för vård eller boende, familjehem, stödboende, sådant boende som avses i 5 kap. 7 § tredje stycket SoL eller annat enskilt hem som inte tillhör någon av föräldrarna eller någon annan som har vårdnaden om barnet. Dessa handlingar ska bevaras.

Hälso- och sjukvårdslagen

Enligt 5 kap. 7 § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), förkortad HSL, ska ett barns behov av information, råd och stöd särskilt beaktas om barnets förälder eller någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med har en psykisk störning eller en psykisk funktionsnedsättning, har en allvarlig fysisk sjukdom eller skada, har ett missbruk av alkohol, annat beroendeframkallande medel eller spel om pengar, eller utsätter eller har utsatt barnet eller en

närstående till barnet för våld eller andra övergrepp. Detsamma gäller om barnets förälder eller någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med oväntat avlider.

Pågående arbete

Tidöavtalet

Tidöavtalet är en överenskommelse mellan Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna och innehåller bl.a. direktiv för ett samarbetsprojekt om kriminalitet. Inom projektet ska en reform om krafttag mot ungdomsbrottsligheten genomföras där bl.a. föräldraansvar behandlas (s.22 f.):

En utredning ska se över olika möjligheter att förstärka föräldraansvaret och möjliggöra tidiga insatser för barn som begår brott, är i riskzonen för att göra det eller lever i andra former av utsatthet. Det handlar bland annat om att se över möjligheterna till ytterligare stöd för barn. Satsningen på föräldrastödsprogram byggs ut med målet att det ska finnas i alla kommuner i landet [...]. Vidare ska socialtjänstlagen ändras i syfte att ge socialtjänsten utökade befogenheter att besluta om tidiga och obligatoriska insatser för barnen eller deras vårdnadshavare, så kallat mellantvång.

En av de övriga reformer som ska genomföras inom projektet är att pröva ett system med ungdomskriminalitetsnämnder, och i avtalet anges bl.a. följande (s. 27):

I Danmark finns ett system med ungdomskriminalitetsnämnder ledda av en domare med representanter från polis och kommun. Syftet är att vidta tidigare, mer konsekventa och kraftfulla åtgärder mot bakgrund av utvecklingen av gängmiljöerna, där kriminella inriktar sig på utsatta och lättpåverkade barn och unga. En utredning om att införa ett liknande system pågår. Uppdraget ska emellertid inte redovisas förrän 30 augusti 2024 och bör slutföras tidigare.

En annan reform som ska genomföras inom samma projekt är en ny socialtjänstlag och brottsförebyggande insatser för att bryta nyrekrytering. I denna del framgår följande (s. 27):

Det brottsförebyggande arbetet ska prioriteras under nästa mandatperiod. Statens ansvar behöver här utökas. Socialtjänstlagen behöver reformeras och det brottsförebyggande arbetet samt arbetet att ta människor ur kriminalitet ska tydliggöras och lagfästas. Fler öppna stödformer inrättas, exempelvis vid familjecentraler som finns idag och som byggs ut. Detta för att minska oron för kontakt med sociala myndigheter. Kommunernas brottsförebyggande arbete ska regleras i lag.

En nationell social insatsstyrka inrättas, som ska göra omvärldsanalys och förmedla beprövade metoder för att förebygga brott och utbilda socialsekreterare i att hantera unga som begår eller är i riskzonen för att begå brott. Det ska finnas en operativ funktion som kan användas på platser där kriminalitet och våld eskalerat eller där socialtjänsten är hårt ansträngd.

En ytterligare reform som ska genomföras inom samma projekt är breddad och skärpt lagstiftning mot hedersrelaterat förtryck och hedersrelaterade maktstrukturer. I avtalet anges bl.a. följande (s. 28):

Lagstiftning mot hedersrelaterat förtryck ska skärpas, stödet till utsatta förbättras och myndigheternas arbete effektiviseras. [...] Skolans och elevhälsans roll för att motverka hedersrelaterat förtryck ska synliggöras.

Inom samma projekt ska en reform om mönsterbrytande åtgärder för att stoppa gängen genomföras där det framgår bl.a. följande om en ny huvudregel i sekretesslagstiftningen (s. 20):

Inför – i ett första led – en ny huvudregel i sekretesslagstiftningen: all relevant information ska delas med brottsbekämpande myndigheter för att bekämpa brott. Myndigheter måste kunna dela information med brottsbekämpande myndigheter när det behövs för att bekämpa brott, bidragsfusk, felaktig bokföring och arbetslivskriminalitet. Tilläggsdirektiv ges till utredningen om förbättrade möjligheter att utbyta information med brottsbekämpande myndigheter (Ju 2022:03), med beaktande av de frågor som redan har behandlats i utredningen om utökat informationsutbyte (Ds 2022:13). I ett andra led ska förutsättningarna att ge brottsbekämpande myndigheter direktåtkomst till andra myndigheters relevanta databaser och register utredas.

Tidöavtalet innehåller även direktiv för ett samarbetsprojekt om skolan. En reform som ska genomföras inom projektet Trygghet och arbetsro är bl.a. tryggare skolmiljöer och ökade insatser till särskilt våldsamma elever. Av avtalet framgår bl.a. följande (s. 51):

För särskilt våldsamma elevers skolgång görs insatser för att underlätta fler särskilda journalskolor/akutskolor med utbildad personal. Myndighetsuppdrag ges att kartlägga förekomsten av brottslighet i skolmiljön. Översyn av sekretessreglerna görs för att möjliggöra informationsutbyte mellan skola, socialtjänst och polis i ärenden som gäller unga.

Inom samma projekt ska en reform om likvärdig skola med kvalitet i hela landet genomföras. I avtalet anges följande om att förbättra elevhälsan (s. 54):

En bred reform görs för att förbättra elevhälsan. Elevhälsans vårduppdrag bör återupprättas. En elevhälsogaranti införs med målet att öka tillgängligheten till elevhälsan. Alla skolhuvudmän ska ha samverkansavtal med sjukvården och samverkansrutiner med socialtjänsten för att stärka elevhälsoarbetet. En översyn görs av huvudmannskapet för elevhälsan.

I fråga om insatser mot hedersrelaterat förtryck och kränkningar på grund av kön, sexuell läggning eller könsidentitet framgår följande (s. 54):

Ökade insatser för att motverka hedersrelaterat förtryck samt andra likvärdiga kränkningar mot elever på grund av kön, sexuell läggning eller könsidentitet. Myndighetsuppdrag till Skolverket att ge metodstöd till lärare. Eventuella författningsändringar ska genomföras.

När det gäller hälso- och sjukvården finns ett samarbetsprojekt i Tidöavtalet där reformer i fråga om bl.a. en anhörigsatsning ska genomföras. Av avtalet framgår följande (s. 8):

Anhöriga till långvarigt sjuka ska ha stöd av en kontaktperson. Nationell anhöriglinje som stöttar dygnet runt ska finnas. Särskilt stöd ska ges till anhöriga som är barn. Personal som arbetar med barn ska ha särskild utbildning i detta.

Budgetpropositionen för 2023

Regeringen anför att särskilda insatser behöver vidtas för att öka samhällets kontaktyta i förhållande till yngre barn och deras familjer i områden med socioekonomiska utmaningar. En viktig del i arbetet kan vara en ökad samverkan mellan centrala aktörer såsom barnavårdscentraler (BVC), tandvård, socialtjänst och förskola. Regeringen ser därför behov av att stödja kommuner och regioner för att stärka och vidareutveckla det förebyggande arbetet för barn och unga genom t.ex. hembesöksprogram inom BVC (prop. 2022/23:1 utg.omr. 9 avsnitt 3.5).

Vidare anför regeringen att det är angeläget att föräldrar får kunskap om barnets rättigheter och stöd i föräldraskapet. Regeringen avser att stärka föräldraskapsstödet och föräldraskapsstödsprogrammen ska bli fler. (prop. 2022/23:1 utg.omr. 9 avsnitten 6.5 och 7.5).

Skyddet för barn som utsätts för eller riskerar att bli utsatta för t.ex. våld, hedersrelaterat förtryck eller kriminella miljöer behöver säkerställas. Alla barn som är i behov av placering enligt LVU ska också få det (prop. 2022/23:1 utg.omr. 9 avsnitt 6.5).

Regeringen anser att det är oroväckande att den psykiska ohälsan är hög bland barn och unga. Regeringen kommer att göra flera satsningar på området, t.ex. ta fram en ny nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention. Även flera satsningar inom idrottsrörelsen kommer att prioriteras (prop. 2022/23:1 utg.omr. 9 avsnitt 7.5).

Regeringen ser behov av en statlig satsning så att skolor kan inrätta s.k. sociala team för att bl.a. bidra till trygghet och studiero, öka elevernas närvaro och förbättra samverkan mellan skolan och socialtjänsten (prop. 2022/23:1 utg.omr. 16 avsnitt 3.6).

Stödja genomförandet av den nationella strategin för ett stärkt föräldraskapsstöd

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) har arbetat med den nationella strategin för ett stärkt föräldraskapsstöd sedan 2018. MFoF hade i uppdrag att fortsätta att stödja genomförandet av den nationella strategin för ett stärkt föräldraskapsstöd under 2021 och 2022 och uppdraget slutrapporterades i februari 2023 (Fortsatt stöd i genomförande av nationell strategi för ett stärkt föräldraskapsstöd, Slutrapport 2023, AD 2022-1851). Slutsatser som bl.a. lyfts fram i rapporten (s. 13) är att

- kommuner och regioner behöver systematisera sitt arbete med föräldraskapsstöd för att stödet ska bli hållbart, jämlikt och jämställt. MFoF vill

därför fortsätta att verka för spridning och genomförande av framtagna stöd, checklistor och indikatorer.

- föräldraskapsstödet som erbjuds i möjligaste mån ska vara evidensbaserat. MFoF ämnar fortsätta att följa och publicera utvecklingen av kunskapsläget.
- riktat föräldraskapsstöd i grupp för föräldrar till barn med normbrytande beteende behöver prioriteras i kommunerna eftersom detta stöd kan ha en viktig roll i det vålds- och brottsförebyggande arbetet, tillsammans med det universella stödet. Detta är i linje med MFoF:s pågående arbete inom brottsförebyggande föräldraskapsstöd och våldsförebyggande arbete inriktat på familjer i en hederskontext.

Rapporten bereds i Regeringskansliet.

Uppdrag att genomföra handlingsplanen för brottsförebyggande föräldraskapsstöd

Regeringen har gett MFoF uppdrag att genomföra myndighetens handlingsplan för brottsförebyggande föräldraskapsstöd 2022–2023, med målsättningen att bidra till att förebygga barns och ungas brottslighet (S2020/09554). Av MFoF:s delredovisning i februari 2023 framgår bl.a. följande. Myndigheten ser alltjämt att stöd i föräldraskapet är en av de viktigaste insatser som samhället kan göra för de unga. Samhället behöver erbjuda ett kontinuerligt föräldraskapsstöd under barnens hela uppväxt. Stödet till föräldrar som har barn i tonåren behöver stärkas och också vara mer riktat i det brottsförebyggande arbetet. För att nå ut till alla föräldrar behövs en bred samverkan och samordning mellan alla aktörer. Under det fortsatta arbetet kommer även samverkan med länsstyrelserna att bli viktig eftersom dessa har liknande uppdrag.

Uppdraget ska slutredovisas senast den 29 februari 2024.

Kronofogdemyndigheten

Av ett pressmeddelande den 14 juni 2022 från Kronofogdemyndigheten (Kronofogden) framgår att vart 13:e barn, dvs. nästan 173 000 barn, växer upp i familjer med skulder hos Kronofogden eller med pågående skuldsanering, vilket är en minskning med 4 000 barn jämfört med förra året. Sedan barnkonventionen blev till svensk lag har myndigheten i sitt förebyggande arbete blivit mer varsam i insatser som berör barn. Det kan handla om att avstå från att utmäta tillgångar såsom bil eller bostad i de fall det skulle försämra levnadsförhållandena för barnen. En annan förändring för att förbättra situationen för barnfamiljer som har skulder hos Kronofogden är en ny lag som innebär att vårdnadshavare med äldre barn får behålla mer av lönen vid löneutmätning.

Kronofogden och (Barnens Rätt i Samhället) Bris samarbetar sedan flera år tillbaka för att stötta barn som är oroliga över familjens ekonomi.

1177

På webbplatsen 1177.se samlas kunskap och tjänster inom hälsa och vård från alla Sveriges regioner och kommuner. Av 1177.se framgår att barn och unga kan få eget stöd och egen information om en förälder eller någon annan närstående har en demenssjukdom. Vården har ansvar för att barn och unga får information som är anpassad till deras ålder och situation.

Stärkt kompetens, stabilitet och kvalitetsutveckling inom den sociala barn- och ungdomsvården

Socialstyrelsen slutredovisade regeringsuppdraget Stärkt kompetens, stabilitet och kvalitetsutveckling inom den sociala barn- och ungdomsvården i april 2023. Det är ett uppdrag som myndigheten hade under 2018–2022 (S2018/00535 och S2020/09552). Inom ramen för uppdraget har det tagits fram flera handböcker samt allmänna råd och kunskapsstöd till socialtjänsten i arbetet med barn och unga som begår brott eller har annat normbrytande beteende. Det har också tagits fram material för att ge stöd och vägledning om sekretess och möjligheter till informationsutbyte mellan socialtjänsten och polisen i det brottsförebyggande arbetet. Socialstyrelsen har även arbetat med former för individbaserad systematisk uppföljning. Därutöver har Socialstyrelsen vidtagit åtgärder för att stärka samverkan mellan myndigheterna i det brottsförebyggande arbetet, bl.a. bildat en strategisk samverkansgrupp tillsammans med Polismyndigheten och Skolverket.

Redovisningen bereds i Regeringskansliet.

En uppväxt fri från våld

Utredningen En uppväxt fri från våld lämnade sitt betänkande i januari 2023. I betänkandet föreslås en samlad nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck (SOU 2022:70). Utredningen föreslår bl.a.

- en struktur och organisation för att genomföra strategin i syfte att stödja arbetet mot dess mål
- en ny lag, lagen med vissa bestämmelser om kommuners ansvar för att förebygga och bekämpa våld mot barn, som förtydligar hur kommunerna ska arbeta mot våld mot barn genom kommunövergripande kartläggning, analys och planering
- en satsning på sammanlagt 1 miljard kronor under strategiperioden för forskning om barn och våld samt statsbidrag till stöd för praktisk forskning, metodutveckling eller genomförande
- en handlingsplan som regeringen upprättar vart tredje år för att uppnå målen inom den nationella strategin.

Den nationella strategin har följande fem långsiktiga mål som anger inriktningen för arbetet mot det övergripande målet att varje barn ska ha en uppväxt fri från våld:

1. Våld mot barn ska förebyggas.
2. Barns våldsutsatthet ska upptäckas.
3. Barn ska få det skydd och stöd samt den behandling de har rätt till.
4. Barns rättigheter i brottmålsprocessen ska tillgodoses.
5. Kunskaps- och metodutvecklingen ska stärkas.

I fråga om främjande och förebyggande arbete mot våld mot barn konstaterar utredningen att det finns brister, bl.a. otillräcklig tillgänglighet och träffsäkerhet i stödet till föräldrar, och att det saknas anpassade föräldraskapsstöd för vissa målgrupper. En grupp där stödbehovet särskilt lyfts fram är föräldrar och barn i vårdnadstvist (s. 375). Utredningen föreslår att MFOF ges i uppdrag att i samverkan med länsstyrelserna kartlägga förekomsten och behovet av fortsatt utveckling av målgruppsanpassade föräldraskapsstödsprogram. I uppdraget ska ingå att lämna förslag på insatser som behövs för att möta identifierade behov. Utredningen föreslår även att MFOF ges i uppdrag att undersöka behovet av kompletterande digitala föräldraskapsstöd (s. 786 f.). Vidare föreslår utredningen att Socialstyrelsen ges i uppdrag att kartlägga vad som i dag erbjuds inom kommunerna för att möta behov av stöd i föräldraskapet för föräldrar med egna funktionsnedsättningar (s. 42 och 786–790).

Vidare konstaterar utredningen att arbetet för att förebygga sexuellt våld som utövas på eller med hjälp av nätet är otillräckligt. Flera berörda aktörer har särskilt framhållit vikten av att polisen och socialtjänsten har den kompetens och de tekniska möjligheter som krävs för att kunna bedriva ett effektivt arbete för att förebygga och förhindra sexuellt våld mot barn på nätet. Utredningen bedömer att det sammantaget är tydligt att en kraftsamling behövs för att förebygga sexuellt våld som utövas på eller med hjälp av nätet (s. 407).

När det gäller brottmålsprocessen för barn som utsatts för våld föreslår utredningen att Polismyndigheten ges i uppdrag att genomföra kunskaps- och höjande insatser för landets barnförhållningsledare och på barnförhållningsledarutbildningen om barnförhör vid internetrelaterade sexuella övergrepp, brott i unga partnerrelationer samt förhör med små barn och barn med funktionsnedsättning (s. 45).

För att kunskaperna om våld och våldets konsekvenser ska öka hos barn och vuxna föreslår utredningen bl.a.

- en bred informationsinsats där Folkhälsomyndigheten ges i uppdrag att genomföra återkommande informationsinsatser till allmänheten om våld mot barn och om hur det kan förebyggas
- ett förstärkt krav på att förmedla kunskap om våld till barn i förskolan och skolan där Skolverket ges i uppdrag att bl.a. förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna, utreda hur tillägg eller förtydliganden bör göras i läroplanerna för förskolan och för samtliga skolformer som riktar sig till barn om att förmedla kunskap till barn om våld, rätten till skydd mot alla former av våld och rätten till stöd och hjälp vid våldsutsatthet (s. 42 och 780–785).

Betänkandet är ute på remiss med en sista svarsdag den 7 augusti 2023.

Utredning om ungdomskriminalitetsnämnder – en ny ordning för att förebygga brottslighet

Regeringen beslutade den 7 juli 2022 att ge en särskild utredare i uppdrag att beskriva och analysera den danska ordningen med ungdomskriminalitetsnämnder, analysera möjligheterna att införa en ordning med ungdomskriminalitetsnämnder i Sverige och lämna nödvändiga författningsförslag. Förslagen ska syfta till att åstadkomma tydligare åtgärder från samhället när barn och unga har hamnat i en kriminell bana samtidigt som de ska möjliggöra tidigare, tillräckliga och mer samordnade insatser för att förebygga fortsatt kriminalitet (dir. 2022:106).

Utredningen (S 2022:11) fick den 16 februari 2023 ett tilläggsdirektiv (dir. 2023:26) som innebär att utredningstiden förkortas. Uppdraget skulle ursprungligen redovisas senast den 30 augusti 2024, men det ska i stället redovisas senast den 27 mars 2024.

Att göra anmälningar som gäller barn sökbara

Socialstyrelsen lämnade rapporten Att göra anmälningar som gäller barn sökbara i maj 2019. I rapporten presenterar Socialstyrelsen författningsförslag som innebär att uppgifter om anmälningar som gäller barn och som inte leder till utredning samt uppgifter om bedömning av behovet av omedelbart skydd och beslut att inte inleda utredning om ett barn ska kunna sammanställas på ett sökbart sätt.

Socialstyrelsens författningsförslag bereds i Regeringskansliet.

Utredning om utbyte och inhämtning av uppgifter i socialtjänsten för att förebygga brott och öka skyddet för barn

Den 4 februari 2022 tillsattes en utredning (S 2022:A) om utbyte och inhämtning av uppgifter i socialtjänsten för att förebygga brott och öka skyddet för barn (S2022/00807). Den 1 mars 2023 fick utredningen ett utvidgat uppdrag (S2023/00898). I uppdraget ska även ingå att redogöra för, och analysera, de författningsförslag som Socialstyrelsen föreslår i den tidigare nämnda rapporten Att göra anmälningar som gäller barn sökbara – rättsliga förutsättningar för personuppgiftsbehandling. Utredaren ska bl.a. väga de förslag som lämnas i rapporten mot andra möjligheter att göra orosanmälningar om barn sökbara, redogöra för de som är mest ändamålsenliga och kostnadseffektiva och lämna nödvändiga författningsförslag. Utredaren ska också kartlägga och bedöma de integritetsrisker som kan uppstå med anledning av den personuppgiftsbehandling som förslagen kan ge upphov till.

Uppdraget redovisades den 8 maj 2023 och bereds i Regeringskansliet.

Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag

I augusti 2020 överlämnade Utredningen Framtidens socialtjänst betänkandet Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag (SOU 2020:47) till regeringen. Betänkandet innehåller flera förslag som syftar till ett förtydligt barnrättsperspektiv inom socialtjänsten. Utredningens förslag innebär att en ny socialtjänstlag ersätter den nuvarande lagen. Den nya lagen ska ha ett tydligt förebyggande perspektiv där socialtjänsten arbetar förebyggande oavsett om det handlar om övergripande arbete, samverkan med andra, kommunens planering, insatser till grupper eller insatser till enskilda. Utredningen föreslår bl.a. att

- det införs krav på att verksamhet inom socialtjänsten ska bedrivas i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet.
- regeringen tillsätter en utredning med uppdrag att utreda hur man kan säkerställa en fungerande och effektiv kunskapsstyrning som säkerställer samarbete mellan kommunerna och mellan kommunerna och staten.
- regeringen tillsätter en utredning som ges i uppdrag att se över professionens roll och den nuvarande beslutsordningen inom socialtjänstens område. I en sådan översyn bör även ingå att ta ställning till vilken behörighet som eventuellt ska krävas för att fatta olika beslut inom socialtjänsten.
- det i socialtjänstlagen ska införas en möjlighet för socialnämnden att tala med ett barn utan vårdnadshavarens samtycke och utan att vårdnadshavaren är närvarande, även inför ett beslut om huruvida en utredning ska inledas eller inte.
- en utredning tillsätts med uppdrag att se över bestämmelser om gallring av barnakter.

Betänkandet bereds i Regeringskansliet.

Socialtjänstens handläggning av ärenden som rör barn och unga

Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) redovisade i mars 2023 ett regeringsuppdrag om socialtjänstens handläggning av ärenden som rör barn och unga (S2020/08835).

Av utredningen framgår bl.a. att den sammantagna bilden av Ivos tillsyn illustrerar att det finns en utbredd okunskap eller oförmåga i många kommuner i fråga om de skyldigheter som följer av lagstiftningen. Dessa brister innebär att barns rätt till delaktighet och att få sitt bästa bedömt och beaktat åsidosätts.

Tillsynsresultaten visar att socialtjänsten i många kommuner bättre behöver leva upp till kraven på att handläggningen ska vara rättssäker och av god kvalitet. Brister finns i hela vårdkedjan men varierar i omfattning och allvarlighetsgrad mellan kommuner och ärenden. En brist kan återfinnas i ett enskilt ärende eller i flera ärenden i samma kommun och i en eller flera delar i vårdkedjan.

En särskilt allvarlig brist är att flera socialtjänster inte har inlett utredning när barn kan ha bevitnat eller utsatts för våld i hemmet. Allvarliga är också de fall där socialtjänstens utredningar som rör våldsutsatta barn inte har genomförts med den skyndsamhet eller med den kvalitet som krävs för att leva upp till lagstiftningens krav och mål.

Skolsociala team

Regeringen presenterade den 14 april 2023 följande åtgärder för att förbättra tryggheten och studieron i skolan och för att öka elevernas närvaro i skolan (regeringen.se):

- Ett nytt statsbidrag införs till skolhuvudmän för personalkostnader i skolsociala team på 75 miljoner kronor för 2023. För 2024 och 2025 beräknas satsningen uppgå till 250 miljoner kronor årligen.
- Ett gemensamt uppdrag ges till Skolverket och Socialstyrelsen att stödja skolhuvudmän och socialtjänst när det gäller att inrätta och organisera sina skolsociala team. I uppdraget ingår även att utvärdera effekterna av satsningen.

Skolsociala team är ett sätt för skolan och socialtjänsten att arbeta tillsammans för att stärka förutsättningarna för elever att uppnå målen med utbildningen, skapa en lugn och trygg skolmiljö och öka elevers närvaro i skolan.

En sänkt åldersgräns för öppna insatser till barn utan vårdnadshavarens samtycke

I propositionen En sänkt åldersgräns för öppna insatser till barn utan vårdnadshavarens samtycke föreslår regeringen en lag som innebär att socialnämnden ska få möjlighet att besluta om öppna insatser till ett barn som har fyllt tolv år även utan vårdnadshavarnas samtycke, om det bedöms lämpligt och barnet samtycker till insatsen (prop. 2022/23:64). Syftet är att öka socialnämndens möjligheter att ge stöd till barn, även om samtycke till insatsen saknas från barnets vårdnadshavare samtidigt som situationen inte är så allvarlig att kriterierna för ett omhändertagande enligt LVU är uppfyllda.

Vidare föreslås i propositionen att socialnämnden utan vårdnadshavarnas samtycke ska få utse en särskild person (kontaktperson) eller en särskilt kvalificerad kontaktperson för ett barn som har fyllt tolv år, om det är lämpligt och barnet samtycker till det. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2023.

Propositionen har beretts i utskottet, som ställde sig bakom regeringens förslag (bet. 2022/23:SoU26) och den 24 maj 2023 ställde sig riksdagen bakom utskottets förslag (rskr. 2022/23:191).

Utredning om öppna insatser utan samtycke till vårdnadshavare och fler tidiga insatser till barn och unga

Den 28 april 2022 tillsatte regeringen en utredning med uppdrag att utreda om det, i syfte att stödja barn, bör införas en möjlighet för socialnämnden att besluta om öppna insatser utan samtycke till vårdnadshavare (S 2022:D). Utredaren ska bl.a. redovisa för- och nackdelar med en sådan möjlighet och föreslå hur en sådan ordning skulle kunna se ut. I uppdraget ingår att särskilt belysa vilka kontrollåtgärder som eventuellt är nödvändiga för att sådana insatser ska vara verkningsfulla och vilka konsekvenser en vägran att följa ett beslut om öppna insatser utan samtycke till vårdnadshavare bör få för både vårdnadshavare och barn. Utredaren ska också utreda om det bör införas en möjlighet för socialnämnden att besluta om krav riktade mot barn och unga, liknande de barn- och ungdomsförelägganden som förekommer i Danmark (børne- og ungepålæg).

Uppdraget ska redovisas senast den 1 februari 2024.

Barnafrid nationellt centrum för kunskap om våld mot barn

Barnafrid är ett nationellt kunskapscentrum med uppdrag att samla och sprida kunskap om våld och andra övergrepp mot barn. Det är ett regeringsuppdrag som tilldelades Linköpings universitet under 2015. Barnafrid riktar sig till yrkesverksamma som i sitt arbete möter barn och unga som utsatts för våld och andra övergrepp. Primär målgrupp är professioner inom rättsväsendet, skolan, socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Centrumet tillhandahåller en kunskapsportal som bl.a. innehåller digitala utbildningar, publikationer och metodstöd om våld mot barn, baserade på forskning och beprövad erfarenhet. Centrumet har hållit utbildningar om våld mot barn, om hedersrelaterat våld och förtryck samt om kognitiv integrerad behandling vid barnmisshandel (Verksamhetsberättelse 2022).

Tidigare riksdagsbehandling

Tillkännagivande om tidigare tillkännagivanden om den sociala barn- och ungdomsvården

Utskottet föreslog i betänkande 2021/22:SoU18 Socialtjänstfrågor – barn och unga ett tillkännagivande till regeringen om tidigare tillkännagivanden. Utskottet anförde följande i betänkandet (s. 23 f., 1 res. S, V, MP):

Utskottet anser att det är viktigt att kontinuerligt verka för att utsatta barn och unga ska få en bättre och tryggare tillvaro. Som ett led i detta har utskottet och riksdagen beslutat om 27 tillkännagivanden under riksmötet 2020/21 som rör utsatta barn och unga på olika sätt (se uppräkningslistan under Tidigare riksdagsbehandling i avsnittet ovan). Enligt utskottets mening har regeringen inte i tillräcklig grad vidtagit åtgärder i enlighet med tillkännagivandena. Utskottet vill därför påminna regeringen om vikten av att snarast vidta dessa åtgärder och genomföra tillkännagivandena. Situationen inom den sociala barn- och ungdomsvården kräver insatser i

närtid. Riksdagen bör ställa sig bakom det som utskottet anför och tillkänna detta för regeringen. Därmed bör riksdagen bifalla motion [...].

Övriga motionsyrkanden om insatser för barn och unga avstyrktes.

Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2021/22:320).

Regeringen anger följande i skrivelse 2022/23:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2022:

Regeringen har påbörjat åtgärder för att svara upp mot de 27 tillkännagivanden som avses i denna punkt. Resultatet av det arbetet behöver inväntas. Ärendet bereds och regeringen avser att återkomma till riksdagen med ytterligare information om hur arbetet fortskrider under 2023. Punkten är inte slutbehandlad.

Tillkännagivanden om kompetenskrav för socialtjänstens personal, om handledarstöd och introduktionsutbildningar, om evidensbaserade metoder för socialtjänstens barnutredningar och sökbara orosanmälningar

Utskottet föreslog i betänkande 2020/21:SoU24 Socialtjänst- och barnfrågor ett tillkännagivande till regeringen om kompetenskrav för socialtjänstens personal. Utskottet anförde följande i betänkandet (s. 35, 1 res. S, V, MP):

Vidare finns det enligt utskottet ett behov av att stärka kompetensen inom socialtjänsten. Utskottet anser därför att regeringen bör se över frågan om kompetenskrav för socialtjänstens personal. Utskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför och tillkännager detta för regeringen. Motionerna [...] bör därför bifallas delvis.

Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2020/21:368).

Regeringen anger följande i skrivelse 2022/23:75:

Ett arbete har inletts i Regeringskansliet med att överväga vilka åtgärder som bör vidtas med anledning av tillkännagivandet. Socialstyrelsen fick i regleringsbrevet för 2020 ett uppdrag om kompetens- och kvalitetsutveckling inom den sociala barn- och ungdomsvården som har betydelse för tillkännagivandet. Uppdraget ska slutredovisas den 31 mars 2023. Genom den s.k. Yrkesresan som är ett samarbete mellan Sveriges Kommuner och Regioner, Socialstyrelsen och Regionala samverkans- och stödstrukturer (RSS) kommer utbildningar för socialtjänstens personal att ges på tre olika nivåer utifrån yrkeserfarenhet. Området Barn och unga är först ut. Regeringen avser att därefter återkomma. Punkten är inte slutbehandlad.

I ovannämnda betänkande föreslog utskottet även ett tillkännagivande till regeringen om handledarstöd och introduktionsutbildningar. Utskottet anförde följande i betänkandet (s. 36, 1 res. S, V, MP):

Utskottet noterar att Socialstyrelsen har tagit fram ett webbaserat stöd för att introducera socialsekreterare till socialtjänstens barn- och ungdomsvård. Enligt utskottet är det angeläget att ytterligare stärka socialtjänstens medarbetare. Utskottet anser att regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att ta fram material som kan utgöra en grund för ett metodiskt handledarstöd och strukturerade introduktionsutbildningar för socialtjänstens medarbetare. Detta är särskilt viktigt för dem som ska arbeta med barn- och familjeärenden, eftersom sådana ärenden ställer höga

krav på kunskap och rättssäkerhet. Utskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför och tillkännager detta för regeringen. Därmed bör motion [...] bifallas.

Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2020/21:368).

Regeringen anger följande i skrivelse 2022/23:75:

Ett arbete har inletts i Regeringskansliet med att överväga vilka åtgärder som bör vidtas med anledning av tillkännagivandet. Myndigheten för vård och omsorgsanalys påtalade i sin rapport: 2019:7 Social kompetens behovet av strukturer för introduktion, fort- och vidareutbildning. Socialstyrelsen fick i regleringsbrevet för 2020 ett uppdrag om kompetens- och kvalitetsutveckling inom den sociala barn- och ungdomsvården med innehåll som har betydelse för tillkännagivandet. Uppdraget ska slutredovisas den 31 mars 2023. Punkten är inte slutbehandlad.

I nämnda betänkande förslog utskottet också ett tillkännagivande till regeringen om evidensbaserade metoder för socialtjänstens barnutredningar.

Utskottet anförde följande i betänkandet (s. 37, 1 res. S, V, MP):

Ett motionsyrkande tar upp frågan om evidensbaserade metoder för socialtjänstens barnutredningar. Utskottet konstaterar inledningsvis som framgår ovan att betänkandet om en hållbar socialtjänst överlämnades 2020. Utredningen föreslår bl.a. att det bör införas krav på att verksamhet inom socialtjänsten ska bedrivas i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet. Utskottet noterar att betänkandet bereds inom Regeringskansliet. Utskottet vill i detta sammanhang betona vikten av att utreda vilka evidensbaserade metoder för socialtjänstens utredningar av barn och unga som finns att tillgå, vilka som används i dag och vilka som kan rekommenderas till kommunerna. Utskottet anser därför att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att se över frågan om evidensbaserade metoder för socialtjänstens barnutredningar. Utskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför och tillkännager detta för regeringen. Motion [...] bör därför bifallas

Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2020/21:368).

Regeringen anger följande i skrivelse 2022/23:75:

Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) har fått i uppdrag att bidra med stöd och handledning för att systematiskt söka, värdera och använda kunskap inom socialtjänsten och den sociala barn- och ungdomsvården. SBU ska inom ramen för uppdraget utbilda och sprida kunskap om vetenskapliga kunskapssammanställningar till strategiskt viktiga målgrupper som stöd till fortsatt utveckling av ett kunskapsbaserat arbete inom socialtjänsten. I uppdraget ingår också att sammanställa det vetenskapliga underlaget avseende bedömningsmetoder för barn och ungdomar som utreds inom socialtjänsten. Uppdraget redovisades den 25 februari 2022 (Redovisning av regeringsuppdrag om att utbilda och sprida kunskap om vetenskapliga kunskapssammanställningar inom socialtjänsten och Standardiserade bedömningsmetoder i utredningar av barn och unga inom socialtjänsten, 2022, SBU). Av redovisningen framgår att det finns begränsat med systematiska översikter med låg eller måttlig risk för bias, som utvärderar olika bedömningsmetoders psykometriska egenskaper för barn och unga och som skulle kunna användas inom socialtjänstens barn och ungdomsvård. Det framgår också av rapporten att SBU ska genomföra omfattande aktiviteter för att sprida resultatet på ett sätt som underlättar för socialtjänsten att ta till sig kunskapen och lära sig mer om systematiska översikter. Genom uppdraget

till SBU bedömde regeringen i budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 9 s. 162) att tillkännagivandet var slutbehandlat. Punkten är slutbehandlad.

I samma betänkande föreslog utskottet även ett tillkännagivande till regeringen om sökbara orosanmälningar. Utskottet anförde följande i betänkandet (s. 69, 1 res. S, V, MP):

Av en rapport från Socialstyrelsen i maj 2019 framgår att anmälningar om oro för barn som inte leder till utredning i många kommuner sätts in i en eller flera pärmar i kronologisk ordning där det kan vara svårt att söka bland anmälningarna (Att göra anmälningar som gäller barn sökbara Rättsliga förutsättningar för personuppgiftsbehandling). Författningsförslagen i rapporten innebär att uppgifter om anmälan som gäller barn som inte leder till utredning samt uppgifter om bedömning av behovet av omedelbart skydd och beslut att inte inleda utredning om ett barn, ska kunna sammanställas på ett sökbart sätt. Utskottet har fått veta att rapporten bereds inom Regeringskansliet och vill understryka vikten av att den bereds skyndsamt och att regeringen snarast återkommer med lagförslag.

Utskottet kan vidare konstatera att de barnakter som finns hos socialtjänsten med vissa undantag ska gallras efter fem år. Detta innebär att en orosanmälan som inte leder till någon åtgärd från socialtjänstens sida inte kommer att finnas kvar i socialtjänstens register fem år efter anmälan. Utskottet anser att detta kan försvåra för socialtjänsten att ge ett barn rätt stöd och hjälp eftersom äldre uppgifter skulle kunna ge socialtjänsten ett bättre underlag för sin bedömning vid ett senare tillfälle. Utskottet noterar att utredningen Framtidens socialtjänst i sitt betänkande (SOU 2020:47) föreslår att bestämmelserna om gallring av barnakter bör ses över. Utskottet delar den bedömningen och anser att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att se över bestämmelserna om gallring av barnakter hos socialtjänsten.

Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2020/21:368).

Regeringen anger följande i skrivelse 2022/23:75:

Socialstyrelsen har på regeringens uppdrag analyserat de rättsliga förutsättningarna för socialtjänstens behandling av personuppgifter vid anmälningar avseende barn som inte leder till utredning samt inkommit med författningsförslag i rapporten Att göra anmälningar som gäller barn sökbara. Författningsförslagen i rapporten har remissbehandlats. Ärendet bereds inom Regeringskansliet. Punkten är inte slutbehandlad.

Utskottets ställningstagande

En socialnämnd har en skyldighet att bedriva ett förebyggande arbete för att förhindra att barn och unga far illa. Socialnämnden ska också med särskild uppmärksamhet följa utvecklingen hos barn och unga som har visat tecken till en ogynnsam utveckling. Därutöver ska socialnämnden i nära samarbete med hemmen sörja för att barn och unga som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd som de behöver.

Inledningsvis konstaterar utskottet vad gäller föräldrastöd att samarbetspartierna i Tidöavtalet aviserat en satsning på föräldrastödsprogram och att regeringen i budgetpropositionen anför att särskilda insatser behöver vidtas

för att öka samhällets kontaktyta i förhållande till yngre barn och deras familjer i områden med socioekonomiska utmaningar. I detta sammanhang noterar utskottet MFoF:s uppdrag att stödja genomförandet av den nationella strategin för ett stärkt föräldraskapsstöd och handlingsplanen för brottsförebyggande föräldraskapsstöd. Mot denna bakgrund anser utskottet att det inte är nödvändigt för riksdagen att ta några initiativ. Motionerna 2022/23:88 (M), 2022/23:864 (C) yrkande 28, 2022/23:1421 (S), 2022/23:2218 (S) yrkande 1 och 2022/23:2277 (MP) yrkandena 42 och 43 bör därför avslås.

I fråga om tvister om vårdnad konstaterar utskottet att det framgår av socialtjänstlagen att kommuner bl.a. ska erbjuda samarbetsamtal, familjerådgivning och sedan 2022 informationssamtal. Med hänsyn härtill anser utskottet att riksdagen inte behöver ta några initiativ med anledning av motion 2022/23:949 (SD) yrkande 8. Motionen bör avslås.

När det gäller stöd till barn och unga konstaterar utskottet att myndigheter ska ha ett barnperspektiv i sitt förebyggande arbete. Utskottet noterar att Kronofogdemyndigheten kan avstå från att utmäta vissa tillgångar i de fall det skulle försämra levnadsförhållandena för barn och att myndigheten tillhandahåller information och ger stöd till barn när de är oroliga för familjens ekonomi. Utskottet noterar även att hälso- och sjukvården särskilt ska beakta ett barns behov av information, råd och stöd om bl.a. barnets förälder som han eller hon bor tillsammans med har en allvarlig sjukdom. Mot bakgrund av detta är utskottet inte berett att föreslå några initiativ med anledning av motionerna 2022/23:865 (C) yrkande 8 och 2022/23:901 (C) yrkande 32. Motionerna bör avslås.

Utskottet vill framhålla den pågående Utredningen om ungdomskriminalitetsnämnder (S 2022:11). Dessutom har samarbetspartierna i Tidöavtalet aviserat att genomföra ett system med ungdomskriminalitetsnämnder. Med hänsyn till den pågående Utredningen om ungdomskriminalitetsnämnder anser utskottet att redovisningen av detta uppdrag bör avvaktas. Därmed anser utskottet att motionerna 2022/23:2061 (S) yrkande 54 och 2022/23:2139 (S) yrkandena 18 och 19 bör avslås.

Vad avser utbildningsinsatser för olika yrkesgrupper vill utskottet framhålla betänkandet En uppväxt fri från våld (SOU 2022:70) som överlämnades till regeringen i januari 2023 och som är remitterat. I betänkandet föreslås en samlad nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck. Med beaktande av detta anser utskottet att riksdagen inte behöver ta några initiativ med anledning av motionerna 2022/23:864 (C) yrkande 27, 2022/23:949 (SD) yrkande 10 och 2022/23:959 (SD) yrkande 6. Motionerna bör avslås.

Utskottet noterar att Socialstyrelsens rapport Att göra anmälningar som gäller barn sökbara remissbehandlats och att Utredningen om utbyte och inhämtning av uppgifter i socialtjänsten för att förebygga brott och öka skyddet för barn (S 2022:A) i mars 2023 även fick i uppdrag att redogöra för, och analysera, de författningsförslag som Socialstyrelsen föreslog i den tidigare nämnda rapporten Att göra anmälningar som gäller barn sökbara. Mot

denna bakgrund anser utskottet att det inte är nödvändigt för riksdagen att ta några initiativ med anledning av motionerna 2022/23:864 (C) yrkande 4, 2022/23:924 (SD) yrkande 10 och 2022/23:1975 (S). Motionerna bör avslås.

I fråga om verksamhetsstöd vill utskottet framhålla regeringens satsningar på samverkan mellan socialtjänsten och skolan i skolsociala team. Därutöver noterar utskottet Socialstyrelsens arbete med att stärka kompetens, stabilitet och kvalitetsutveckling inom den sociala barn- och ungdomsvården samt Ivo:s redovisning av socialtjänstens handläggning av ärenden som rör barn och unga. Utredningarna presenterades i mars och april 2023. Med beaktande av det anförda är utskottet inte berett att föreslå några initiativ med anledning av motionerna 2022/23:881 (C) yrkandena 31 och 32, 2022/23:894 (C) yrkandena 31 och 32, 2022/23:1217 (V) yrkande 23 och 2022/23:2250 (SD) yrkandena 2 och 3. Motionerna bör avslås.

Slutligen när det gäller övriga insatser konstaterar utskottet att det i betänkandet Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag (SOU 2020:47), som överlämnades till regeringen 2020 och bereds i Regeringskansliet, finns flera förslag om krav på kompetens, behörighet och samverkan mellan myndigheter. Utskottet vill uppmärksamma att propositionen En sänkt åldersgräns för öppna insatser till barn utan vårdnadshavarens samtycke (prop. 2022/23:64) har behandlats i socialutskottet, att utskottet ställt sig bakom regeringens förslag (bet. 2022/23:SoU26) samt att riksdagen ställt sig bakom utskottets förslag (rskr. 2022/23:191). Utskottet noterar även den pågående Utredningen om öppna insatser utan samtycke till vårdnadshavare och fler tidiga insatser till barn och unga (S 2022:D). Därutöver noterar utskottet att utredningen i det ovannämnda betänkandet En uppväxt fri från våld (SOU 2022:70), som är under beredning gör bedömningen att en kraftsamling behövs för att förebygga sexuellt våld som utövas på eller med hjälp av nätet, bl.a. genom att öka barns och vuxnas kunskaper om våld och våldets konsekvenser. Med hänsyn till vad som anförts anser utskottet sammantaget att det inte finns skäl för riksdagen att ta några initiativ med anledning av motionerna 2022/23:864 (C) yrkande 26, 2022/23:881 (C) yrkandena 33 och 45–47, 2022/23:894 (C) yrkandena 29, 34 och 35, 2022/23:2260 (MP) yrkande 6 och 2022/23:2277 (MP) yrkande 79. Motionerna bör avslås.

Placeringsformer för barn och unga

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om familjehem, vård och behandling på särskilda ungdomshem, villkor och befogenheter på särskilda ungdomshem och behov av platser på hem för vård eller boende m.m.

Jämför reservation 17 (SD), 18 (C), 19 (MP), 20 (S), 21 (SD), 22 (MP), 23 (SD), 24 (C) och 25 (C).

Motionerna

Familjehem

I **kommittémotion** 2022/23:924 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 22 föreslås ett tillkännagivande om förlängd familjehemsplacering vid studier. Motionärerna anser att unga vuxna som före sin 18-årsdag har varit familjehemsplacerade ska ges en möjlighet att få vara kvar i familjehemmet efter myndighetsdagen till dess de har slutfört sin gymnasieutbildning alternativt fyllt 21 år. I yrkande 23 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör ge Myndigheten för vård- och omsorgsanalys (Vårdanalys) tillsammans med Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) i uppdrag att samverka för att förebygga att barn avviker från boenden.

I **kommittémotion** 2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 49 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör genomföra riksdagens fattade beslut om ett nationellt register över familjehem/boenden som tagit emot placerade barn. Det finns ett liknande förslag i kommittémotion 2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 9.

I **kommittémotion** 2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 52 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör ta fram en övergripande plan för utveckling av familjehemsomsorgen och stärkt stöd till familjehemsföräldrar. Motionärerna anför att de familjehem som tar ansvar för placerade barn behöver tydligare stöd och utbildning för att kunna hjälpa barnet eller den unge på bästa sätt. I dag finns det ingen enhetlig plan för hur familjehem ska rekryteras och behållas och ingen grundutbildning alternativt vidareutbildning för familjehemmen.

I **kommittémotion** 2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 10 föreslås ett tillkännagivande om att ge lämplig myndighet i uppdrag att se över hur en grundutbildning för familjehem kan inrättas. I yrkande 11 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen i samråd med relevanta aktörer bör se över hur ett vardagligt kommunalt stöd till familjehemmen kan inrättas.

I motion 2022/23:1484 av Aida Birinxhiku m.fl. (S) föreslås ett tillkännagivande om att överväga en regelförändring så att kommuner ges möjligheter att anställa familje- och jourhem.

Vård och behandling på särskilda ungdomshem

I **kommittémotion** 2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 52 föreslås ett tillkännagivande om fortsatt utveckling av Statens institutionsstyrelse (Sis). Motionärerna anser att det reformarbete som påbörjades under förra mandatperioden för att utveckla Sis ska fortsätta. Motionärerna anför att olika grupper av unga som frihetsberövas behöver olika insatser och i många fall inte ska vistas tillsammans. Ungdomshemmen behöver en tydligare inriktning mot att kunna behandla olika grupper av ungdomar och deras särskilda behov.

I **kommittémotion** 2022/23:2260 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om att ge Socialstyrelsen i uppdrag att utreda om utsatthet för kommersiell sexuell exploatering är en rimlig grund för placering på särskilda ungdomshem. Motionärerna anför att det behöver uppmärksammas att barn och unga som placeras med stöd av LVU på grund av sexuell exploatering har varit utsatta för ett övergrepp. Stödet till dessa barn och unga måste utformas därefter.

I **kommittémotion** 2022/23:923 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör se över Sis uppdrag att förbättra arbetet med att möta barn och unga med omfattande psykisk ohälsa. I yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda frågan om att ge myndigheten rätt att neka unga som faller utanför dess lagstadgade verksamhet. Motionärerna anför att barn och unga med ett allt tyngre vårdbehov och unga med allvarliga psykosociala och psykiska tillstånd placeras vid Sis trots att dessa barn och ungdomar borde ha tagits om hand av barn- och ungdomspsykiatrin. Det är tveksamt om Sis har ett lagstadgat uppdrag att möta barn och unga med ett starkt behov av psykiatrisk hjälp. I yrkande 10 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör verka för att Sis inom sina verksamheter ska servera en varierad och hälsosam kost. I yrkande 11 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör verka för att Sis ska arbeta för ett ökat fokus och ett aktivt arbete för att främja hälsa och välmående. Motionärerna anser att ett sådant arbete kan inbegripa regelbunden utevistelse, rörelse och en varierad kost som är anpassad till den unges aktiviteter. I yrkande 13 föreslås ett tillkännagivande om en översyn av Sis-anläggningar så att de är anpassade och håller god säkerhet. Motionärerna anser att inspektioner inte bara bör göras vid indikation om problem i en verksamhet utan även som en åtgärd för att förebygga olägenheter i framtiden. Antalet inspektioner av bl.a. Sis-hem bör öka ytterligare.

I motion 2022/23:1595 av Åsa Karlsson och Björn Wiechel (båda S) föreslås ett tillkännagivande om att det ska vidtas kraftfulla åtgärder i enlighet med Statskontorets utredning för att barn och unga ska vara trygga och få anpassad vård när de vistas på Sis.

I motion 2022/23:1977 av Eva Lindh m.fl. (S) föreslås ett tillkännagivande om att utveckla vård och behandling för ungdomar med allvarliga psykosociala problem samt ungdomar som dömts till sluten ungdomsvård.

Villkor och befogenheter på särskilda ungdomshem

I **kommittémotion** 2022/23:923 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör se över möjligheten att ge personal på Sis-verksamheter verktyg att begära en kroppsvisitation vid misstanke om införsel av droger. I yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör se över de lagar som reglerar Sis så att dessa bättre harmonierar med verksamhetens uppdrag och önskemål. Motionärerna anser att tillgången till olika kommunikationsmedel, såsom läsplattor och mobiltelefoner, på ett mer effektivt sätt bör kunna begränsas för att säkerställa att sådan kommunikation blir svårtillgänglig. I yrkande 12 föreslås ett tillkännagivande om att ge Sis ett tydligare mandat att begränsa tillgången till it såsom läsplattor och mobiltelefoner. Ett liknande förslag finns i motionerna 2022/23:595 av Marléne Lund Kopparklint (M) och 2022/23:95 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) i denna del.

I **kommittémotion** 2022/23:923 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör vidta åtgärder för att Sis ska bli en mer attraktiv arbetsgivare. I yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör analysera behovet av fler utbildningsinsatser för personal på Sis verksamheter. I yrkande 7 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen aktivt bör verka för kompetenshöjande insatser för personal anställd vid Sis. I yrkande 9 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör verka för att Sis i sitt rekryteringsarbete särskilt tar frågan om lämplighet i beaktande. Motionärerna anser att personalens kompetens är bristfällig, delvis på grund av korttidsanställd och tillfällig vikariepersonal, delvis med hänsyn till rekryteringssvårigheter inom yrket med låg lönebild. Personalen gör ett viktigt arbete för att skapa en trygg, säker och stabil miljö för de barn och unga som befinner sig på boendet. I yrkande 14 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör ge Vårdanalys tillsammans med Ivo i uppdrag att samverka för att förebygga att barn avviker från boenden.

I **kommittémotion** 2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 17 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör se över hur staten i större utsträckning kan ta ansvar för kostnaden för tvångsvård som utförs vid Sis-hem.

Behov av platser på hem för vård eller boende m.m.

I **partimotion** 2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 117 föreslås ett tillkännagivande om behovet av platser på HVB-hem för offer för sexköp och människohandel. Ett identiskt förslag finns i **kommittémotion** 2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 67. Motionärerna anför att de som utsatts för kommersiell sexuell exploatering riskerar att bli utan stöd och hjälp på grund av platsbristen på HVB-hem.

I motion 2022/23:95 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) i denna del föreslås ett tillkännagivande om behovet av tillgång till digitala kontaktytor när det gäller skyddsaspekten för barn och unga som är placerade på HVB-hem.

Gällande rätt

Socialtjänstlagen

En socialnämnd ska enligt 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, sörja för att den som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna ska tas emot i ett familjehem, hem för vård eller boende eller stödboende för barn och unga i åldern 16–20 år.

Varje kommun ansvarar enligt 6 kap. 2 § SoL för att det finns tillgång till familjehem, hem för vård eller boende och stödboenden. Staten ansvarar dock, enligt 6 kap. 3 § SoL för behovet av de särskilda ungdomshem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, förkortad LVU, och hemmen som avses i 22 och 23 §§ lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, förkortad LVM. Det är Statens institutionsstyrelse (Sis) som leder verksamheten vid dessa hem.

Socialnämnden ska enligt 6 kap. 6 b § SoL i samband med beslut om placering i ett familjehem ingå avtal med dem som nämnden avser att anlita som familjehem. Nämndens och familjehemmets åtaganden som avser barnets behov av stöd och skydd under placeringen ska framgå av avtalet. Det är socialnämnden som enligt 6 kap. 6 c § SoL ska tillhandahålla den utbildning som behövs för dem som nämnden avser att anlita för vård av barn i familjehem eller jourhem.

Av 6 kap. 1 § andra stycket SoL framgår att socialnämnden ansvarar för att den som genom nämndens försorg har tagits emot i ett annat hem än det egna får god vård. Socialnämnden ska enligt 6 kap. 7 b § SoL noga följa vården av de barn och unga som vårdas i ett familjehem, jourhem, stödboende eller hem för vård eller boende.

Enligt 11 kap. 3 a § SoL ska socialnämnden, om det inte är obehövligt, underrätta regionen om att ett barn eller en ung person i åldern 18–20 år, i anslutning till att vård utanför det egna hemmet inleds, ska erbjudas en sådan hälsoundersökning som avses i lagen (2017:209) om hälsoundersökning av barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet.

Ivo utövar enligt 13 kap. 1 § SoL tillsyn över socialtjänsten och verksamheten vid särskilda ungdomshem och LVM-hem. Tillsynen avser även enskilda verksamheter som driver exempelvis hem för vård eller boende eller stödboenden. Vid tillsyn som rör barns förhållanden får barnet höras om det kan antas att barnet inte tar skada av samtalet. Barnet får enligt 13 kap. 4 § SoL höras utan vårdnadshavarens samtycke och utan att vårdnadshavaren är närvarande.

Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga

Av 1 § LVU framgår att insatser inom socialtjänsten för barn och ungdom ska göras i samförstånd med den unge och hans eller hennes vårdnadshavare enligt bestämmelserna i socialtjänstlagen. Insatserna ska präglas av respekt för den unges människovärde och integritet.

Den som är under 18 år ska dock beredas vård enligt LVU, om någon av de situationer som anges i 2 eller 3 § föreligger och det kan antas att behövlig vård inte kan ges den unge med samtycke av den eller dem som har vårdnaden om honom eller henne och, när den unge har fyllt 15 år, av honom eller henne själv.

Vård ska beslutas enligt 2 § LVU om det på grund av fysisk eller psykisk misshandel, otillbörligt utnyttjande, brister i omsorgen eller något annat förhållande i hemmet finns en påtaglig risk för att den unges hälsa eller utveckling skadas. Vård ska också beslutas enligt 3 § LVU om den unge utsätter sin hälsa eller utveckling för en påtaglig risk att skadas genom missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende.

Socialtjänstförordningen

I socialtjänstförordningen (2001:937), förkortad SoF, finns kompletterande föreskrifter till socialtjänstlagen, LVU och LVM.

Av 3 kap. 6 § SoF framgår bl.a. att hem som avses i 12 § LVU ska ha tillgång till läkare. En sådan läkare bör ha specialistkompetens inom barn- och ungdomspsykiatri eller allmän psykiatri. Dessutom bör hemmen ha tillgång till psykologisk expertis.

Ivo utövar tillsyn över hem för vård eller boende och stödboenden. Tillsynen ska enligt 3 kap. 19 § SoF omfatta regelbundna inspektioner. Inspektionerna ska göras minst en gång per år. I anslutning till en inspektion ska Ivo samtala med de barn och unga som samtycker till det.

Av 7 kap. 1 § SoF framgår att socialnämnden ska föra en förteckning över de barn som enligt nämndens beslut vistas i familjehem eller efter nämndens medgivande i något annat enskilt hem. Socialnämnden ska senast den 31 januari varje år ge in en kopia av förteckningen till Ivo.

Förordningen med instruktion för Socialstyrelsen

Av 4 § 5 förordningen (2015:284) med instruktion för Socialstyrelsen framgår att myndigheten ska stödja familjehemsvården och bidra till kvalitetsutvecklingen på området.

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om socialnämndens ansvar för barn och unga i familjehem, jourhem, stödboende och hem för vård eller boende

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2012:11) om socialnämndens ansvar för barn och unga i familjehem, jourhem, stödboende och hem för vård eller boende med stöd av socialtjänstlagen eller LVU ska tillämpas vid placering av barn och unga i något av dessa hem (1 §).

Av de allmänna råden framgår att socialnämnden bl.a. bör ge vårdnadshavare och föräldrar stöd i föräldrarollen och i deras kontakt med dem som vårdar barnet. Nämnden bör också se till att familjehemsföräldrarna får

handledning och fortbildning som är anpassad till uppdragets karaktär (HSLF-FS 2019:25).

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om hem för vård eller boende

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2016:55) om hem för vård eller boende ska tillämpas av den som bedriver verksamhet i form av hem för vård eller boende enligt socialtjänstförordningen. Av 5 kap. 3 § framgår att den som bedriver verksamhet i form av hem för vård eller boende ska se till att personalen får den introduktion, handledning och kompetensutveckling som de behöver för att kunna utföra sina arbetsuppgifter. Det innefattar enligt de allmänna råden bl.a. kunskap om etik och bemötande och hur man stöder personer som varit med om krissituationer eller andra svåra livshändelser samt vikten av att de placerade personerna görs delaktiga. Enligt 7 kap. 1 § ska den som bedriver verksamhet i form av hem för vård eller boende se till att hemmets lokaler och utrustning är ändamålsenliga för den verksamhet som bedrivs i hemmet. Lokalerna ska vidare vara anpassade så att de möjliggör en trygg och säker vård samt vara utformade med hänsyn tagen till den personliga integriteten.

Placerade barn och unga – Handbok för socialtjänsten

Socialstyrelsen har gett ut Placerade barn och unga – Handbok för socialtjänsten (2020-3-6640). Handboken syftar till att underlätta tillämpningen av det regelverk som gäller på området. Innehållet bygger i huvudsak på lagstiftning, förarbeten, rättsfall och utlåtanden från Riksdagens ombudsmän (JO) och kompletterar Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2012:11) om socialnämndens ansvar för barn och unga i familjehem, jourhem, stödboende och hem för vård eller boende. Även de särskilda ungdomshem som Sis ansvarar för betecknas som hem för vård eller boende (s. 90).

Pågående arbete

Tidöavtalet

Tidöavtalet är en överenskommelse mellan Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna och innehåller bl.a. direktiv för ett samarbetsprojekt om kriminalitet. En av de reformer som ska genomföras inom projektet är krafttag mot ungdomsbrottslighet. I fråga om ansvaret för unga som är grovt kriminella framgår följande (s. 21):

Att bekämpa brott utgör i första hand statens och inte kommunernas ansvar. Staten bör därför ta ett större ansvar för unga som begår allvarliga brott. Ansvaret för de tyngst kriminella unga personerna ska därför flyttas från kommunerna till Kriminalvården. Det gäller exempelvis vissa grovt kriminella unga personer som är föremål för frivårdspåföljder eller ingripanden enligt sociallagstiftningen. Vidare ska särskilda ungdoms-

fängelser inrättas som Kriminalvården ska vara huvudman för. Ungdomsfängelser ska ersätta de särskilda ungdomshem som Sis ansvarar för idag och där domar på sluten ungdomsvård normalt verkställs. Den maximala tiden för sluten ungdomsvård ska vidare förlängas, och den som fyller 18 år under verkställighet av straff i ett ungdomsfängelse ska överflyttas till en vanlig anstalt. Det ska göras en bred översyn av dagens lagstiftning gällande frihetsberövande av unga, inklusive förutsättningarna för häktning, bland annat för att polisen i fler fall kan hålla kvar en ung brottsmisstänkt i väntan på socialtjänst eller vårdnadshavare. Även tidsgränserna för kvarhållande behöver ses över för att socialtjänsten ska ges bättre möjligheter att pröva frågan om omedelbart omhändertagande utan att den unge släpps. Insatser görs för att socialsekreterare så långt möjligt ska vara samlokaliserade med polis på lokala polisstationer. En skyldighet för socialtjänsten ska införas att inom 24 timmar efter att ett barn gripits för ett brott kalla föräldrarna till ett samtal, så att socialtjänsten ska kunna få föräldrarna att medverka till insatser till stöd för den unga.

När det gäller LVU framgår följande (s. 22):

Lagen om vård av unga (LVU) ska användas oftare för att skydda barn från utsatthet för våld, inklusive hedersrelaterat förtryck, eller för kriminella miljöer. LVU och anknytande regler i socialtjänstlagen ska utredas i syfte att skapa ökade möjligheter att omhänderta barn som på grund av omständigheter i hemmet är i nära kontakt med organiserad brottslighet eller annan kriminell verksamhet. Åklagare ska kunna ansöka och fatta beslut om omedelbart omhändertagande enligt lagen om vård av unga (LVU). Beslut om omedelbart omhändertagande ska liksom i dag skyndsamt prövas av förvaltningsdomstol.

Budgetpropositionen för 2023

I samband med behandlingen av budgetpropositionen för 2022 beslutade riksdagen att engångsvis öka anslaget 4:6 Statens institutionsstyrelse med 484 miljoner kronor för att subventionera de kommunala avgifterna för LVU-placeringar vid Sis (prop. 2021/22:1 utg.omr. 9, bet. 2021/22:SoU1, rskr. 2021/22:123–124).

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 9) föreslog regeringen en förlängning av subventioneringen under 2023 och 2024. Anslaget föreslogs öka med 484 miljoner kronor 2023 och beräknas öka med ytterligare 48 miljoner kronor 2024.

I budgetpropositionen för 2021 beslutades om ett tidsbegränsat riktat statsbidrag till kommunerna för att subventionera familjehemsplaceringar. Statsbidraget uppgick till 250 miljoner kronor för 2022 och minskades till 200 miljoner kronor för 2023 som är sista året i satsningen (anslaget 4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m.).

I december 2022 ställde sig utskottet bakom regeringens budgetförslag (bet. 2022/23:SoU1). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2022/23:75).

Statsbidrag till kommunerna för subventioner av familjehemsplaceringar

Socialstyrelsen fick i regleringsbrevet för 2023 i uppdrag att ta fram en fördelningsnyckel och fördela statsbidrag till kommunerna för subventioner av familjehemsplaceringar och får under 2023 använda 200 miljoner kronor för ändamålet. Syftet är att säkerställa att barn och unga som är i behov av en familjehemsplacering ska få sina rättigheter och behov tillgodosedda. Även behandlingsfamilj och jourhemsplacering kan innefattas. Myndigheten ska även följa upp hur kommunerna har använt medlen.

Socialstyrelsen ska lämna en delredovisning av uppdraget senast den 1 juni 2023 i fråga om kommunernas användning av de tilldelade medlen och en slutredovisning senast den 1 juni 2024.

Åtgärder för att stärka familjehemsvården

Den 19 april 2023 presenterade regeringen följande uppdrag för att stärka familjehemsvården (regeringen.se):

- Regeringen ger i uppdrag åt Socialstyrelsen att utveckla stödet till kommunerna i deras stöd och kontakt med familjehem. Meningen är att öka antalet familjehem och förbättra kunskapen i familjehemsvården (S2023/01362).
- Regeringen ger i uppdrag åt Socialstyrelsen och Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) att öka kunskapen om förstärkta familjehem och behandlingsfamiljer samt att förbättra förutsättningarna för fler placeringar i förstärkta familjehem och behandlingsfamiljer (S2023/01363).
- Regeringen ändrar uppdraget till Socialstyrelsen om att initiera och samordna informationsinsatser riktade till allmänheten i fråga om familjehem, jourhem, kontaktpersoner, gode män för ensamkommande barn och särskilt förordnade vårdnadshavare (S2022/02131).
- Regeringen avser att tillsätta en nationell samordnare för att bl.a. stärka arbetet med fler kvalitativa placeringar inom hela den sociala barn- och ungdomsvården.

I vårändringsbudgeten för 2023 föreslår regeringen att anslaget 4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m. ökas med 50 miljoner kronor (prop. 2022/23:99). Från anslaget finansieras statsbidrag till kommuner för subventioner av placeringar i familjehem, jourhem eller behandlingsfamiljer. Statsbidragen syftar till att öka antalet platser i dessa placeringsformer. För att utöka samhällets stöd och hjälp till barn som befinner sig i riskzonen för att dras in i kriminalitet och till deras familjer finns det behov av att stärka detta statsbidrag. Propositionen behandlas i finansutskottet.

Utredningen om barn och unga i samhällets vård

Den 7 oktober 2021 tillsatte regeringen en utredning (S 2021:06) som ska se över och föreslå åtgärder eller författningsändringar som bedöms lämpliga för att öka kvaliteten i vården när barn och unga placeras i familjehem, jourhem, stödboenden och hem för vård eller boende, inklusive särskilda ungdomshem, med stöd av socialtjänstlagen och LVU. Syftet med uppdraget är att säkerställa att barn och unga som placeras utanför det egna hemmet alltid ska garanteras trygghet, säkerhet och en i övrigt god vård (dir. 2021:84).

Utredaren ska lämna förslag på hur kvaliteten i vården av barn och unga som placeras utanför det egna hemmet kan säkerställas och se över bl.a. samverkan mellan olika aktörer och ska därför bl.a. analysera

- om det krävs förtydliganden i Sis hälso- och sjukvårdsuppdrag och ta ställning till om Sis bör ges möjlighet att initiera en samordnad individuell plan (SIP)
- vad som behövs för att säkerställa placerade barns och ungas tillgång till jämlik hälso- och sjukvård
- vad som krävs för att placerade barn och unga ska få en väl fungerande skolgång.

När det gäller kvaliteten i hem för vård eller boende och stödboenden ska utredaren bl.a.

- analysera vilka åtgärder som behövs för att säkerställa att personalen som arbetar på hem för vård eller boende har rätt kompetens i förhållande till målgruppen
- klargöra vad som krävs för att säkerställa att det görs en ändamålsenlig bedömning av lämpligheten vid inskrivning i ett hem för vård eller boende eller stödboende, inklusive vid inskrivning på Sis särskilda ungdomshem
- analysera behovet av hem för vård eller boende med differentierat behandlingsinnehåll, t.ex. i fråga om ungdomar med kriminellt beteende, funktionsnedsättning eller allvarlig psykiatrisk problematik
- undersöka vilka åtgärder som behövs för att säkerställa att alla, flickor som pojkar, liksom hbtqi-personer, upplever trygghet och får tillgång till stöd efter behov
- klargöra om det behövs åtgärder för att stärka uppföljning och systematiskt kvalitetsarbete i hem för vård eller boende och stödboenden.

Därutöver ska utredaren analysera familjehemmens förutsättningar att ge god vård och föreslå hur tillgången till fler lämpliga familjehem kan öka och ska därför bl.a.

- analysera hur fler lämpliga familjehem kan skapas
- analysera hur stödet till familjehem under placeringstiden kan stärkas
- klarlägga om ersättningsnivån till familjehem påverkar tillgången till lämpliga hem och se över ersättningssystemet, bl.a. i förhållande till olika socialförsäkringsförmåner

- klarlägga om ansvarsfördelningen mellan socialnämnden och privata verksamheter med konsulentstöd behöver tydliggöras
- ta ställning till om socialnämnden ska vara skyldig att fortsätta att erbjuda familjehemsplacering till den som har fyllt 18 men inte 21 år och som går i skolan
- i övrigt analysera hur familjehems förutsättningar att ge god vård kan förbättras.

Vidare ska utredaren bl.a.

- analysera behovet av och förutsättningarna för att upprätta och tillgängliggöra ett nationellt register över familjehem och jourhem med hänsyn till olika aspekter, särskilt integritetsskyddet för enskilda
- beskriva hur ett sådant register kan användas
- analysera behovet av och förutsättningarna för ett införande av licensiering av familjehem och jourhem.

När det gäller hur kunskapen och kvaliteten i vården kan öka lokalt och nationellt ska utredaren

- analysera hur det kan skapas en nationell struktur för uppföljning av kvaliteten i vården av barn och unga som placerats utanför det egna hemmet som inkluderar kvalitetsaspekter som barn och unga tycker är relevanta
- analysera hur det systematiska kvalitetsarbetet i kommunerna kan stärkas
- föreslå de åtgärder eller författningsändringar som bedöms lämpliga, dock inte åtgärder eller författningsändringar som rör den individbaserade statistiken.

Uppdraget skulle enligt direktiven redovisas senast den 10 april 2023, men utredningstiden har förlängts. Uppdraget ska i stället redovisas senast den 31 oktober 2023 (dir. 2023:13).

Uppdrag att utreda vissa särskilda befogenheter vid Sis särskilda ungdomshem

Regeringskansliet beslutade den 31 mars 2022 att ge en utredare i uppdrag att se över möjligheterna att vägra eller begränsa tillgången till elektroniska kommunikationstjänster (mobil och internet) för ungdomar som dömts till sluten ungdomsvård samt för vissa ungdomar som vårdas på Sis med stöd av LVU (S2022/01953). Utredaren ska också undersöka möjligheten att använda sig av elektronisk övervakning (fotboja) på institutionsområdet av ungdomar dömda enligt lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård, förkortad LSU, samt av ungdomar som omhändertagits med stöd av LVU och som sitter på ett särskilt ungdomshem med hög säkerhetsnivå (S 2022:C). Därefter, den 28 juni 2022, utökades uppdraget till att utreda vissa frågor som rör Sis-hem för de som vårdas enligt LVM (S2022/03137).

Uppdraget skulle ha redovisats senast den 18 maj 2023, men utredningstiden förlängdes samtidigt som uppdraget utökades och skulle i stället ha redovisats senast den 15 juni 2023. Därefter har utredningstiden förlängts ytterligare och uppdraget ska nu redovisas senast den 15 september 2023 (S2023/01113).

Uppdrag om utveckling av integrerad vård för barn och unga vid Sis särskilda ungdomshem

På uppdrag av regeringen samordnar Socialstyrelsen ett arbete för att utveckla särskilda former för integrerad vård inom Sis för att förbättra vården för vissa unga som vårdas vid Sis med stöd av LVU och som även har stora behov av psykiatrisk vård. Pilotprojektet genomförs 2021–2024 (S2019/00643/FST och S2019/03898/FS [delvis]). Satsningen är tidsbegränsad med slutlig utvärdering 2025. Pilotprojektet syftar till att utvärdera om en integrerad vårdform kan vara ett ändamålsenligt och effektivt sätt att tillgodose målgruppens sammantagna behov av vård från både psykiatri och Sis. Den integrerade vårdformen ska syfta till utslussning till andra vård- och boendeformer för långsiktiga lösningar med samtycke och samverkan med vårdgivare på barnets eller den unges hemort.

Uppdraget ska redovisas senast den 30 september 2025. Delredovisningar av uppdraget lämnas årligen den 31 maj.

Uppdrag om förstärkt tillsyn och analys av Sis särskilda ungdomshem där unga flickor vårdas

I januari 2023 redovisade Ivo ett regeringsuppdrag om att stärka tillsynen av Sis institutioner som vårdar unga flickor enligt LVU (S2021/03345). Av redovisningen (Tillsyn av Sis särskilda ungdomshem 2021–2022) framgår att tillsynen har visat omfattande brister och missförhållanden i samtliga Sis-verksamheter där flickor vårdas. Bristerna avsåg i många fall missförhållanden med direkt påverkan på placerade barns och ungas trygghet och säkerhet.

Ivo konstaterade att personalens sammansättning och kompetens har betydelse för hur barn och unga upplever sin placering och anförde bl.a. följande:

Vidare är personalens kunskap om funktionsnedsättningar och dess konsekvenser en viktig faktor för verksamhetens förutsättningar att anpassa vård och behandling efter barn och ungas behov. Mer än varannan flicka och pojke på Sis särskilda ungdomshem har en fastställd adhd-diagnos. Gällande förekomst av psykiatriska diagnoser och kliniska symtom hos placerade barn och unga så förekommer samtliga diagnoser och symtom i större utsträckning hos flickor än hos pojkar. I IVO:s tillsyn har det i relation till detta framkommit att personalen vid Sis ungdomshem inte har tillräckligt god kompetens om olika funktionsnedsättningar och dess konsekvenser.

Ivos sammantagna bild är att de åtgärder och satsningar som redan har genomförts inte haft tillräcklig effekt för att säkerställa att barn och unga,

särskilt flickor, tillförsäkras en trygg och säker placering. Ivo bedömer att om barn och unga med komplexa vårdbehov fortsätter att placeras på Sis behöver verksamheten anpassas och Sis säkerställa att det inte förekommer tvångs- och begränsningsåtgärder som saknar stöd i lag. Ivo planerar att under 2023 fortsätta att följa upp identifierade brister och också att ha ett särskilt fokus på att följa upp barns och ungas våldsutsatthet samt hur Sis förebygger och hanterar sexuella övergrepp.

Regeringen ser över Sis uppdrag

Den 11 januari 2023 tog regeringen emot Ivos tidigare nämnda tillsynsrapport om Sis särskilda ungdomshem 2021–2022 och redovisade att regeringen har löpande möten med Sis för att följa utvecklingen och säkerställa att arbetet går i rätt riktning. Regeringen presenterade följande prioriterade åtgärder (regeringen.se):

- Sis har fått kraftigt ökade anslag för att möjliggöra ett kompetens- och kvalitetslyft på myndigheten (140 miljoner kronor årligen från 2023). God utbildning och höjd kompetens hos personalen bidrar till en mer rättssäker vård, ett bättre förhållningssätt och därmed bättre förutsättningar att vända utvecklingen.
- Sis har sedan tidigare fått i uppdrag att utveckla sitt våldsförebyggande arbete, som har särskilt fokus på särskilt utsatta barn och ungdomar (S2021/08111). Uppdraget delredovisades i mars 2023 och slutredovisades i mars 2024.
- Sis har i sitt regleringsbrev för 2023 fått ett återrapporteringskrav om att analysera och bedöma resultatet av de åtgärder som myndigheten vidtagit för att tillgodose behovet av en trygg miljö samt de åtgärder som har vidtagits för att förebygga och motverka sexuella övergrepp och otillbörliga relationer vid myndigheten.

Sis vård av barn och unga enligt LVU – förutsättningar för en trygg och ändamålsenlig vård

Statskontorets rapport Sis vård av barn och unga enligt LVU – förutsättningar för en trygg och ändamålsenlig vård (2022:4) överlämnades till regeringen i mars 2022. Av rapporten, där fokus i Statskontorets analys ligger på vården av flickor, framgår bl.a. följande. Barn och unga som placeras vid Sis ungdomshem har ofta komplexa behov som Sis behöver anpassa vården efter. Sju av tio har minst en psykiatrisk diagnos. Flickorna är yngre än pojkarna, har oftare psykiska problem och känner sig mer otrygga än pojkarna. Fler flickor än pojkar blir utsatta för tvångsåtgärden avskiljning. Det tar vidare för lång tid för Sis att åtgärda de brister och missförhållanden som bl.a. JO och Ivo har uppmärksammat. Det är därför mycket viktigt att Sis noga följer situationen vid ungdomshemmen och skyndsamt vidtar åtgärder när det gäller brister och missförhållanden. Statskontoret lämnar flera förslag på både hur vården av

barn och unga som är placerade vid Sis ungdomshem kan bli bättre och hur vårdkedjan kan fungera bättre. I rapporten föreslås bl.a. att (s. 9 f.)

- regeringen genomför en översyn av hälso- och sjukvårdslagen, eftersom barnens och de ungas behov av hälso- och sjukvård i regionerna behöver tillgodoses
- regeringen bl.a. ger Ivo i uppdrag att utöva regelbunden tillsyn över vårdkedjan
- Sis tillsammans med Socialstyrelsen får i uppdrag att ta fram en checklista för Sis respektive socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens ansvar och uppgifter under hela placeringstiden; i detta arbete behöver myndigheterna samverka med kommuner och regioner
- Sis bör genomföra en plan med konkreta åtgärder för kompetensförsörjning och obligatoriska utbildningar om etik, bemötande, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och psykisk ohälsa
- Sis förbättrar sin uppföljning av verksamheten vid ungdomshemmen så att den omfattar en analys av såväl beslutade som genomförda åtgärder, för att Sis ska kunna komma till rätta med brister.

Några förslag i rapporten lyfts i den ovannämnda utredningen om barn och unga i samhällets vård (S 2021:06) och ett arbete pågår inom Sis med anledning av rapporten.

Uppdrag att ta fram en kompetensförsörjningsplan

Sis fick den 24 mars 2021 i uppdrag att ta fram en strategisk och långsiktig kompetensförsörjningsplan som ska säkerställa att rätt kompetens finns att tillgå i verksamheten (S2021/02861 [delvis]). Av kompetensförsörjningsplanen för 2022–2024 från hösten 2021 framgår bl.a. följande. Myndigheten inför en grundutbildning för samtliga nyanställda. En ledarskapspolicy införs som skapar samsyn och målbild för ett önskvärt ledarskap och en satsning på ledningsgruppsutveckling. Därtill ska medarbetarskapet tydliggöras och kontinuerligt arbete med arbetsmiljöfrågor bedrivs på ett likvärdigt sätt. Myndigheten kommer att se över incidentrapporteringen och utredningarna av dessa rapporter. Fler befattningar kommer att införas med tydligare karriärvägar. Myndigheten kommer att se över om kompetensutvecklingen av medarbetare ska ske genom validerings- och utbildningsinsatser på yrkeshögskolenivå eller om myndigheten ser alternativa lösningar.

Uppdrag om att genomföra en förstudie i syfte att utvärdera alternativa metoder till tvångsåtgärder inom Sis verksamhet

Regeringen beslutade den 15 december 2022 att ge Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) i uppdrag att genomföra en förstudie i syfte att utvärdera alternativa metoder och arbetssätt till tvångsåtgärder inom Sis verksamhet samt inom den psykiatriska tvångsvården och den rättspsykiatriska vården. Förstudien ska ligga till grund för eventuella vidare

utvecklingsinsatser inom området och är ett led i regeringens arbete med att utveckla vården och stärka rättssäkerheten för de personer som vårdas med stöd av tvångslagstiftningen.

Uppdraget redovisades den 5 maj 2023 och bereds i Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Tillkännagivande om tidigare tillkännagivanden om den sociala barn- och ungdomsvården

Motionsyrkanden om placeringsformer för barn och unga behandlades senast i betänkande 2021/22:SoU18 Socialtjänstfrågor – barn och unga. Med anledning av betänkandet beslutade riksdagen den 31 maj 2022 om ett tillkännagivande till regeringen (rskr. 2021/22:320) i vilket riksdagen påminde om 27 tidigare tillkännagivanden som riksdagen beslutat om i frågor om utsatta barn och unga. Tillkännagivandet finns angett under avsnittet Insatser för barn och unga.

Övriga motionsyrkanden om insatser för barn och unga avstyrktes.

Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2021/22:121).

Tillkännagivanden om omplacering av barn, förlängd familjehemsplacering och nationellt register över familjehem

Utskottet föreslog i betänkande 2020/21:SoU19 Frågor om placerade barn och unga ett tillkännagivande till regeringen om omplacering av barn. Utskottet anförde följande i betänkandet (s. 29, 1 res. S, V, MP):

Utskottet anser att regeringen bör se till att en översyn görs när det gäller familjehemmens uppdrag och hur sammanbrott som resulterar i omplacering av barn kan undvikas. Detta bör riksdagen med bifall till motion [...] tillkännage för regeringen.

Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2020/21:187).

Regeringen anger följande i skrivelse 2022/23:75:

Utredningen om barn och unga i samhällets vård (S 2021:06) har i uppdrag att utreda och lämna förslag som rör kvaliteten i vården av barn och unga som placeras utanför det egna hemmet (dir. 2021:84). Utredningen ska bl.a. se över och föreslå åtgärder för hur kvaliteten i vården kan öka när barn och unga placeras utanför det egna hemmet. Tillkännagivandet kommer att beaktas inom ramen för utredningen. Utredningstiden har förlängts och uppdraget ska redovisas senast den 31 oktober 2023. Punkten är inte slutbehandlad.

Utskottet föreslog vidare ett tillkännagivande till regeringen om förlängd familjehemsplacering. Utskottet anförde följande i betänkandet (s. 30, 1 res. S, V, MP):

Utskottet anser att regeringen bör se över frågan om en skyldighet för socialnämnden att fortsätta att erbjuda en familjehemsplacering med stöd av SoL sedan ett familjehemsplacerat barn fyllt 18 år om den unge studerar i gymnasiet, dock längst tills den unge har fyllt 21 år. Detta bör riksdagen med bifall till motion [...] tillkännage för regeringen.

Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2020/21:187).

Regeringen anger följande i skrivelse 2022/23:75:

Utredningen om barn och unga i samhällets vård (S 2021:06) har i uppdrag att utreda och lämna förslag som rör kvaliteten i vården av barn och unga som placeras utanför det egna hemmet (dir. 2021:84). Tillkännagivandet kommer att beaktas inom ramen för utredningen. Utredningstiden har förlängts och uppdraget ska redovisas senast den 31 oktober 2023. Punkten är inte slutbehandlad.

Utskottet föreslog också ett tillkännagivande till regeringen om nationellt register över familjehem. Utskottet anförde följande i betänkandet (s. 30, 1 res. S, V, MP):

Enligt utskottet skulle ett nationellt register över familjehemmen göra det möjligt att följa upp och rapportera olika familjers lämplighet att vara familjehem. Detta skulle enligt utskottets mening i sin tur bidra till förbättrad kvalitet och rättssäkerhet när det gäller familjehemmen. Utskottet anser därför att det bör införas ett nationellt register över familjehem. Detta bör riksdagen, med bifall till motionerna [...] ge regeringen till känna.

Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2020/21:187).

Regeringen anger följande i skrivelse 2022/23:75:

Utredningen om barn och unga i samhällets vård (S 2021:06) har i uppdrag att utreda och lämna förslag som rör kvaliteten i vården av barn och unga som placeras utanför det egna hemmet (dir. 2021:84). Tillkännagivandet kommer att beaktas inom ramen för utredningen. Utredningstiden har förlängts och uppdraget ska redovisas senast den 31 oktober 2023. Punkten är inte slutbehandlad.

Tillkännagivande om alternativa placeringsformer för flickor

I betänkande 2021/22:SoU6 Vård av unga vid Statens institutionsstyrelses särskilda ungdomshem föreslog utskottet ett tillkännagivande till regeringen om alternativa placeringsformer för flickor. Utskottet anförde följande i betänkandet (s. 18, 1 res. S, MP):

Utskottet anser att det är angeläget att flickors trygghet och säkerhet är en prioriterad fråga i det fortsatta utvecklingsarbetet. Enligt utskottet behövs det alternativa placeringsformer som är särskilt anpassade till flickors behov. Regeringen bör därför ge en lämplig myndighet i uppdrag att utreda möjligheten till sådana placeringsformer. Utskottet föreslår att riksdagen med bifall till motionerna [...] ställer sig bakom det utskottet anför och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2020/21:64).

Regeringen anger följande i skrivelse 2022/23:75:

Regeringens uppdrag till Statskontoret om Statens institutionsstyrelses förutsättningar att bedriva ändamålsenlig vård med särskilt fokus på vård av flickor redovisades den 31 mars 2022. Regeringen överväger att ge Myndigheten för vård- och omsorgsanalys, som följer upp och analyserar hälso- och sjukvården och omsorgen ur ett patient- och brukarperspektiv, ett uppdrag att analysera och utreda möjligheten till alternativa placeringsformer som är särskilt anpassade till flickors behov. Resultatet

av Statskontorets analys samt uppdraget att analysera och utreda möjligheten till alternativa placeringsformer som är särskilt anpassade till flickors behov, bereds i Regeringskansliet. Regeringen avser att återkomma i frågan. Punkten är inte slutbehandlad.

Tillkännagivande om sammanhållna vårdinsatser

I betänkande 2021/22:SoU37 Vård av unga vid Statens institutionsstyrelses särskilda ungdomshem föreslog utskottet ett tillkännagivande till regeringen om sammanhållna vårdinsatser. Utskottet anförde följande i betänkandet (s. 15 f., ingen res.):

Utskottet konstaterar liksom tidigare (bet. 2020/21:SoU33 och 2021/22:SoU6) att barn och unga som placeras vid Sis särskilda ungdomshem ofta har komplexa behov och behöver anpassad vård. Vidare är många barn och unga som vårdas vid ungdomshemmen i behov av omfattande insatser. Detta gäller särskilt barn och unga som behöver psykiatrisk vård. Utskottet anser att det är av stor betydelse att det vid ungdomshemmen finns specialistkompetens att tillgå i tillräcklig omfattning för att på ett effektivt och ändamålsenligt sätt ge adekvat vård till barn och unga med komplexa vårdbehov. Utskottet kan konstatera att Sis uppdrag är beroende av att andra aktörer, primärt regionernas hälso- och sjukvård, ansvarar för sin del av vården. Utskottet noterar i sammanhanget rapporten Hälso- och sjukvård för barn och unga i samhällets vård – en utvärdering (2021/22:RFR11), som utskottet nyligen ställt sig bakom. Av rapporten framgår att erbjudandet om hälsoundersökningar skiljer sig åt beroende på var i landet barnet eller den unga personen placeras och på vilka bestämmelser placeringen stöder sig på. Mot den bakgrunden välkomnar utskottet att Sis inlett samverkan med tre regioner för att utveckla bättre anpassade insatser för ungdomar i social tvångsvård som samtidigt har behov av psykiatrisk vård (s.k. integrerad vårdform). Vidare noteras Socialstyrelsens uppdrag att utreda om Sis ska få möjlighet att initiera en samordnad individuell plan (SIP) under placeringen av barn och unga som ofta har behov av samordnade insatser från socialtjänst och hälso- och sjukvård. Utskottet ser positivt på det arbete som pågår men anser att fler åtgärder behövs för att barn och unga som vårdas vid Sis särskilda ungdomshem ska få tillgång till behövlig psykiatrisk och somatisk vård samt tandvård. Regeringen bör skyndsamt vidta åtgärder för att uppnå detta. Riksdagen bör med delvis bifall till motionerna [...] ställa sig bakom det som utskottet anför och tillkänna detta för regeringen.

Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2021/22:418).

Regeringen anger följande i skrivelse 2022/23:75:

Det pågår flera utredningar som tar sikte på tillkännagivandet. Utredningen om barn och unga i samhällets vård (S 2021:06) har i uppdrag att se över Statens institutionsstyrelses (SiS) möjligheter att initiera SIP (Samordnad individuell plan), och att se över om SiS hälso- och sjukvårdsuppdrag behöver förtydligas (dir. 2021:84). Uppdraget ska redovisas senast den 31 oktober 2023. Ett regeringsuppdrag till SiS och Socialstyrelsen om pilotprojektet Integrerad vårdform pågår t.o.m. 2025. Punkten är inte slutbehandlad.

Utskottets ställningstagande

Barn och unga som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna ska tas emot i ett familjehem, hem för vård eller boende eller stödboende. Utskottet noterar att Utredningen om barn och unga i samhällets vård (S 2021:06) ska lämna förslag på hur kvaliteten i vården av barn och unga som placeras utanför det egna hemmet kan säkerställas och se över bl.a. samverkan mellan olika aktörer. Det ingår i uppdraget att bl.a. analysera hur flera lämpliga familjehem kan skapas och att ta ställning till om socialnämnden ska vara skyldig att fortsätta att erbjuda familjehemsplacering till den som har fyllt 18 men inte 21 år och som går i skolan. Vidare ingår i uppdraget att bl.a. analysera behovet av och förutsättningarna för att upprätta ett nationellt register över familjehem. Därtill har regeringen gett Socialstyrelsen och SBU uppdrag för att stärka familjehemsvården. Mot denna bakgrund anser utskottet inte att riksdagen behöver ta några initiativ med anledning av motionerna 2022/23:881 (C) yrkandena 49 och 52, 2022/23:894 (C) yrkandena 9–11, 2022/23:924 (SD) yrkandena 22 och 23 samt 2022/23:1484 (S). Motionerna bör avslås.

När det gäller vård och behandling på särskilda ungdomshem är det Sis som leder verksamheten vid dessa hem. Utskottet konstaterar att det i Statskontorets rapport 2022:4 och i Ivos redovisning av uppdraget om förstärkt tillsyn av Sis särskilda ungdomshem (S2021/03345) har framkommit flera brister som är bekymmersamma. Utskottet noterar att flera av dessa brister utreds och analyseras bl.a. i den ovannämnda pågående Utredningen om barn och unga i samhällets vård (S 2021:06). Därutöver pågår ett arbete för att utveckla särskilda former för integrerad vård inom Sis för att förbättra vården för vissa unga som vårdas där med stöd av LVU och som även har stora behov av psykiatrisk vård (S2019/00643/FST och S2019/03898/FS [delvis]). Det har kommit till utskottets kännedom att regeringen avser att tillsätta en utredning om en organisationsöversyn av hela Sis uppdrag i syfte att förbättra tryggheten och vården för de barn som behöver samhällets stöd allra mest. Mot bakgrund av detta anser utskottet att riksdagen inte behöver ta några initiativ med anledning av motionerna 2022/23:923 (SD) yrkandena 3, 4, 10, 11 och 13, 2022/23:1595 (S), 2022/23:1977 (S), 2022/23:2061 (S) yrkande 52 och 2022/23:2260 (MP) yrkande 5. Motionerna bör avslås.

I fråga om villkor och befogenheter på särskilda ungdomshem noterar utskottet den pågående utredningen (S 2022:C) om att se över möjligheterna att vägra eller begränsa tillgången till elektroniska kommunikationstjänster för ungdomar som dömts till slutna ungdomsvård och för vissa ungdomar som vårdas på Sis med stöd av LVU samt undersöka möjligheten att använda sig av elektronisk övervakning (fotboja) på institutionsområdet av ungdomar som sitter på ett särskilt ungdomshem med hög säkerhetsnivå. Därutöver noterar utskottet Sis kompetensförsörjningsplan och de återrapporteringskrav som regeringen ställer på Sis när det gäller att analysera och bedöma resultaten av de åtgärder som myndigheten vidtagit för att tillgodose behovet av en trygg miljö samt de åtgärder som har vidtagits i syfte att förebygga och motverka sexuella övergrepp och otillbörliga relationer vid myndigheten. Med hänsyn

till vad som anförts anser utskottet sammantaget att det inte finns skäl för riksdagen att ta några initiativ med anledning av motionerna 2022/23:95 (M) i denna del, 2022/23:595 (M), 2022/23:894 (C) yrkande 17 och 2022/23:923 (SD) yrkandena 1, 2, 5–7, 9, 12 och 14. Motionerna bör avslås.

Vad gäller behov av platser på hem för vård eller boende m.m. konstaterar utskottet att det är varje kommun som ansvarar för att det finns tillgång till bl.a. hem för vård eller boende med undantag för Sis-hem. Den som bedriver verksamhet i ett sådant hem ska se till att personalen har den kunskap och kompetens som behövs för att kunna utföra sina arbetsuppgifter. Det innefattar bl.a. kunskap om etik och bemötande och hur man stöder personer som varit med om krissituationer eller andra svåra livshändelser. Hemmets lokaler och utrustning ska också vara ändamålsenliga för den verksamhet som bedrivs och vidare vara anpassade så att de möjliggör en trygg och säker vård där hänsyn tas till den personliga integriteten. Även i denna del noterar utskottet den ovan nämnda pågående Utredningen om barn och unga i samhällets vård (S 2021:06). Med beaktande av detta är utskottet inte berett att ta något initiativ med anledning av motionerna 2022/23:95 (M) i denna del, 2022/23:863 (C) yrkande 67 och 2022/23:1673 (C) yrkande 117. Motionerna bör avslås.

Uppföljning och stöd för placerade barn och unga

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om samverkan mellan myndigheter, vårdnadsöverflyttning och övrig uppföljning.

Jämför reservation 26 (C), 27 (MP), 28 (SD), 29 (C, MP), 30 (SD), 31 (C) och 32 (MP).

Motionerna

Samverkan mellan myndigheter

I **kommittémotion** 2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 54 föreslås ett tillkännagivande om att se över samarbetet mellan Statens institutionsstyrelses (Sis) ungdomshem och socialtjänsten i ungdomarnas eller klienternas hemkommuner samt utreda hur socialtjänstens stöd ska se ut efter att vården enligt LVM, LVU och LSU upphör. Ett identiskt förslag finns i **kommittémotion** 2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 16.

I **kommittémotion** 2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 55 föreslås ett tillkännagivande om att stärka samarbetet mellan vården, elevhälsan och socialtjänsten i fråga om placerade barn. Ett liknande förslag finns i **kommittémotion** 2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 12.

Vårdnadsöverflyttning

I **kommittémotion** 2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 53 föreslås ett tillkännagivande om att ändra lagen beträffande den tidsgräns som stipuleras för när socialtjänsten ska överväga en ansökan om vårdnadsöverflyttning.

I **kommittémotion** 2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 56 föreslås ett tillkännagivande om att se över vilka insatser som ska fortsätta att erbjudas efter en vårdnadsöverflyttning eller adoption av ett placerat barn. Ett identiskt förslag finns i kommittémotion 2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 13.

I **kommittémotion** 2022/23:924 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 16 föreslås ett tillkännagivande om att överväga en översyn av och förslag på stödåtgärder vid vårdnadsöverflyttning.

Övrig uppföljning

I **kommittémotion** 2022/23:924 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 18 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör arbeta för en handlingsplan till socialtjänsten för att bättre kunna stödja och följa upp placerade barns skolresultat. I yrkande 19 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör överväga en handlings- och åtgärdsplan för uppföljning av tidigare placerade barn. I yrkande 20 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör överväga att förtydliga Inspektionen för vård och omsorgs (Ivo) uppdrag så att placerade barn och unga i högre utsträckning än i dag skyddas och deras tillvaro och situation alltid följs upp. I yrkande 21 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör verka för att barn och vuxna som farit illa under sin placering i högre grad erbjuds stöd och eftervård.

I **kommittémotion** 2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 48 föreslås ett tillkännagivande om att samhällsvård och omhändertaganden av barn ska förbättra barnets situation och livsvillkor. Motionärerna anför att forskning visar att omhändertagna barn är överrepresenterade i fråga om framtida risk för missbruk, kriminalitet och psykisk ohälsa. Samhället bär ett mycket tungt ansvar för att nyttan med omhändertagandet överväger nackdelarna och för att placerade barn får den vård och trygghet som är hela syftet med placeringen. Ett liknande förslag finns i kommittémotion 2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 30.

I **kommittémotion** 2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 51 föreslås ett tillkännagivande om att information om skälen för att ett omhändertagande och förutsättningarna för att ett omhändertagande av ett barn ska upphöra ska tydliggöras. Ett liknande förslag finns i kommittémotion 2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 8.

Gällande rätt

Socialtjänstlagen

När den enskilde har behov av insatser både från socialtjänsten och från hälso- och sjukvården ska enligt 2 kap. 7 § socialtjänstlagen (2001:435), förkortad SoL, kommunen tillsammans med regionen upprätta en individuell plan. Planen ska upprättas om kommunen eller regionen bedömer att den behövs för att den enskilde ska få sina behov tillgodosedda, och om den enskilde samtycker till att den upprättas. Arbetet med planen ska påbörjas utan dröjsmål (jfr 16 kap. 4 § hälso- och sjukvårdslagen [2017:30], förkortad HSL).

Av 11 kap. 3 § SoL framgår att när någon behöver vårdas i ett hem för vård eller boende, stödboende eller familjehem ska en plan upprättas för den vård som socialnämnden avser att anordna (vårdplan). En vårdplan som gäller ett barn ska revideras senast när barnet har varit placerat i två år. Vårdplanen ska vid denna tidpunkt, om det inte möter särskilda hinder, särskilt avse barnets långsiktiga boende. Därefter ska vårdplanen revideras vid behov. För barn och unga som vårdas i ett hem för vård eller boende, stödboende eller familjehem ska en plan upprättas över hur vården ska genomföras (genomförandeplan). Vård- och genomförandeplanen ska även uppta åtgärder och insatser som andra huvudmän har ansvar för.

Vårdas ett barn med stöd av socialtjänstlagen i ett annat hem än det egna, ska socialnämnden, enligt 6 kap. 8 § SoL, minst en gång var sjätte månad överväga om vården fortfarande behövs och hur vården bör inriktas och utformas.

Av 6 kap. 8 b § SoL framgår att när barnet har varit placerat i samma familjehem under två år från det att placeringen verkställdes, ska socialnämnden särskilt överväga om det finns skäl att ansöka om överflyttning av vårdnaden enligt 6 kap. 8 § föräldrabalken. Därefter ska frågan övervägas årligen.

Om vårdnaden av ett barn har flyttats över till en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare som barnet tidigare varit familjehemsplacerat hos, får kommunen enligt 6 kap. 11 § SoL, fortsätta att betala dessa vårdnadshavare skälig ersättning. Vid sådan överflyttning av vårdnaden ska socialnämnden ge särskilt förordnade vårdnadshavare råd och stöd.

Av 5 kap. 1 § 10 SoL framgår att socialnämnden bl.a. i sin omsorg om barn och unga ska tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan vård och fostran utanför det egna hemmet upphört eller sedan verkställighet av sluten ungdomsvård enligt lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård upphört, förkortad LSU.

Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga

Socialnämnden ska enligt 13 a § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, förkortad LVU, noga följa vården av den som får vård enligt LVU och socialnämnden ska särskilt uppmärksamma den unges hälsa, utveckling, sociala beteende, skolgång samt relationer till anhöriga och andra

närstående. Av 13 § LVU framgår att om den unge har beretts vård med stöd av 2 §, ska socialnämnden minst en gång var sjätte månad överväga om vård enligt lagen fortfarande behövs och hur vården bör inriktas och utformas. Har den unge beretts vård med stöd av 3 §, ska socialnämnden inom sex månader från dagen för verkställighet av vårdbeslutet pröva om vård med stöd av lagen ska upphöra. Denna fråga ska därefter prövas fortlöpande inom sex månader från senaste prövning.

Av 13 c § LVU framgår att när den unge har varit placerad i samma familjehem under två år från det att placeringen verkställdes, ska socialnämnden särskilt överväga om det finns skäl att ansöka om överflyttning av vårdnaden enligt 6 kap. 8 § föräldrabalken. Därefter ska frågan övervägas årligen.

När vård med stöd av LVU inte längre behövs ska socialnämnden enligt 21 § LVU besluta att vården ska upphöra. Socialnämnden får inte besluta att vård enligt 2 § ska upphöra förrän de omständigheter som föranleder vården har förändrats på ett varaktigt och genomgripande sätt. Nämnden ska noga förbereda den unges återförening med den eller dem som har vårdnaden om honom eller henne. Vård som har beslutats med stöd av 2 § ska upphöra senast när den unge fyller 18 år. Vård som har beslutats med stöd av 3 § ska upphöra senast när den unge fyller 21 år.

Av 21 b § LVU framgår att när vård upphör enligt 21 § ska socialnämnden följa upp situationen för den som är under 18 år. Om den unge ska återförenas med den eller dem som har vårdnaden om honom eller henne när vården upphör men återföreningen behöver förberedas, ska socialnämnden följa upp den unges situation först när återföreningen har skett.

Enligt 21 c § LVU får socialnämnden vid en uppföljning enligt 21 b § konsultera sakkunniga samt i övrigt ta de kontakter som behövs. Socialnämnden får samtala med den unge utan vårdnadshavarens samtycke och utan att vårdnadshavaren är närvarande. När uppföljningen inleds respektive avslutas ska socialnämnden underrätta den unge, om den unge har fyllt 15 år, och vårdnadshavare som berörs. En uppföljning ska avslutas senast sex månader från det att den inleddes. Uppföljningen ska också avslutas om nämnden inleder en utredning enligt 11 kap. 1 § första stycket SoL.

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om socialnämndens ansvar för barn och unga i familjehem, jourhem, stödboende och hem för vård eller boende

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2012:11) om socialnämndens ansvar för barn och unga i familjehem, jourhem, stödboende och hem för vård eller boende med stöd av socialtjänstlagen eller LVU ska tillämpas vid placering av barn och unga i något av dessa hem (1 kap. 1 §).

Socialnämnden ska verka för att ett barn eller en ung person som är placerad i ett familjehem, ett stödboende eller ett hem för vård eller boende och hans eller hennes vårdnadshavare deltar i arbetet med att upprätta, följa upp och vid

behov revidera den genomförandeplan som ska upprättas enligt 11 kap. 3 § andra stycket SoL (7 kap. 2 §).

Av de allmänna råden framgår att genomförandeplanen bör upprättas i samband med att barnet eller den unge placeras. Planen bör upprättas, följas upp och revideras i nära samarbete med familjehemmet, stödboendet eller hemmet för vård eller boende. Genomförandeplanen bör i god tid innan vården upphör kompletteras med uppgifter om hur barnet eller den unge ska förberedas för tiden efter att placeringen i familjehem, stödboende eller hem för vård eller boende har avslutats. Vidare framgår det att socialnämnden bl.a. vid bedömningen av ett barns eller en ungs behov av stöd och hjälp efter avslutad vård i familjehem, stödboende eller hem för vård eller boende bör beakta behovet av fortsatt kontakt med hemmet där han eller hon har varit placerad. Barnets eller den ungs behov av personligt stöd bör uppmärksammas och tillgodoses (HSLF-FS 2019:25).

Pågående arbete

Tidöavtalet

Tidöavtalet är en överenskommelse mellan Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna och innehåller direktiv för ett samarbetsprojekt om bl.a. kriminalitet. Inom projektet ska en reform om krafttag mot ungdomsbrottsligheten genomföras där bl.a. föräldransvar behandlas (s. 22 f.): ”Vid alla placeringar av barn ska ökade insatser göras för att säkra en fungerande skolgång.”

Tryggare hem för barn

Utredningen om vikten av trygghet och kontinuitet för barn i utsatta situationer överlämnade sitt betänkande Tryggare hem för barn (SOU 2022:71) till regeringen i januari 2023. Utredningen har haft i uppdrag att se över föräldrabalkens regler om vårdnadsöverflyttning, adoption och umgänge (dir. 2021:70). Uppdraget har syftat till att skapa bättre förutsättningar för kontinuitet, stabilitet och trygghet för familjehemsplacerade barn och barn som har upplevt våld av närstående. I betänkandet föreslås att det ska bli tydligare när vårdnaden om ett barn som är placerad i ett familjehem ska flyttas över till familjehemsföräldrarna. Det föreslås också att både barn och vårdnadshavare som utgångspunkt ska ha rätt till ett juridiskt biträde när frågan om vårdnadsöverflyttning prövas. Därutöver föreslås ändringar i föräldrabalken som ska ge ett ökat skydd för barn när det uppkommer en fråga om umgänge med en förälder som har utövat våld. Utredningen föreslår även att den kommun som har beslutat om en familjehemsplacering ska ha möjlighet att fortsätta att bevilja insatser till ett barn efter en vårdnadsöverflyttning, även om barnet bor i en annan kommun.

Betänkandet bereds i Regeringskansliet.

Utredningen om barn och unga i samhällets vård

Av uppdraget för den tidigare nämnda Utredningen om barn och unga i samhällets vård (S 2021:06) framgår att utredaren även ska lämna förslag på hur stödet till barn och unga kan förbättras sedan vård utanför det egna hemmet har upphört (dir. 2021:84). Utredaren ska därför bl.a.

- analysera hur stödet till barn, unga och vårdnadshavare kan stärkas efter det att en placering utanför det egna hemmet upphört
- ta ställning till hur innehållet i stödet till barn och unga kan utformas för att tillgodose barns och ungas behov
- ta ställning till hur unga kan ges praktiskt stöd och förmedlas vardagliga kunskaper i övergången till ett självständigt liv efter avslutad placering.

Uppdraget skulle ha redovisats senast den 10 april 2023, men utredningstiden har förlängts. Uppdraget ska i stället redovisas senast den 31 oktober 2023 (dir. 2023:13).

Uppdrag att genomföra ett utvecklingsarbete för tidiga och samordnade insatser för barn och unga

I mars 2017 gav regeringen Statens skolverk (Skolverket) och Socialstyrelsen i uppdrag att tillsammans genomföra ett treårigt utvecklingsarbete som ska syfta till att förbättra samverkan mellan elevhälsan, hälso- och sjukvården och socialtjänsten så att barn och unga får tidiga och samordnade insatser (U2017/01236/GV). Skolverket ska vara sammankallande och samordnande myndighet för uppdraget och ska löpande hålla Regeringskansliet informerat om hur arbetet med uppdraget fortskrider. En skriftlig delredovisning av uppdraget skulle lämnas till Regeringskansliet senast den 30 november 2018. Ytterligare en delredovisning ska lämnas till Regeringskansliet senast den 28 februari 2020. En slutredovisning med resultatet av uppföljningen och utvärderingen och hur slutsatserna av arbetet har spridits skulle lämnas till Regeringskansliet senast den 31 januari 2021.

I februari 2020 ändrades uppdraget på så vis att det inom ramen för uppdraget dessutom ska riktas särskilda insatser mot dels riskgrupper bland barn och unga i socialt utsatta områden, dels barn och unga som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck (U2020/00363/S). I arbetet ska myndigheterna samverka med berörda aktörer, exempelvis Delegationen mot segregation (Delmos). I frågor som rör hedersrelaterat våld och förtryck ska myndigheterna vidare samverka med Jämställdhetsmyndigheten och Länsstyrelsen Östergötland (nationella kompetensteamet).

Uppdraget har förlängts och ska slutredovisas senast den 16 juni 2023. Delredovisningar ska inte längre lämnas. Av slutredovisningen ska resultatet av uppföljningen, utvärderingen och de särskilda insatserna samt hur slutsatserna av arbetet har spridits framgå.

Uppdrag att genomföra utvecklingsinsatser för att stärka förutsättningarna för att placerade barn och unga får tillgång till en god hälso- och sjukvård, tandvård och en obruten skolgång

Regeringen beslutade i oktober 2020 att ge i uppdrag åt Socialstyrelsen att utveckla förutsättningarna för att placerade barn ska få god hälso- och sjukvård, tandvård och obruten skolgång (S2020/07505).

Socialstyrelsen ska

- se över behovet av kunskap och stödmaterial inom den sociala barn- och ungdomsvården, hälso- och sjukvården och tandvården
- höja kunskaperna för att stödja berörda huvudmän och yrkesverksamma
- samråda med Barnombudsmannen, Ivo, Skolverket, Sis, Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM), Statens skolinspektion, Folkhälsomyndigheten och andra berörda myndigheter. Myndigheten ska även samtala med Sveriges Kommuner och Regioner och andra relevanta aktörer.

Senast den 30 april varje år ska uppdraget delredovisas och uppdraget ska slutredovisas senast den 30 april 2024.

Uppdrag om socialtjänstens handläggning av ärenden som rör barn och unga

Av den tidigare nämnda redovisningen av regeringsuppdraget till Ivo om socialtjänstens handläggning av ärenden som rör barn och unga (S2020/08835) framgår bl.a. att det framkommer av tillsynen att socialtjänsterna i stort följer regelverket om att följa upp barnets situation efter en avslutad placering eller utredning. Ivo bedömer dock att socialtjänsterna behöver stärka sitt arbete för att bestämmelserna om bl.a. vårdnadsöverflyttning och flyttningsförbud ska få genomslag.

Samverkan socialtjänst skola

SAMS (Samverkan socialtjänst skola – Obruten skolgång för placerade barn och unga) är ett konkret stöd till alla som arbetar med placerade barn och unga i skola och socialtjänst inför och under placeringen, inför avslut och vid uppföljning. Det övergripande syftet med SAMS är att säkerställa en obruten skolgång för placerade barn och unga när placeringen medför skolbyte. SAMS-stödet är gemensamt för familjehem, jourhem, hem för vård eller boende och stödboenden, liksom för grund- och gymnasieskolan samt motsvarande skolformer (Samverkan socialtjänst skola – Obruten skolgång för placerade barn och unga, uppdaterad september 2022, s. 4 och 7). Utifrån ett regeringsuppdrag (U2017/00617/S) har SAMS-stödet tagits fram av Skolverket, Socialstyrelsen och SPSM.

Samverkan med Sis samt placerade barn och unga

Sisam-modellen (Samverkan mellan socialtjänst och skola, Sis ungdomshem och dess skolverksamhet) erbjuder ett verktyg och arbetssätt för samordning av insatser för placerade barns och ungas skolgång. Den riktar sig till kommunernas socialtjänst och skola, liksom Sis ungdomshem och dess skolverksamhet. Materialet SAMS ger ett utförligt stöd för hur en sådan samverkan bör se ut. Sisam-modellen har som mål att säkerställa att de barn och unga som placeras på Sis särskilda ungdomshem får den utbildning de enligt skollagen har rätt till och behöver där de placerats (statensinstitutionsstyrelse.se).

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om insatser för och placering av barn och unga samt adoption

Övriga motionsyrkanden om insatser för och placering av barn och unga samt adoption behandlades senast i betänkande 2020/21:SoU24 Socialtjänst- och barnfrågor. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2020/21:638).

Tillkännagivanden om tidpunkten för övervägande om ansökan om vårdnadsöverflyttning och om övervägande om vården

I betänkande 2020/21:SoU5 Övervägande av vårdnadsöverflyttning, revidering av vårdplan för placerade barn och särskilda lämplighetskrav för offentliga biträden föreslog utskottet att riksdagen skulle rikta ett tillkännagivande till regeringen om tidpunkten för övervägande om ansökan om vårdnadsöverflyttning. Utskottet anförde följande i betänkandet (s. 27 f., 1 res. S, V, MP).

Som framgår ovan ställer sig utskottet bakom regeringens lagförslag om regelbundna överväganden av vårdnadsöverflyttning. När det gäller lagens framtida utformning vill utskottet emellertid anföra följande. Det finns enligt utskottet starka skäl som talar för att socialnämnden bör överväga en ansökan om vårdnadsöverflyttning relativt tidigt för att säkerställa barnets eller den unges bästa. Enligt utskottet bör ett sådant övervägande göras senast efter det att barnet eller den unge varit placerad i samma familjehem under två år, i stället för som nu tre år. Detta bör framgå av respektive lag, SoL och LVU. En sådan lagstiftning hindrar inte att ett övervägande görs ännu tidigare. Som exempel kan nämnas att i det fall barnet eller den unge varit placerad i flera jour- eller familjehem, kan det vara angeläget att ett övervägande görs även om barnet inte varit placerat i samma familjehem under två år. Utskottet föreslår att riksdagen med bifall till motionerna [...] gör ett tillkännagivande till regeringen.

Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2020/21:128).

Regeringen anger följande i skrivelse 2022/23:75:

Regeringskansliet beslutade den 29 april 2020 att uppdra åt en utredare att utreda hur principen om barnets bästa kan stärkas i samband med

bedömning av om vården enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU, ska upphöra (S 2020:A). I uppdraget ingick att utreda om det finns behov av att tidigareläggas socialnämndens skyldighet att överväga om vårdnadsöverflyttning enligt 6 kap. 8 § föräldrabalken. Utredaren slutredovisade sitt uppdrag den 10 mars 2021 i promemorian Barnets bästa när vård enligt LVU upphör (Ds 2021:7). Regeringen beslutade den 17 mars 2022 om propositionen Barnets bästa när vård enligt LVU upphör – lex lilla hjärtat (prop. 2021/22:178), där bl.a. tiden för övervägande av vården ändras till att det ska göras senast efter det att barnet eller den unge varit placerad i samma familjehem i två år vilket tillkännagivandet även anger (s. 14). Punkten är slutbehandlad.

I det ovannämnda betänkandet föreslog utskottet även ett tillkännagivande till regeringen om övervägande i fråga om vården. Utskottet anförde följande i betänkandet (s. 29, 1 res. S, V, MP):

Som framgår ovan är socialnämnden skyldig att minst en gång var sjätte månad överväga om vård i ett annat hem än det egna, som ges med stöd av SoL eller 2 § LVU, fortfarande behövs och hur vården bör inriktas och utformas. Nuvarande lagstiftning hindrar således inte att socialnämnden överväger vården oftare än var sjätte månad. Emellertid kan det finnas en risk att den pressade arbetssituation som socialtjänstens medarbetare många gånger befinner sig i medför att minimigränsen blir normerande. Utskottet anser därför att reglerna om övervägande av vården bör utvärderas. Om utvärderingen visar att det finns behov av att förtydliga lagstiftningen bör regeringen återkomma till riksdagen med förslag. Utskottet föreslår att riksdagen med bifall till motionerna [...] gör ett tillkännagivande till regeringen.

Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2020/21:128).

Regeringen anger följande i skrivelse 2022/23:75:

I propositionen Regelbundna överväganden av vårdnadsöverflyttning och särskilda lämplighetskrav för offentliga biträden (prop. 2020/21:35) anges, i fråga om socialnämndens skyldighet att regelbundet överväga om vården behövs och hur vården bör inriktas och utformas, att regeringen avser följa frågan och överväga ytterligare åtgärder (s. 21). Utredningen om barn och unga i samhällets vård (S 2021:06) har i uppdrag att utreda och lämna förslag på hur kvaliteten i vården av barn och unga som placeras utanför det egna hemmet kan säkerställas (dir. 2021:84). Utredningen har fått förlängd utredningstid och ska redovisa sitt uppdrag senast den 31 oktober 2023. Tillkännagivandet kommer att beaktas inom ramen för utredningen. Punkten är inte slutbehandlad.

Tillkännagivande om uppföljning och stöd efter en placering utanför hemmet

Utskottet föreslog i betänkande 2020/21:SoU19 Frågor om placerade barn och unga ett tillkännagivande till regeringen om uppföljning och stöd efter en placering utanför hemmet. Utskottet anförde följande i betänkandet (s. 30, 1 res. S, V, MP):

Utskottet anser att det behövs bestämmelser i SoL som innebär att socialnämnden blir skyldig att följa upp ett barns situation under minst tolv månader efter att placeringen har upphört och barnet har återförts till sin ursprungsfamilj. Vidare bör det i SoL införas bestämmelser som gör det

tydligt vilket stöd ett barn eller en ungdom bör ha efter att vården har avslutats. Detta bör riksdagen med bifall till motionerna [...] ge regeringen till känna.

Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2020/21:187).

Regeringen anger följande i skrivelse 2022/23:75:

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om uppföljning och stöd efter en placering utanför hemmet (bet. 2020/21:SoU19 s. 8 f.). Regeringen beslutade den 17 mars 2022 propositionen Barnets bästa när vård enligt LVU upphör – lex lilla hjärtat (prop. 2021/22:178, bet. 2021/22:SoU33, rskr. 2021/22:322). I propositionen bedömer regeringen att tillkännagivandet har delvis tagits omhand genom bestämmelsen om att socialnämnden ska följa upp situationen för den som är under 18 år när vården enligt LVU upphör (s. 14). Vad gäller tillkännagivandet i den del som avser socialnämndens skyldighet till uppföljning och stöd efter en placering utanför hemmet avvaktar regeringen Utredningen om barn och unga i samhällets vårds (S 2021:06) betänkande som ska lämnas senast den 31 oktober 2023 (dir. 2021:84 och dir. 2023:13). Punkten är inte slutbehandlad.

Tillkännagivanden om placerade barns skolgång och hälsa, om samarbete mellan vården, elevhälsan och socialtjänsten och om nationella adoptioner och vårdnadsöverflyttningar

I betänkande 2020/21:SoU24 Socialtjänst- och barnfrågor föreslog utskottet ett tillkännagivande till regeringen om placerade barns skolgång och hälsa och anförde följande (s. 70 f., 1 res. S, V, MP):

Frågor om placerade barns skolgång och hälsa tas upp i några av motionerna. Utskottet har tidigare i ett tillkännagivande – när det gäller barn och unga som är placerade på Sis särskilda ungdomshem – påtalat att skolverksamheten för placerade barn och unga är mycket betydelsefull (bet. 2020/21:SoU33). Utskottet vill på nytt framhålla vikten av detta. I detta sammanhang välkomnar utskottet att regeringen gett Socialstyrelsen i uppdrag att genomföra utvecklingsinsatser för att långsiktigt stärka förutsättningarna för att placerade barn och unga ska få tillgång till en god hälso- och sjukvård, tandvård och en obruten skolgång.

Utskottet anser emellertid att regeringen förutom att skärpa uppföljningen av placerade barns skolgång även bör ta fram en handlingsplan för att stärka socialtjänstens arbete med att förbättra placerade barns skolresultat. I syfte att upptäcka om placerade barn utsätts för hot om våld, våld eller övergrepp av olika slag bör regeringen som en förebyggande och hälsofrämjande åtgärd införa kontinuerliga hälsoundersökningar för placerade barn. Utskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om placerade barns skolgång och hälsa och tillkännager detta för regeringen. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna.

Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2020/21:368).

Regeringen anger följande i skrivelse 2022/23:75:

Ett arbete har inletts i Regeringskansliet med att överväga vilka åtgärder som bör vidtas med anledning av tillkännagivandet. Statskontoret har nyligen redovisat ett regeringsuppdrag som bl.a. behandlar frågan om skolgången för barn som är placerade hos Statens institutionsstyrelse. Planen är att invänta betänkandet från Utredningen om barn och unga i

samhällets vård (S 2021:06) som har fått i uppdrag att se bredare på frågan inom familjehemsvården. Uppdraget ska redovisas senast den 31 oktober 2023. Först därefter bedöms det möjligt att ta ställning till om det finns behov av ytterligare åtgärder. Därutöver har Socialstyrelsen ett pågående uppdrag som syftar till att genomföra utvecklingsinsatser för att se till att placerade barn och unga får tillgång till god hälso- och sjukvård (S2020/07505). Uppdraget ska slutredovisas den 30 april 2024. Punkten är inte slutbehandlad.

I det ovannämnda betänkandet föreslog utskottet även ett tillkännagivande till regeringen om samarbete mellan vården, elevhälsan och socialtjänsten. Utskottet anförde följande i betänkandet (s. 71, 1 res. S, V, MP):

Avslutningsvis tar utskottet upp frågan om samarbete mellan vården, elevhälsan och socialtjänsten. Utskottet konstaterar att Utredningen om en sammanhållen god och nära vård för barn och unga lämnar vissa förslag på området samarbete och välkomnar dessa. Utskottet anser emellertid att frågan om samarbete kring placerade barn och unga som behöver mycket hjälp under lång tid behöver belysas ytterligare. Hinder som i dag försvårar sådana samarbeten och informationsutbyten måste ses över till förmån för lagstiftning och riktlinjer som främjar samverkan. Utskottet föreslår därför att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om samarbete mellan vården, elevhälsan och socialtjänsten och tillkännager detta för regeringen. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna.

Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2020/21:368).

Regeringen anger följande i skrivelse 2022/23:75:

Socialstyrelsen och Statens skolverk har fått regeringens uppdrag att genomföra ett utvecklingsarbete för tidiga och samordnade insatser för att barn och unga ska få stöd i ett tidigt skede av en ogynnsam utveckling (U2017/01236). För det krävs en förbättrad och utvecklad samverkan mellan skola, hälso- och sjukvård och socialtjänst. Uppdraget ska slutredovisas den 16 juni 2023.

Regeringen har även gett Socialstyrelsen i uppdrag att under 2021–2024 genomföra utvecklingsinsatser för att långsiktigt stärka förutsättningarna för att placerade barn och unga ska få tillgång till en god hälso- och sjukvård och en obruten skolgång (S2020/07505). Uppdraget har delredovisats den 27 april 2021 och den 26 april 2022 och ska slutredovisas den 30 april 2024.

Utredningen om barn och unga i samhällets vård (S 2021:06) har i uppdrag att se över och föreslå åtgärder för hur kvaliteten i vården kan öka när barn och unga placeras i familjehem, jourhem, stödboende och hem för vård eller boende (HVB), inklusive Statens institutionsstyrelsens särskilda ungdomshem. I uppdraget ingår bl.a. att analysera vad som krävs för att placerade barn och unga ska få en väl fungerande skolgång. Uppdraget ska redovisas senast den 31 oktober 2023.

Regeringen avser att återkomma när båda uppdragen har slutredovisats och utredningen har lämnat sitt betänkande. Punkten är inte slutbehandlad.

Utskottet föreslog också i betänkandet ett tillkännagivande till regeringen om nationella adoptioner och vårdnadsöverflyttningar. Utskottet anförde följande i betänkandet (s. 104 f., 1 res. S, V, MP):

Utskottet anser att det är av största vikt att barnperspektivet är vägledande och att socialnämnden oftare aktualiserar frågan om nationell adoption eller överväger vårdnadsöverflyttning som ett alternativ vid långvariga

placeringar i familjehem för att möjliggöra fler nationella adoptioner och vårdnadsöverflyttningar. Detta gäller särskilt för små barn där möjligheten till återförening med de biologiska föräldrarna bedöms som liten.

Utskottet anser att dessa frågor är mycket angelägna, och påminner om de två tillkännagivanden som lämnades till regeringen dels i februari 2021 om att regeringen bör se till att det tas fram riktlinjer för i vilka situationer socialnämnden bör överväga adoption, på motsvarande sätt som gäller för övervägande av vårdnadsöverflyttning (rskr. 2020/21:187), dels i maj 2020 om att regeringen bör ta initiativ till en översyn av föräldrabalkens regler om vårdnadsöverflyttning och adoption vid familjehemsplaceringar (rskr. 2019/20: 235). Detta bör riksdagen, med bifall till motionerna [...] tillkännage för regeringen.

Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2020/21:368).

Regeringen anger följande i skrivelse 2022/23:75:

Socialstyrelsen har ett pågående uppdrag att under perioden 2020–2022 genomföra kunskaphöjande insatser inom familjehemsvården om bl.a. nationella adoptioner, för att stärka tryggheten och stabiliteten för familjehemsplacerade barn. Uppdraget syftar bl.a. till att öka kunskapen om nationella adoptioner, men även frågan om vårdnadsöverflyttning ingår i uppdraget. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2023. Punkten är inte slutbehandlad.

Tillkännagivanden om den framtida utformningen av bestämmelsen om en varaktig och genomgripande förändring och om uppföljningstidens längd efter avslutad LVU-vård

Utskottet föreslog i betänkande 2021/22:SoU33 Barnets bästa när vård enligt LVU upphör – lex lilla hjärtat ett tillkännagivande om den framtida utformningen av bestämmelsen om en varaktig och genomgripande förändring. Utskottet anförde följande i betänkandet (s. 17 f., ingen res.):

Utskottet har ovan ställt sig bakom regeringens förslag att reglera den kammarrättspraxis som bildats genom åren om att de omständigheter som föranledde vården måste ha förändrats på ett varaktigt och genomgripande sätt för att förändringarna ska kunna ligga till grund för vårdens upphörande. Emellertid anser utskottet att det finns ett behov av att i lagtext utveckla och förtydliga innebörden av varaktig och genomgripande förändring, liksom att förtydliga den information som ges till föräldrarna i samband med beslutet om tvångsvård om skälen för omhändertagandet och förutsättningarna för att omhändertagandet ska kunna upphöra. Regeringen bör återkomma till riksdagen med lagförslag och i övrigt vidta de åtgärder som behövs. Detta bör riksdagen med delvis bifall till motionerna [...] ge regeringen till känna.

Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2021/22:322).

Regeringen anger följande i skrivelse 2022/23:75:

Av tillkännagivandet följer att det finns ett behov av att i lagtext utveckla och förtydliga innebörden av varaktig och genomgripande förändring, liksom att förtydliga den information som ges till föräldrarna i samband med beslutet om tvångsvård om skälen för omhändertagandet och förutsättningarna för att omhändertagandet ska kunna upphöra.

Regeringen avser att tillsätta en utredning om ytterligare stärkt barnrättsperspektiv under 2023. Tillkännagivandet kan behandlas inom ramen för det arbetet. Punkten är inte slutbehandlad.

Utskottet föreslog också i nämnda betänkande ett tillkännagivande till regeringen om uppföljningstidens längd efter avslutad LVU-vård. Utskottet anförde följande i betänkandet (s. 31, ingen res.):

Mot bakgrund av att det krävs allvarliga missförhållanden för att tvångsvård ska beslutas anser utskottet att uppföljningstiden efter det att LVU-vården har upphört bör vara längre än vad regeringen föreslagit. Av regeringens förslag följer att socialnämnden när vård enligt LVU upphör ska följa upp situationen för den som är under 18 år och att uppföljningen ska avslutas senast efter sex månader. Enligt utskottet bör uppföljningen pågå under minst ett år. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag. Detta bör riksdagen med bifall till motionerna [...] ge regeringen till känna

Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2021/22:322).

Regeringen anger följande i skrivelse 2022/23:75:

Av tillkännagivandet följer att socialnämndens uppföljning av den unges situation bör pågå under minst ett år när vård enligt LVU upphör för den som är under 18 år istället för att som i dag ha en uppföljning som följer ska avslutas senast efter sex månader.

Regeringen avser att tillsätta en utredning om ytterligare stärkt barnrättsperspektiv under 2023. Tillkännagivandet kan tas omhand inom ramen för det arbetet. Punkten är inte slutbehandlad.

Tillkännagivande om samverkan mellan kommunerna

I betänkande 2021/22:SoU37 Vård av unga vid Statens institutionsstyrelses särskilda ungdomshem föreslog utskottet ett tillkännagivande till regeringen om samverkan mellan kommunerna. Utskottet anförde följande i betänkandet (s. 16, ingen res.):

Utskottet noterar att det framgår av Statskontorets rapport (2022:4) att det förekommer brister i samverkan mellan Sis och socialtjänsten och att de olika parternas ansvar och roller behöver förtydligas. Enligt rapporten är detta särskilt angeläget i samband med utskrivning från Sis och Statskontoret föreslår bl.a. att Sis tydliggör sina rutiner till stöd för bedömning om utskrivning. Utskottet noterar vidare att rapporten bereds i Regeringskansliet. Utskottet anser att det är av största vikt att samverkan mellan Sis och kommunen kan förbättras i samband med att en placering avslutas och regeringen bör verka för detta. Riksdagen bör därför, med bifall till motion [...] (i denna del), ställa sig bakom det som utskottet anför och tillkänna detta för regeringen.

Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2021/22:418).

Regeringen anger följande i skrivelse 2022/23:75: ”Ärendet bereds inom Regeringskansliet. Punkten är inte slutbehandlad.”

Utskottets ställningstagande

Vården av barn och unga som placeras utanför det egna hemmet ska vara trygg, säker och av god kvalitet. Det innebär att vården ska svara mot barnets eller den unges specifika behov av stöd och hjälp. Utskottet noterar den tidigare nämnda Utredningen om barn och unga i samhällets vård (S 2021:06) som ska lämna förslag på hur kvaliteten i vården av barn och unga som placeras utanför det egna hemmet kan säkerställas och se över bl.a. samverkan mellan olika aktörer. Det ingår i uppdraget att bl.a. lämna förslag på hur stödet till barn och unga kan förbättras sedan vården utanför det egna hemmet har upphört. Vidare noterar utskottet Socialstyrelsens uppdrag att utveckla förutsättningarna för att placerade barn ska få god hälso- och sjukvård, tandvård och obruten skolgång (S 2020/07505). Utskottet ser positivt på den pågående utredningen och uppdraget och anser inte att riksdagen behöver ta några initiativ med anledning av motionerna 2022/23:881 (C) yrkandena 54 och 55 samt 2022/23:894 (C) yrkandena 12 och 16. Motionerna bör avslås.

När ett barn har varit placerad i samma familjehem under två år från det att placeringen verkställdes, ska socialnämnden särskilt överväga om det finns skäl att ansöka om överflyttning av vårdnaden. Därefter ska frågan övervägas ärligen. I fråga om vårdnadsöverflyttningar noterar utskottet att det i Ivo:s redovisning av tillsynen om socialtjänstens handläggning framkommer bl.a. att socialtjänsten behövde stärka sitt arbete för att bestämmelserna om vårdnadsöverflyttning skulle få genomslag (S2020/08835). Utskottet noterar också det remitterade betänkandet Tryggare hem för barn (SOU 2022:71) där ett förslag handlar om att det ska bli tydligare när vårdnaden om ett barn som är placerad i ett familjehem ska flyttas över till familjehemsföräldrarna. Mot denna bakgrund anser utskottet inte att riksdagen behöver ta några initiativ med anledning av motionerna 2022/23:881 (C) yrkandena 53 och 56, 2022/23:894 (C) yrkande 13 och 2022/23:924 (SD) yrkande 16.

Vad avser övrig uppföljning noterar utskottet uppdraget till Skolverket och Socialstyrelsen som syftar till att förbättra samverkan mellan elevhälsan, hälso- och sjukvården och socialtjänsten så att barn och unga får tidiga och samordnade insatser (U2017/01236/GV). Därtill noterar utskottet SAMS-stödet och Sisam-modellen för att säkerställa att barn och unga får en obruten skolgång och den utbildning de har rätt till där de placeras. Utskottet konstaterar att det framgår av Ivo:s ovannämnda redovisning om socialtjänstens handläggning att socialtjänsten i stort följer regelverket om att följa upp barnets situation efter en avslutad placering eller utredning (S2020/08835). Utskottet ser positivt på den pågående utredningen om samverkan mellan myndigheter för att placerade barns skolgång och hälso- och sjukvård ska tillgodoses och även på tillsynsresultatet av socialtjänstens uppföljning av avslutade placeringar. Med hänsyn till detta och till den tidigare nämnda Utredningen om barn och unga i samhällets vård (S 2021:6) anser utskottet att det inte finns skäl för riksdagen att ta några initiativ med anledning av motionerna 2022/23:881 (C) yrkandena 48 och 51, 2022/23:894 (C)

yrkandena 8 och 30 samt 2022/23:924 (SD) yrkandena 18–21. Motionerna bör avslås.

Adoption

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om adoption.

Jämför reservation 33 (S), 34 (SD) och 35 (C, MP).

Motionerna

I **kommittémotion** 2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 73 föreslås ett tillkännagivande om Adoptionskommissionen. Motionärerna anser att det är angeläget att den sedan tidigare tillsatta utredningen får såväl den tid som de resurser och befogenheter som behövs för att göra ett gott arbete. Utredningen har i uppdrag att kartlägga och analysera hur regelverk, organisering och processer inom Sveriges internationella adoptionsverksamhet har fungerat tillbaka i tiden fram till i dag.

I **kommittémotion** 2022/23:924 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 17 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör se över hur en mer kvalitetssäker finansiering av adoptionsverksamheterna kan se ut. Ett liknande förslag finns i **kommittémotion** 2022/23:1152 av Mona Olin m.fl. (SD) yrkande 20. Motionärerna anför att antalet internationella adoptioner minskade med ca 70 procent mellan 2008 och 2018 och att minskningen av antalet förmedlade barn påverkar den ekonomiska situationen för de auktoriserade adoptionsorganisationerna.

I **kommittémotion** 2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 18 föreslås ett tillkännagivande om att utreda hur stöd kan ges till dem som adopterats till Sverige på felaktiga grunder. I yrkande 19 föreslås ett tillkännagivande om att det bör tillsättas en utredning om hur internationella adoptioner bör organiseras, godkännas, kontrolleras och följas upp samt om behoven av författningsändringar vad gäller arkiv och dokumentation av adoptioner till Sverige. Ett liknande förslag finns i **kommittémotion** 2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 26.

I **kommittémotion** 2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 20 föreslås ett tillkännagivande om att dokumentation om adoptioner ska kunna tillhandahållas en adopterad person. Ett liknande förslag finns i **kommittémotion** 2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 27.

I **kommittémotion** 2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 21 föreslås ett tillkännagivande om att det bör tillsättas en utredning om hur stöd till transnationellt adopterade barn ska se ut och organiseras. Ett liknande förslag finns i **kommittémotion** 2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 28.

I motion 2022/23:1039 av Johan Büser (S) föreslås ett tillkännagivande om att säkerställa kompetensen i kommunerna vid medgivandeutredningar inför internationella adoptioner, samt att det nuvarande förfarandet blir mer enhetligt och rättssäkert.

Gällande rätt

Lagen om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter

Lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter gäller sedan den 1 januari 2020 som svensk lag. Barnkonventionens fyra grundprinciper ska vara vägledande för hur övriga rättigheter i barnkonventionen ska tolkas: barnets rätt till icke-diskriminering (artikel 2), principen om barnets bästa (artikel 3), barnets rätt till liv, överlevnad och utveckling (artikel 6) samt barnets rätt att uttrycka sina åsikter och bli hörd (artikel 12). Det finns även andra bestämmelser som är av särskild betydelse i sammanhanget. Av artikel 7 framgår att barnet har rätt att så långt det är möjligt få veta vilka hans eller hennes föräldrar är. I artikel 21 finns vidare en bestämmelse om skyldigheten att säkerställa att största vikt ges till vad som bedöms vara barnets bästa vid adoption.

Internationella adoptioner

Vid internationella adoptioner tillämpas lagen (2018:1289) om adoption i internationella situationer. I lagen finns bestämmelser om svensk domstols internationella behörighet, tillämplig lag och när utländska beslut erkänns i Sverige. Om adoptionen har anknytning till ett annat nordiskt land gäller förordningen (1931:429) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap.

I lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling, förkortad LIA, finns bestämmelser som ska tillämpas när en underårig med hemvist utomlands ska adopteras av någon eller några med hemvist i Sverige. Lagen innehåller bl.a. bestämmelser om anlitan av adoptionsorganisationer och tillstånd till enskild adoption. En auktoriserad sammanslutning är enligt 8 b § LIA skyldig att dokumentera förmedlingsverksamheten. Dokumentationen ska bevaras så länge den kan antas ha betydelse för den som förmedlats för adoption genom sammanslutningen, eller närstående personer för honom eller henne. En kopia av handlingar som avser en viss adoption ska också skickas till den socialnämnd som avses i 6 kap. 15 § andra stycket socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL. Av samma bestämmelse framgår att om sammanslutningen upphör med sin förmedlingsverksamhet, ska dokumentation av förmedlingsverksamheten överlämnas till Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) för förvaring.

Enligt 8 c § LIA ska den som en sammanslutnings handlingar i förmedlingsverksamheten rör på begäran, så snart som möjligt, tillhandahållas efterfrågade handlingar, om det inte kan antas att en annan enskild person lider

men. Vidare framgår det att frågor om utlämnande prövas av den som ansvarar för handlingarna. Anser han eller hon att någon handling eller en del av en handling inte bör lämnas ut ska han eller hon genast med eget yttrande överlämna frågan till MFoF för prövning.

I lagen (1997:191) med anledning av Sveriges tillträde till Haag-konventionen om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner finns ytterligare bestämmelser på området.

Ett barn med hemvist utomlands får enligt 6 kap. 12 § SoL inte utan socialnämndens medgivande tas emot av någon i syfte att adopteras. Ett sådant medgivande får lämnas om sökanden är lämpad att adoptera. Om barnet är känt ska sökandens lämplighet prövas i förhållande till det enskilda barnet och adoptionen ska även i övrigt kunna antas vara till barnets bästa. Socialnämnden ska göra en samlad bedömning av sökandens lämplighet.

Innan ett medgivande lämnas ska sökanden enligt samma bestämmelse ha deltagit i en föräldrautbildning som kommunen anvisat inför adoption. Om sökanden har adopterat barn från utlandet tidigare, får medgivande lämnas även om han eller hon inte har deltagit i föräldrautbildning. Av 8 kap. 2 § SoL följer vidare att kommunen bl.a. får ta ut skäliga avgifter som inte överstiger kommunens självkostnader för föräldrautbildning inför adoption.

Socialnämnden ska bl.a. i sin omsorg om barn och unga enligt 5 kap. 1 § 9 SoL tillgodose att adopterade och deras familjer får det stöd och den hjälp som de behöver efter ett beslut om adoption.

Pågående arbete

Adoptionskommissionen

Regeringen beslutade den 28 oktober 2021 att ge en särskild utredare i uppdrag att kartlägga och analysera hur regelverk, organisering och processer inom Sveriges internationella adoptionsverksamhet har fungerat tidigare och fram till i dag (S 2021:08). Syftet med uppdraget är att klargöra förekomsten av eventuella oegentligheter inom Sveriges internationella adoptionsverksamhet och hur regeringen, berörda statliga myndigheter, kommuner, auktoriserade sammanslutningar, ideella organisationer och andra privata aktörer agerat och förhållit sig till eventuella oegentligheter utifrån respektive aktörs ansvar och roll. Utredningens lärdomar ska ge vägledning för utvecklingen av Sveriges internationella adoptionsverksamhet. Utredaren ska föreslå hur nuvarande regelverk, organisering och processer kan förändras och förstärkas i syfte att ytterligare stärka barnrättsperspektivet och rättssäkerheten. Utredaren ska bl.a. utreda behov av adoptionsspecifikt stöd, föreslå vilka hjälp- och stödsatser som bör erbjudas samt föreslå de författningsändringar och andra åtgärder som behövs (dir. 2021:95).

Uppdraget ska redovisas senast den 7 november 2023.

Nationell kontaktpunkt för frågor som rör oegentligheter inom internationella adoptioner

MFoF har fått ett uppdrag att vara nationell kontaktpunkt för frågor som rör oegentligheter inom internationella adoptioner (S 2021/08111 [delvis]). Enligt uppdragsbeskrivningen ska myndigheten kunna hänvisa vidare till rätt aktör och erbjuda stöd och hjälp inom ramen för myndighetens ansvar. Som kontaktpunkt ska MFoF hålla sig uppdaterad om relevanta utredningar både i Sverige och internationellt, inklusive brottsutredningen i Chile om bortförande av barn och oegentligheter inom internationella adoptioner från landet under 1970–1990-talet. Vidare ska myndigheten informera sig om utmaningar och frågeställningar hos adopterade från Chile, men även hos adopterade med annat ursprung där det finns misstankar eller uppgifter om oegentligheter. Myndigheten ska aktivt sprida information om uppdragets funktion till berörda målgrupper i Sverige samt internationellt till centralmyndigheter och andra aktörer som bedöms vara av betydelse.

En delredovisning lämnades i januari 2023 och en slutredovisning ska lämnas senast den 29 februari 2024.

Uppdrag om att tillhandahålla stöd till internationellt adopterade vid ursprungssökning

MFoF har fått ett uppdrag att ge fortsatt stöd till internationellt adopterade i samband med ursprungssökning under 2022–2023 (S 2021/08111).

Myndigheten ska aktivt sprida information till målgrupperna om att stödet finns tillgängligt. En delredovisning av uppdraget lämnades i januari 2023 och en slutredovisning ska lämnas senast den 31 januari 2024.

Uppdrag om att tillhandahålla adoptionsspecifikt samtalsstöd

MFoF ska tillhandahålla adoptionsspecifikt professionellt samtalsstöd till adopterade och adoptivföräldrar. Stödet ska vara ett komplement till den ordinarie hälso- och sjukvården och ska erbjudas både individuellt och i grupp.

Uppdraget ska genomföras under 2022–2023 (S 2021/08111). En delredovisning lämnades i januari 2023 och en slutredovisning ska lämnas senast den 31 januari 2024.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om internationell adoption

Motionsyrkanden om internationell adoption behandlades senast i betänkande 2020/21:SoU24 Socialtjänst- och barnfrågor. Motionsyrkandena avstyrktes.

Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut. (prot. 2020/21:141).

Utskottets ställningstagande

Socialnämnden ska i sin omsorg om barn och unga tillgodose att adopterade och deras familjer får det stöd och den hjälp som de behöver efter ett beslut om adoption. Utskottet noterar den pågående utredningen av Adoptionskommissionen (S 2021:08) och MFoF:s pågående uppdrag att bistå med individuellt stöd till adopterade vid ursprungssökning, tillhandahållandet av adoptionsspecifikt samtalsstöd och uppgiften som nationell kontaktpunkt för frågor som handlar om oegentligheter inom internationella adoptioner. Mot denna bakgrund anser utskottet att riksdagen inte behöver ta några initiativ med anledning av motionerna 2022/23:881 (C) yrkandena 18–21, 2022/23:894 (C) yrkandena 26–28, 2022/23:924 (SD) yrkande 17, 2022/23:1039 (S), 2022/23:1152 (SD) yrkande 20 och 2022/23:2061 (S) yrkande 73. Motionerna bör avslås.

Barns rättigheter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om barnkonventionen, ombud och stödperson till barn samt rättigheter för placerade barn.

Jämför reservation 36 (S), 37 (SD), 38 (MP), 39 (SD), 40 (S), 41 (SD) och 42 (C, MP).

Motionerna

Barnkonventionen

I **partimotion** 2022/23:181 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 20 föreslås ett tillkännagivande om att ratificera det tredje tilläggsprotokollet till FN:s barnkonvention.

I **kommittémotion** 2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 71 föreslås ett tillkännagivande om att stärka barns rättigheter. Motionärerna anför att en utredning om huruvida Sverige bör ratificera även det tredje tilläggsprotokollet i FN:s barnkonvention tillsattes under föregående mandatperiod. Uppdraget ska redovisas senast i augusti 2023. Motionärerna anser att arbetet med att genomföra barnkonventionen och stärka barns rättigheter behöver fortsätta.

I **kommittémotion** 2022/23:924 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen i sitt arbete bör sträva efter att intentionerna med barnkonventionen följs. Motionärerna anför att flertalet kommuner rapporterar om svårigheter att anpassa sin verksamhet till barnkonventionen. För att barn ska få ett bättre skydd och att rättigheterna enligt konventionen ska genomföras i all offentlig verksamhet är det viktigt att regeringen aktivt arbetar med frågan.

I motion 2022/23:1477 av Petter Löberg (S) föreslås ett tillkännagivande om att se över möjligheterna att stärka barnkonventionens ställning visavi annan lagstiftning.

Ombud och stödperson till barn

I **kommittémotion** 2022/23:924 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 12 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen i sitt arbete bör arbeta för möjligheten att ge barn som placerats i familjehem enligt socialtjänstlagen ett barnombud. I yrkande 13 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör se över möjligheten att ge barnombud insyn och skyldighet att rapportera missförhållanden gällande omkostnadsbidraget. Motionärerna anför att barnens rätt i samhället behöver stärkas och att placerade barn ofta upplever att de inte blir lyssnade på. Barnombudet ska finnas som stöd för barnet mellan familjehem och socialtjänst, och ska också ha möjlighet att stärka barnets ekonomiska rätt. I yrkande 14 föreslås ett tillkännagivande om barns rätt och stöd i tvister mellan vårdnadshavare. Ett liknande förslag finns i **kommittémotion** 2022/23:949 av Mikael Eskilanderesson m.fl. (SD) yrkande 9. Motionärerna anser att ett barn bör få stöd under en vårdnadsprocess genom en särskild stödperson. Det är viktigt att barnet får relevant information och rätt att komma till tals i de olika instanser som hanterar vårdnadstvister.

I motion 2022/23:1964 av Amalia Rud Pedersen och Gunilla Carlsson (båda S) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att se över möjligheterna att införa en kontaktperson som hjälper och bistår hela familjen. I yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att se över en ändring av regelverket så att kontaktpersonen ska ha rätt att arbeta myndighetsövergripande för att kunna bistå barnet eller ungdomen på bästa sätt.

Placerade barns rättigheter

I **kommittémotion** 2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 72 föreslås ett tillkännagivande om lex Lilla hjärtat och att ytterligare stärka rättigheterna för placerade barn. Motionärerna anför att de lagändringar som trädde i kraft den 1 juli 2022 i lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga var ett viktigt steg för att stärka placerade barns rättigheter. För att ytterligare stärka placerade barns rättigheter bör nästa steg handla om kvalitetsfrågorna i familjehemsvården.

I **kommittémotion** 2022/23:949 av Mikael Eskilanderesson m.fl. (SD) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att införa en barndomsgaranti. I yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om nollvision mot barnmisär. Motionärerna anser att barnets bästa alltid ska sättas i första rummet och att barn ska ha rätt till en trygg uppväxt. I en barndomsgaranti ställer samhället upp en nollvision mot diskriminering, mobbning och trakasserier. Barn måste skyddas från fysiskt och psykiskt våld, sexuella övergrepp och vanvård eller utnyttjande och så långt det är möjligt garanteras en trygg uppväxt med båda föräldrarna.

I **kommittémotion** 2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 15 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör tillsätta en utredning om rätten till en oberoende klagorättsmekanism för placerade barn.

I motion 2022/23:1113 av Roland Utbult (KD) föreslås ett tillkännagivande om att kommunen bör göras skadeståndsansvarig när ett barn eller en ungdom som har omhändertagits av sociala myndigheter drabbas av vanvård eller andra övergrepp.

Gällande rätt

Lagen om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter

Enligt 1 § lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter ska artiklarna 1–42 i Förenta nationernas konvention den 20 november 1989 om barnets rättigheter i originaltexternas lydelse gälla som svensk lag. Lagen trädde i kraft den 1 januari 2020. I artikel 3 i konventionen finns principen om barnets bästa, vilken ska beaktas vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ. Av artikel 12 framgår att det barn som är i stånd att bilda egna åsikter har rätt att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet. Vidare anges att barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

Socialtjänstförordningen

Av 3 kap 20 § socialtjänstförordningen (2001: 937) förkortad SoF, framgår att Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) ska ta fram information som riktar sig till barn och unga som stadigvarande vistas i familjehem, hem för vård eller boende, stödboenden eller sådana hem som avses i 6 kap. 3 § socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, och till deras vårdnadshavare. Informationen ska kunna distribueras på lämpligt sätt och innehålla uppgifter om

1. barns och ungas rättigheter,
2. inspektionens tillsyn,
3. barns och ungas möjligheter att kontakta inspektionen samt hur de når rätt person inom myndigheten, och
4. inspektionens möjligheter att samtala med barn utan att vårdnadshavaren har samtyckt till det eller är närvarande.

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om socialnämndens ansvar för barn och unga i familjehem, jourhem, stödboende och hem för vård eller boende

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2012:11) om socialnämndens ansvar för barn och unga i familjehem, jourhem, stödboende och hem för vård eller boende med stöd av socialtjänstlagen eller lagen (1990:52)

med särskilda bestämmelser om vård av unga, förkortad LVU, ska tillämpas vid placering av barn och unga i något av dessa hem (1 kap. 1 §).

Socialnämnden ska ge det placerade barnet eller den unge kontaktuppgifter till den socialsekreterare som handlägger hans eller hennes ärende och få information om hur man når tillsynsmyndigheten. Nämnden ska även inledningsvis samt, om det behövs, återkommande informera barnet eller den unge om grunden för placeringen om sina rättigheter i förhållande till familjehemmet, stödboendet eller hemmet för vård eller boende (7 kap. 1 §).

I de allmänna råden förs det fram att samtal som en besökande socialsekreterare fortlöpande har med ett barn eller en ung person under placeringen bör syfta till att få kännedom om bl.a. hurvida barnet eller den unge upplever att han eller hon får vård som är meningsfull, har en trygg och utvecklande relation till dem som genomför vården, vistas i en säker och stimulerande miljö, får hjälp med skolarbetet, och vid behov får tillgång till hälso- och sjukvård och tandvård (HSLF-FS 2019:25).

Pågående arbete

Nationell handlingsplan för att införa den europeiska barngarantin

Regeringen beslutade den 17 mars 2022 om en nationell handlingsplan för att införa Rådets rekommendation 2021/1004 av den 14 juni 2021 om inrättandet av en europeisk barngaranti (S2022/01667).

Målet med barngarantin är att förebygga och bekämpa social utestängning genom att garantera att barn har tillgång till en uppsättning grundläggande samhällstjänster såsom faktisk och kostnadsfri tillgång till förskola och barnomsorg, utbildning och skolbaserade aktiviteter, minst ett mål hälsosam mat per skoldag, hälso- och sjukvård, hälsosam kost och adekvata bostäder.

Svensk lagstiftning ger förutsättningar för att alla barn ska få faktisk tillgång till de grundläggande samhällstjänster som avses i barngarantin. De flesta av tjänsterna är dessutom kostnadsfria. Det finns dock grupper av barn som inte får eller riskerar att inte få tillgång till samhällstjänsterna.

Vid sidan av de grundläggande samhällstjänsterna finns den ekonomiska familjepolitiken som förstärker barnhushållens ekonomi och minskar risken för ekonomisk utsatthet (regeringen.se).

Utredningen om barns möjligheter att utkräva sina rättigheter

Regeringen beslutade den 29 april 2022 att utse en särskild utredare som ska ta ställning till om Sverige bör ratificera det tredje tilläggsprotokollet till FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) om en individuell klagomålsmekanism. (S 2022:03). Utredaren ska analysera konsekvenserna av en eventuell ratificering. Om en ratificering föreslås ska eventuella författningsförslag föreslås som behövs för att Sverige ska uppfylla sina åtaganden enligt protokollet och som möjliggör en ratificering. Även vissa

andra frågor med anknytning till barns möjligheter att klaga och utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen ska ses över (dir. 2022:35).

Uppdraget ska redovisas senast den 28 augusti 2023.

Uppdrag att följa upp och analysera kunskapslyftet för barnets rättigheter

Regeringen beslutade den 30 juni 2022 att ge Statskontoret i uppdrag att följa upp och analysera regeringens kunskapslyft för barnets rättigheter i statliga myndigheter, regioner och kommuner (S2022/03183 [delvis]). Statskontoret ska analysera de insatser som har genomförts inom kunskapslyftet sedan starten 2017. Därtill ska Statskontoret

- analysera hur Barnombudsmannens stöd till statliga myndigheter har fungerat för att uppnå kunskapslyftets syfte och mål
- analysera hur stödet från Barnombudsmannen och länsstyrelserna till kommuner och regioner har fungerat för att uppnå kunskapslyftets syfte och mål
- analysera hur arbetet med kunskapslyftet har genomförts inom berörda statliga myndigheter och redovisa de resultat som myndigheterna har uppnått
- analysera behovet av fortsatt kunskapsstöd till statliga myndigheter, kommuner och regioner och hur myndigheternas erfarenheter kan spridas till fler myndigheter,
- analysera hur lärdomar och erfarenheter från kunskapslyftet kan integreras i Barnombudsmannens arbete på ett effektivt och ändamålsenligt vis
- analysera om regeringens styrning av kunskapslyftet har varit ändamålsenlig
- mot bakgrund av resultatet, lämna förslag på hur strukturen för ett långsiktigt kunskapsstöd till statliga myndigheter, kommuner och regioner i frågor som rör barnets rättigheter kan utvecklas.

Statskontoret ska löpande informera om hur arbetet med uppdraget fortskrider. Statskontoret ska senast den 15 maj 2023 lämna en delredovisning och senast den 15 oktober 2023 slutredovisa uppdraget.

Utredningen om barn och unga i samhällets vård

Den tidigare nämnda Utredningen om barn och unga i samhällets vård (S 2021:06) har till uppgift att bl.a. utreda barnets eller den unges delaktighet (dir. 2021:84) och möjlighet att framföra sina åsikter och ska därför

- analysera vad som krävs för att säkerställa att barn och unga kommer till tals i utredningar som berör dem
- undersöka om det behövs åtgärder för att barn och unga lättare ska kunna framföra klagomål på vårdens innehåll

- analysera hur barns och ungas synpunkter löpande ska tillvaratas i socialnämndens och Sis systematiska kvalitetsarbete och
- föreslå de åtgärder eller författningsändringar som bedöms lämpliga.

Uppdraget skulle ha redovisats senast den 10 april 2023 (dir. 2021:84), men utredningstiden har förlängts. Uppdraget ska i stället redovisas senast den 31 oktober 2023 (dir. 2023:13).

En uppväxt fri från våld

I det tidigare nämnda betänkandet En uppväxt fri från våld (SOU 2022:70) föreslår utredningen att det bör övervägas att vid Ivo inrätta ett ombud med uppgift att bevaka barns rättigheter vid vistelse i samhällets vård, inklusive boende med särskild service och korttidsvistelse enligt LSS, och att utreda uppgifter om våld mot barn i sådan vård (s. 43).

Utredningen konstaterar att det saknas anpassade föräldraskapsstöd för vissa målgrupper. En grupp där stödbehovet särskilt lyfts fram rör föräldrar och barn i vårdnadstvist (s. 375). Utredningen föreslår att Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd ges i uppdrag att i samverkan med länsstyrelserna kartlägga förekomsten och behovet av fortsatt utveckling av målgruppsanpassade föräldraskapsstödsprogram. I uppdraget ska ingå att lämna förslag på insatser som behövs för att möta identifierade behov (s. 42).

Betänkandet är ute på remiss med en sista svarsdag den 7 augusti 2023.

Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag

I det tidigare nämnda betänkandet Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag (SOU 2020:47) finns flera förslag som syftar till ett förtydligt barnrättsperspektiv inom socialtjänsten. Utredningen föreslår bl.a. att

- socialtjänstlagens bestämmelse om barnets bästa ska anpassas till barnkonventionens lydelse. Nuvarande bestämmelse om barnets bästa omformuleras därför till att ange att vid alla åtgärder som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Utredningen föreslår även en kompletterande bestämmelse som anger att vid bedömningen av barnets bästa ska hänsyn tas till barnets åsikter.
- det anges i socialtjänstlagen att den som lämnar informationen till barnet så långt det är möjligt ska försäkra sig om att barnet har förstått informationen. Först då kan artikel 3 och 12, om barnets bästa och barnets rätt att komma till tals, få genomslag i praktiken.
- bestämmelsen i nuvarande 11 kap. 10 § första stycket tredje meningen SoL – ska upphävas. Utredningen menar att om barnet inte har förmåga att framföra några åsikter bör dessa klarläggas på annat sätt. Om barnet däremot väljer att inte framföra några åsikter ska detta respekteras och inte klarläggas på annat sätt.
- regeringen tillsätter en utredning med uppdraget att utreda behovet av och förutsättningarna för oberoende barnombud (s. 56–61).

Betänkandet bereds i Regeringskansliet.

Socialtjänstens handläggning av ärenden som rör barn och unga

I den tidigare nämnda redovisningen av Ivos regeringsuppdrag om socialtjänstens handläggning av ärenden som rör barn och unga (S2020/08835) framgår bl.a. att en generell iakttagelse är att socialtjänsterna behöver stärka sitt arbete med att göra barn delaktiga i handläggningen. Alltför många barn får inte relevant information eller kommer inte till tals inför att socialtjänsten fattar beslut och vidtar åtgärder. Att barnen inte görs delaktiga innebär enligt Ivo att viktig information går förlorad och att förutsättningarna för att bedöma barnets bästa minskar.

Insatser för att främja kompetens och stabilitet samt kvalitetsutveckling

Inom ramen för tidigare nämnd redovisning av regeringsuppdraget Stärkt kompetens, stabilitet och kvalitetsutveckling inom den sociala barn- och ungdomsvården (S2018/00535 och S2020/09552) har Socialstyrelsen tagit fram en ny version av sajten Koll på soc som är målgruppsanpassad information till barn och unga inom socialtjänsten. Ett särskilt fokus har legat på mötet med socialsekreteraren eftersom det är en situation som hela målgruppen berörs av. Placerade barn har fått ökad kännedom om att de har en egen socialsekreterare och att den personen har ett stort ansvar för att tillhandahålla information och individuellt stöd.

Tidigare riksdagsbehandling

Motioner om barns rättigheter

Motionsyrkanden om barnrättsfrågor behandlades senast i betänkande 2020/21:SoU24 Socialtjänst- och barnfrågor. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2020/21:368).

Tillkännagivande om barnets bästa vid fortsatt vård enligt LVU

I betänkande 2022/23:SoU9 Barnets bästa vid fortsatt vård enligt LVU föreslog utskottet att riksdagen skulle rikta ett tillkännagivande till regeringen om barnets bästa vid fortsatt vård enligt LVU. Utskottet anförde följande i betänkandet (s. 6, ingen res.):

Utskottet vill framhålla att samhället har ett stort ansvar för utsatta barn och unga. Detta ansvar är särskilt tydligt i fråga om barn och unga som befinner sig i samhällets vård. I promemorian Barnets bästa vid fortsatt vård enligt LVU (dnr 1416-2021/22) lämnas förslag som syftar till att ytterligare stärka barnrättsperspektivet och rättssäkerheten för barn och unga som vårdas enligt LVU. Promemorian har remitterats. Utskottet gör bedömningen att remissvaren kräver ytterligare analys och beredning, och att det arbetet lämpligen utförs i Regeringskansliet. Utskottet anser därför

att regeringen med utgångspunkt i promemorian Barnets bästa vid fortsatt vård enligt LVU (dnr 1416-2021/22) och med beaktande av remissvaren, ska återkomma till riksdagen med ett lagförslag som syftar till att stärka barnrättsperspektivet och rättssäkerheten för barn och unga. Utskottet anser vidare att regeringen årligen ska återkomma till riksdagen med information om hur arbetet med att stärka kvaliteten, barnrättsperspektivet och rättssäkerheten för barn och unga fortlöper. Med stöd av sin initiativrätt enligt 9 kap. 16 § riksdagsordningen föreslår utskottet att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2022/23:114).

Utskottets ställningstagande

Sedan 2020 gäller Förenta nationernas konvention av den 20 november 1989 om barnets rättigheter i originaltexternas lydelse som svensk lag. I konventionen finns principen om barnets bästa, vilken ska beaktas vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ. Barn som är i stånd att bilda egna åsikter har rätt att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet. Vidare anges att barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

Utskottet noterar den pågående utredningen om huruvida Sverige bör ratificera det tredje tilläggsprotokollet till FN:s konvention om barnets rättigheter om en individuell klagomålsmekanism (S 2022:03). Utskottet anser att redovisningen av detta uppdrag bör avvaktas. Därmed anser utskottet att motionerna 2022/23:181 (MP) yrkande 20, 2022/23:924 (SD) yrkande 1, 2022/23:1477 (S) och 2022/23:2061 (S) yrkande 71 bör avslås.

I fråga om ombud och stödperson till barn noterar utskottet att det i betänkandet Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag lämnats förslag om att tillsätta en utredning med uppdrag att utreda behovet av och förutsättningarna för oberoende barnombud (SOU 2020:47). Även i betänkandet En uppväxt fri från våld har det lämnats ett förslag om att överväga att inrätta ett ombud med uppgift att bevaka barns rättigheter (SOU 2022:70). Betänkandena bereds i Regeringskansliet. Med hänsyn till detta anser utskottet att riksdagen inte behöver ta något initiativ med anledning av motionerna 2022/23:924 (SD) yrkandena 12–14, 2022/23:949 (SD) yrkande 9 och 2022/23:1964 (S) yrkandena 1 och 2. Motionerna bör avslås.

När det gäller placerade barns rättigheter konstaterar utskottet att det av författningar och föreskrifter framgår att placerade barn bl.a. ska få information om sin situation, sina rättigheter och kontaktuppgifter. Utskottet noterar att det i det ovannämnda betänkandet En uppväxt fri från våld har lämnats ett förslag om att överväga att vid Ivo inrätta ett ombud med uppgift att bevaka barns rättigheter vid vistelse i samhällets vård (SOU 2022:70). Mot denna bakgrund och av att den tidigare nämnda Utredningen om barn och unga i samhällets vård (S 2021:06), som bl.a. utreder barnets eller den unges delaktighet och möjlighet att framföra sina åsikter, fortfarande pågår är

utskottet inte berett att föreslå några initiativ med anledning av motionerna 2022/23:894 (C) yrkande 15, 2022/23:949 (SD) yrkandena 1 och 2, 2022/23:1113 (KD) och 2022/23:2061 (S) yrkande 72. Motionerna bör avslås.

Reservationer

1. Föräldrastöd, punkt 1 (S)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Mikael Dahlqvist (S), Anna Vikström (S), Gustaf Lantz (S) och Karin Sundin (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:1421 av Mats Wiking (S) och
2022/23:2218 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 1 och
avslår motionerna
2022/23:88 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),
2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 28 och
2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 42 och 43.

Ställningstagande

Vi anser att samhällets stöd till föräldrar behöver bli bättre. Föräldrar bör veta var och hur de kan få hjälp med att tyda sina barns signaler om ohälsa och kunna tala med barnen om detta. Vi anser därför att föräldrar tidigt och återkommande bör erbjudas såväl generella som riktade evidensbaserade föräldrastödsprogram. Även familjerådgivningen har en viktig funktion i det förebyggande arbetet. Regeringen bör se över dessa frågor.

2. Föräldrastöd, punkt 1 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 28 och
avslår motionerna
2022/23:88 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),
2022/23:1421 av Mats Wiking (S),

2022/23:2218 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 1 och
2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 42 och 43.

Ställningstagande

Jag anser att föräldrar behöver mer kunskap om hur man samtalar med unga om sexualbrott, pornografi och annat som man kan utsättas för på internet. Regeringen bör se över frågan och vidta åtgärder för att uppnå detta.

3. Föräldrastöd, punkt 1 (MP)

av Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 42 och 43 samt avslår motionerna

2022/23:88 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 28,

2022/23:1421 av Mats Wiking (S) och

2022/23:2218 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 1.

Ställningstagande

Jag anser att hembesöksprogram för förstagångsföräldrar behöver bli mer vanligt förekommande. Regeringen bör se över frågan. Jag anser vidare att regeringen bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att stödja utvecklingen av pappakurser och insatser från civilsamhället för att stärka papparollen.

4. Tvister om vårdnad, punkt 2 (SD)

av Carina Ståhl Herrstedt (SD), Anna-Lena Blomkvist (SD), Johnny Svedin (SD) och Carita Boulwén (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:949 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 8.

Ställningstagande

Vi anser att tvister mellan föräldrar när det gäller vårdnaden om gemensamma barn i första hand bör lösas genom familjemedling så att man undviker att det blir en tvist vid domstol. Regeringen bör se över frågan och vidta åtgärder för att uppnå detta.

5. Stöd till barn och unga, punkt 3 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:865 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 8 och

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 32.

Ställningstagande

Barn som växer upp i familjer där föräldrarna är överskuldssatta påverkas negativt av det. Därför bör regeringen tillsätta en utredning med uppdraget att ta fram förslag på stödåtgärder till barn med överskuldssatta föräldrar. Vidare bör barn under 18 år som har en förälder med demens erbjudas utbildningar, grupper att träffas i och individuellt stöd över hela landet. Regeringen bör se över frågan och vidta åtgärder.

6. Tidiga insatser, punkt 4 (S)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Mikael Dahlgvist (S), Anna Vikström (S), Gustaf Lantz (S) och Karin Sundin (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 54 och

2022/23:2139 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkandena 18 och 19.

Ställningstagande

Den förra regeringen gav i juli 2022 en särskild utredare i uppdrag (dir. 2022:106) att analysera och föreslå införandet av en ordning med ungdomskriminalitetsnämnder i Sverige. Förslagen ska syfta till att åstadkomma tydligare åtgärder från samhället när barn och unga har hamnat på en kriminell bana samtidigt som de ska möjliggöra tidigare, tillräckliga och mer samordnade insatser för att förebygga fortsatt kriminalitet. Uppdraget ska redovisas senast den 30 augusti 2024, och vi anser att regeringen bör arbeta för att införa ungdomskriminalitetsnämnder i Sverige. Socialtjänsten behöver dessutom ha både resurser och verktyg för att kunna ingripa tidigt, också mot föräldrarnas vilja när det gäller barn och unga som lockas in i grov organiserad brottslighet och utnyttjas att begå grova brott.

7. Tidiga insatser, punkt 4 (MP)

av Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2139 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 18 och avslår motionerna

2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 54 och

2022/23:2139 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 19.

Ställningstagande

Jag anser att socialtjänsten behöver ha både resurser och verktyg för att kunna ingripa tidigt, också mot föräldrarnas vilja, när det gäller barn och unga som lockas in i grov organiserad brottslighet och utnyttjas att begå grova brott.

8. Utbildningsinsatser för olika yrkesgrupper, punkt 5 (SD)

av Carina Ståhl Herrstedt (SD), Anna-Lena Blomkvist (SD), Johnny Svedin (SD) och Carita Boulwén (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:949 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 10 och
2022/23:959 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 6 och
avslår motion
2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 27.

Ställningstagande

Vi anser att det behövs centrala utbildningsinsatser med krav på obligatorisk utbildning för familjemedlare. Detta bör ske genom adekvat utbildning för uppdraget och vikt bör läggas vid lämplighet vid rekryteringen. Regeringen bör se över denna fråga. Regeringen bör vidare se till att den som förhört ett barn i hedersfrågor har adekvat utbildning när det gäller frågor om hedersproblematik.

9. Utbildningsinsatser för olika yrkesgrupper, punkt 5 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 27 och
avslår motionerna
2022/23:949 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 10 och
2022/23:959 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 6.

Ställningstagande

Jag anser att det finns behov av att utbilda anställda inom bl.a. socialtjänsten om förekomsten av sexualbrott mot barn och annan utsatthet på internet. Regeringen bör se över frågan.

10. Sökbara orosanmälningar, punkt 6 (S)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Mikael Dahlqvist (S), Anna Vikström (S), Gustaf Lantz (S) och Karin Sundin (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1975 av Eva Lindh m.fl. (S) och
avslår motionerna

2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 4 och
2022/23:924 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 10.

Ställningstagande

Av socialtjänstlagen följer att när det har gjorts en anmälan enligt 11 kap. 1 § som rör barn eller unga ska socialnämnden genast göra en bedömning av om barnet eller den unge är i behov av omedelbart skydd. Beslut att inleda eller inte inleda en utredning ska, om det inte finns synnerliga skäl, fattas inom 14 dagar efter det att anmälan har kommit in. Ett sådant beslut behöver dock inte fattas om det redan pågår en utredning om det barn eller den unge som anmälan avser (11 kap. 1 a §). Om socialnämnden väljer att inte inleda utredning förvaras dokumentationen endast kronologiskt och det är inte tillåtet att söka bland de anmälningar som kommit in och som inte lett till beslut om att inleda en utredning. I dag finns alltså en begränsning när det gäller att ta del av tidigare anmälningar, som inte lett till en utredning. Vi anser att det bör finnas en möjlighet att ta del av alla tidigare orosanmälningar för ett visst barn för att kunna få en helhetsbild när det gäller det barnet. Regeringen bör verka för att göra en lagändring så att alla anmälningar som gäller barn blir sökbara.

11. Sökbara orosanmälningar, punkt 6 (C, MP)

av Ulrika Westerlund (MP) och Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 4 och
avslår motionerna

2022/23:924 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 10 och
2022/23:1975 av Eva Lindh m.fl. (S).

Ställningstagande

Vi har erfarit att det saknas statistik eller informationsinsamling när det gäller vad som ligger till grund för orosanmälningar till socialnämnden eller orsaken till att barn omhändertas. Det finns inte heller sådana uppgifter när det gäller

hur många av orosanmälningarna som leder till någon åtgärd. Vi anser att regeringen bör se över behovet av statistik om orosanmälningar till socialnämnden och omhändertaganden av barn.

12. Verksamhetsstöd, punkt 7 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:1217 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 23 och
avslår motionerna
2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkandena 31 och 32,
2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 31 och 32 samt
2022/23:2250 av Runar Filper (SD) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Jag har erfårit att det i vissa högstadieskolor placerats en socionom och två familjebehandlare. Dessa skolsociala samverkansteam ska hjälpa elever som är i farozonen för att gå in i kriminalitet att i stället fokusera på skolan. Jag anser att regeringen bör se över möjligheten att inrätta skolsociala samverkans- team med socionomer och familjebehandlare vid samtliga högstadieskolor i socialt utsatta områden.

13. Verksamhetsstöd, punkt 7 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkandena 31 och 32 samt
2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 31 och 32 samt
avslår motionerna
2022/23:1217 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 23 och
2022/23:2250 av Runar Filper (SD) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

För att säkra kvalitet, saklighet och stringens i utredningar som rör barn behöver det finnas enhetliga metoder och mallar för det arbetet. Vidare bör varje socialtjänst ha en stabil, tillräcklig och jämlik tillgång till särskild kompetens för utredning av barn och unga. Regeringen bör säkerställa detta.

14. Verksamhetsstöd, punkt 7 (MP)

av Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 32 och
2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 32 och
avslår motionerna

2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 31,
2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 31,
2022/23:1217 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 23 och
2022/23:2250 av Runar Filper (SD) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Jag anser att varje socialtjänst bör ha en stabil, tillräcklig och jämlik tillgång till särskild kompetens för utredning av barn och unga. Regeringen bör säkerställa detta.

15. Övriga insatser, punkt 8 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 26,
2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkandena 33 och 45–47 samt
2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 29, 34 och 35
samt

avslår motionerna
2022/23:2260 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 6 och
2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 79.

Ställningstagande

Det finns behov av ett antal åtgärder när det gäller arbetet med utsatta barn och unga. Inledningsvis anser jag att det behövs sekretessbrytande bestämmelser och en möjlighet att i utredningsarbetet tala med referenspersoner och med barnet utan vårdnadshavares samtycke och utan att vårdnadshavaren är närvarande. Vidare behöver socialtjänsten kunna förordna om insatser för såväl föräldrar som barn utan föräldrarnas samtycke. Det finns även behov av att se över lagstiftningen för att undanröja hinder för kommunal samverkan om den sociala barn- och ungdomsvården. Slutligen finns behov av att se över möjligheten att utöka informationsinsatserna om sexualbrott mot barn på internet för att förebygga denna typ av brottslighet. Regeringen bör vidta åtgärder i dessa delar.

16. Övriga insatser, punkt 8 (MP)

av Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:2260 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 6 och

2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 79 och

avslår motionerna

2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 26,

2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkandena 33 och 45–47 samt

2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 29, 34 och 35.

Ställningstagande

Jag anser att föräldrar, lärare och andra vuxna i ungas närhet bör rustas för att på ett bättre sätt kunna tala med unga om våld i deras nära relationer och hjälpa dem som blir utsatta. Därtill anser jag att en lämplig myndighet bör ges i uppdrag att utveckla rekommendationer på insatser som kombinerar skydd med rehabilitering för barn som utsatts för kommersiell sexuell exploatering. Regeringen bör se över detta.

17. Familjehem, punkt 9 (SD)

av Carina Ståhl Herrstedt (SD), Anna-Lena Blomkvist (SD), Johnny Svedin (SD) och Carita Boulwén (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:924 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 23 och avslår motionerna

2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkandena 49 och 52,

2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 9–11,

2022/23:924 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 22 och

2022/23:1484 av Aida Birinxhiku m.fl. (S).

Ställningstagande

Vi anser att det är viktigt att samhället arbetar förebyggande så att barn inte avviker från sin placering. Regeringen bör därför överväga att ge två lämpliga myndigheter i uppdrag att samverka för att förebygga att barn avviker från boenden, men också för att dessa barn ska få stöd, skydd och den vård de behöver när de kommer tillbaka.

18. Familjehem, punkt 9 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkandena 49 och 52 samt

2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 9–11 och avslår motionerna

2022/23:924 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkandena 22 och 23 samt

2022/23:1484 av Aida Birinxhiku m.fl. (S).

Ställningstagande

Det finns sedan tidigare ett tillkännagivande riktat till regeringen om ett nationellt register över familjehem och boenden och detta bör regeringen fullfölja. Därutöver finns det behov av en övergripande plan för utveckling av familjehemsomsorgen och ett stärkt stöd till familjehemsföräldrar. De hem som tar ansvar för placerade barn behöver ett tydligare stöd och utbildning för att kunna hjälpa barnet eller den unge. En lämplig myndighet bör därför ges i uppdrag att se över hur en grundutbildning och vidareutbildning för familjehem kan inrättas. Regeringen bör vidta åtgärder i dessa delar.

19. Familjehem, punkt 9 (MP)

av Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 52 och

2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 10 och 11 samt avslår motionerna

2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 49,

2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 9,

2022/23:924 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkandena 22 och 23 samt

2022/23:1484 av Aida Birinxhiku m.fl. (S).

Ställningstagande

Jag anser att det finns behov av en övergripande plan för utveckling av familjehemsomsorgen och ett stärkt stöd till familjehemsföräldrar. De hem som tar ansvar för placerade barn behöver ett tydligare stöd och utbildning för att kunna hjälpa barnet eller den unge. En lämplig myndighet bör därför ges i uppdrag att se över hur en grundutbildning och vidareutbildning för familjehem kan inrättas.

20. Vård och behandling på särskilda ungdomshem, punkt 10 (S)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Mikael Dahlgvist (S), Anna Vikström (S), Gustaf Lantz (S) och Karin Sundin (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:1595 av Åsa Karlsson och Björn Wiechel (båda S),
2022/23:1977 av Eva Lindh m.fl. (S) och
2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 52 och
avslår motionerna
2022/23:923 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkandena 3, 4, 10, 11 och 13 samt
2022/23:2260 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 5.

Ställningstagande

Vi anser att det reformarbete som påbörjades under förra valperioden för att utveckla Sis bör fortsätta. Som exempel kan nämnas att unga som frihetsberövas behöver olika insatser och i många fall inte ska vistas tillsammans. Ungdomshemmen behöver därför en tydligare inriktning mot att kunna behandla olika grupper av ungdomar och deras särskilda behov. Vidare behövs kraftfulla åtgärder i enlighet med Statskontorets rapport 2022:4 för att barn och unga ska kunna vara trygga och få anpassad vård när de vistas hos Sis. Slutligen behöver vården och behandlingen utvecklas för ungdomar med allvarliga psykosociala problem liksom för ungdomar som dömts till sluten ungdomsvård. Regeringen bör fortsätta reformarbetet.

21. Vård och behandling på särskilda ungdomshem, punkt 10 (SD)

av Carina Ståhl Herrstedt (SD), Anna-Lena Blomkvist (SD), Johnny Svedin (SD) och Carita Boulwén (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:923 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkandena 3, 4, 10, 11 och 13 samt

avslår motionerna
2022/23:1595 av Åsa Karlsson och Björn Wiechel (båda S),
2022/23:1977 av Eva Lindh m.fl. (S),
2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 52 och
2022/23:2260 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 5.

Ställningstagande

Vi har erfarit att barn och unga med ett allt tyngre vårdbehov och unga med psykosociala och psykiska tillstånd placeras vid Sis ungdomshem trots att dessa borde ha tagits om hand av barn- och ungdomspsykiatri. Regeringen bör därför se över Sis uppdrag att förbättra arbetet med att möta barn och unga med omfattande vårdbehov. Vidare bör regeringen låta utreda frågan om att ge myndigheten rätt att neka unga som faller utanför dess lagstadgade verksamhet.

När det gäller förhållandena på de särskilda ungdomshemmen vill vi nämna följande. Regeringen bör verka för att Sis inom sina verksamheter ska servera en varierad och hälsosam kost. Vidare bör regeringen verka för att Sis ska arbeta för ett ökat fokus och ett aktivt arbete för att främja hälsa och välmående, exempelvis regelbunden utevistelse. Därutöver bör regeringen se över Sis-anläggningar så att de är anpassade och håller god säkerhet. Slutligen anser vi att antalet inspektioner av bl.a. Sis-hem bör öka ytterligare. Inspektioner bör ske inte bara vid en indikation om problem i verksamheten utan också som en åtgärd för att föregripa eventuella olägenheter.

22. Vård och behandling på särskilda ungdomshem, punkt 10 (MP)

av Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2260 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 5 och

avslår motionerna

2022/23:923 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkandena 3, 4, 10, 11 och 13,

2022/23:1595 av Åsa Karlsson och Björn Wiechel (båda S),

2022/23:1977 av Eva Lindh m.fl. (S) och

2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 52.

Ställningstagande

Jag anser att det behöver uppmärksammas att barn och unga som placeras med stöd av LVU på grund av sexuell exploatering har varit utsatta för ett övergrepp. Stödet för dessa barn och unga måste utformas efter det. Regeringen bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att utreda om den omständigheten att någon varit utsatt för sexuell exploatering är en rimlig grund för placering på särskilt ungdomshem.

23. Villkor och befogenheter på särskilda ungdomshem, punkt 11 (SD)

av Carina Ståhl Herrstedt (SD), Anna-Lena Blomkvist (SD), Johnny Svedin (SD) och Carita Boulwén (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:923 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkandena 1, 2, 5–7, 9, 12 och 14, bifaller delvis motionerna

2022/23:95 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) i denna del och

2022/23:595 av Marléne Lund Kopparklint (M) samt

avslår motion

2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 17.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen bör se över möjligheten att ge personal vid Sis-verksamheter verktyg för att kunna begära en kroppsvisitation vid misstanke om införsel av droger. Regeringen bör vidare se över de lagar som reglerar Sis verksamhet så att dessa bättre harmonierar med verksamhetens uppdrag och önskemål. Som exempel kan nämnas att tillgången till bl.a. läsplattor och mobiltelefoner bör kunna begränsas mer effektivt. Sis bör även få ett tydligare mandat att begränsa tillgången till läsplattor och mobiltelefoner.

När det gäller Sis som arbetsgivare kan följande nämnas. Regeringen bör vidta åtgärder för att Sis ska bli en mer attraktiv arbetsgivare samt analysera behovet av fler utbildningsinsatser för personal vid Sis verksamheter. Regeringen bör vidare aktivt verka för kompetenshöjande insatser för personal anställd vid Sis, och vid rekrytering bör Sis särskilt ta frågan om lämplighet i beaktande. Vi har erfarenhet att personalens kompetens många gånger är bristfällig bl.a. med hänsyn till svårigheter att rekrytera personal. Slutligen anser vi att lämpliga myndigheter bör få i uppdrag att samverka för att förebygga att barn avviker från boenden. Regeringen bör vidta åtgärder i dessa delar.

24. Villkor och befogenheter på särskilda ungdomshem, punkt 11 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 17 och avslår motionerna

2022/23:95 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) i denna del,

2022/23:595 av Marléne Lund Kopparklint (M) och

2022/23:923 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkandena 1, 2, 5–7, 9, 12 och 14.

Ställningstagande

Jag anser att regeringen bör se över hur staten i större utsträckning kan ta ansvar för kostnaden för tvångsvård vid Sis-hem. Regeringen bör vidta åtgärder i enlighet med detta.

25. Behov av platser på hem för vård eller boende m.m., punkt 12 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 67 och

2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 117 och

avslår motion

2022/23:95 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) i denna del.

Ställningstagande

De som utsatts för kommersiell sexuell exploatering behöver ofta hjälp och stöd, men bristen på platser på HVB-hem gör att dessa personer lätt blir utan

hjälp. Regeringen bör se över antalet platser på dessa hem och förbättra situationen för de som utsatts så att dessa ska kunna få hjälp och stöd.

26. Samverkan mellan myndigheter, punkt 13 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkandena 54 och 55 samt
2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 12 och 16.

Ställningstagande

Det är ett problem att det inte är någon som har ansvar för uppföljningen och åtgärderna efter en avslutad placering och vård enligt LVM, LVU och LSU. Regeringen bör därför se över samarbetet mellan Sis ungdomshem och socialtjänsten i ungdomarnas eller klienternas hemkommuner och skyndsamt ta fram tillfälliga riktlinjer för hur socialtjänstens stöd ska se ut efter att vården enligt LVM, LVU och LSU upphör.

Vidare bör alla hinder för kommuner att samarbeta över kommungränserna om den sociala barn- och ungdomsvården undanröjas. Det är av yttersta vikt att samarbetet mellan elevhälsan, barn- och ungdomshälsan, primärvården och socialtjänsten stärks. Hinder som i dag försvårar sådana samarbeten och informationsutbyten måste ses över till förmån för lagstiftning och riktlinjer som främjar samverkan. Regeringen bör vidta åtgärder.

27. Samverkan mellan myndigheter, punkt 13 (MP)

av Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 55 och
2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 12 och
avslår motionerna
2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 54 och

2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 16.

Ställningstagande

Jag anser att alla hinder för kommuner att samarbeta över kommungränserna om den sociala barn- och ungdomsvården bör undanröjas. Det är av yttersta vikt att samarbetet mellan elevhälsan, barn- och ungdomshälsan, primärvården och socialtjänsten stärks. Hinder som i dag försvårar sådana samarbeten och informationsutbyten måste ses över till förmån för lagstiftning och riktlinjer som främjar samverkan. Regeringen bör vidta åtgärder.

28. Vårdnadsöverflyttning, punkt 14 (SD)

av Carina Ståhl Herrstedt (SD), Anna-Lena Blomkvist (SD), Johnny Svedin (SD) och Carita Boulwén (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:924 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 16,
bifaller delvis motionerna
2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 56 och
2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 13 och
avslår motion
2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 53.

Ställningstagande

Vi anser att det behövs en bred översyn och förslag till stödåtgärder vid vårdnadsöverflyttning från de biologiska föräldrarna till familjehemsföräldrarna. Syftet med en sådan översyn är att garantera barn och familjehemsföräldrar fortsatta insatser och stöd. Översynen bör också beakta ett fortsatt umgänge med barnets biologiska föräldrar där det är möjligt och för barnets bästa. Regeringen bör vidta åtgärder för att uppnå detta.

29. Vårdnadsöverflyttning, punkt 14 (C, MP)

av Ulrika Westerlund (MP) och Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 56 och
2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 13,
bifaller delvis motion

2022/23:924 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 16 och
avslår motion

2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 53.

Ställningstagande

Vi anser att det finns anledning att se över vilka insatser som kan behöva fortsätta att erbjudas även efter en vårdnadsöverflyttning eller adoption av ett placerat barn eller efter att behandling på HVB-hem har avslutats. Vidare bör det utredas hur socialtjänstens stöd ska se ut efter en vårdnadsöverflyttning, adoption eller avslutad behandling på HVB-hem.

30. Övrig uppföljning, punkt 15 (SD)

av Carina Ståhl Herrstedt (SD), Anna-Lena Blomkvist (SD), Johnny Svedin (SD) och Carita Boulwén (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:924 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkandena 18–21 och
avslår motionerna

2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkandena 48 och 51 samt

2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 8 och 30.

Ställningstagande

Placerade barns misslyckanden i skolan kan bero på den utsatthet de levtt i, men även på luckor i skolgången och stress i kombination med låga förväntningar. Vi anser att det bör vara främjande för framför allt placerade barns skolgång med ett strukturerat samarbete mellan skolan och socialtjänsten där man systematiskt följer upp barnens kunskapsnivå. Regeringen bör därför överväga att ta fram en handlingsplan för att bättre kunna stödja och följa upp placerade barns skolresultat. Vidare bör regeringen överväga att ta fram en sådan handlings- och åtgärdsplan för uppföljning av tidigare placerade barn. Regeringen bör även överväga att förtydliga Ivos uppdrag så att

placerade barn och unga i högre utsträckning skyddas och deras tillvaro och situation alltid följs upp. Slutligen anser vi att regeringen bör verka för att barn och vuxna som farit illa under sin placering i högre grad erbjuds stöd och eftervård. Regeringen bör vidta behövliga åtgärder.

31. Övrig uppföljning, punkt 15 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkandena 48 och 51 samt
2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 8 och 30 samt
avslår motion
2022/23:924 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkandena 18–21.

Ställningstagande

Jag anser att en förutsättning för att ett omhändertagande av ett barn ska vara aktuellt är att det innebär att samhällsvården förbättrar barnets situation och livsvillkor. Att som barn vara föremål för ett omhändertagande är i sig traumatiskt och påverkar barnet på ett ingripande sätt, och samhället ansvarar för att nyttan med omhändertagandet överväger nackdelarna med att ett barn placeras. Många som omhändertas med stöd av LVM, LVU eller LSU behöver hjälp med komplexa och sammanvävda problem som aggressivitet, utagerande beteende, självdestruktivitet, missbruk eller kriminalitet. Regeringen bör se över dessa frågor.

Vidare anser jag att såväl skälen till omhändertagandet som förutsättningarna för att omhändertagandet ska upphöra måste vara begripliga för alla inblandade. Detta är viktigt från rättssäkerhetssynpunkt och ger trygghet och förutsebarhet för både barn och vuxna. Regeringen bör se över detta.

32. Övrig uppföljning, punkt 15 (MP)

av Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
 2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 48 och
 2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 30 och
 avslår motionerna
 2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 51,
 2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 8 och
 2022/23:924 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkandena 18–21.

Ställningstagande

Jag anser att en förutsättning för att ett omhändertagande av ett barn ska vara aktuellt är att det innebär att samhällsvården förbättrar barnets situation och livsvillkor. Att som barn vara föremål för ett omhändertagande är i sig traumatiskt och påverkar barnet på ett ingripande sätt, och samhället ansvarar för att nyttan med omhändertagandet överväger nackdelarna med att ett barn placeras. Många som omhändertas med stöd av LVM, LVU eller LSU behöver hjälp med komplexa och sammanvävda problem som aggressivitet, utagerande beteende, självdestruktivitet, missbruk eller kriminalitet. Regeringen bör se över dessa frågor.

33. Adoption, punkt 16 (S)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Mikael Dahlqvist (S), Anna Vikström (S), Gustaf Lantz (S) och Karin Sundin (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
 2022/23:1039 av Johan Büser (S) och
 2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 73 och
 avslår motionerna
 2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkandena 18–21,
 2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 26–28,
 2022/23:924 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 17 och
 2022/23:1152 av Mona Olin m.fl. (SD) yrkande 20.

Ställningstagande

Den tidigare tillsatta Adoptionskommissionen har i uppdrag att kartlägga och analysera hur regelverk, organisering och processer inom Sveriges internationella adoptionsverksamhet har fungerat bakåt i tiden fram till i dag. Vi anser att det är angeläget att kommissionen får såväl den tid som de resurser

och befogenheter som behövs för att göra ett gott arbete. Regeringen bör säkerställa detta. Vi har vidare erfarit att kvaliteten är skiftande i kommunernas medgivandeutredningar inför internationella adoptioner. Regeringen bör därför säkerställa kompetensen i kommunerna vid medgivandeutredningar inför internationella adoptioner samt att det nuvarande förfarandet blir mer enhetligt och rättssäkert.

34. Adoption, punkt 16 (SD)

av Carina Ståhl Herrstedt (SD), Anna-Lena Blomkvist (SD), Johnny Svedin (SD) och Carita Boulwén (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:924 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 17 och
2022/23:1152 av Mona Olin m.fl. (SD) yrkande 20 och
avslår motionerna
2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkandena 18–21,
2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 26–28,
2022/23:1039 av Johan Büser (S) och
2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 73.

Ställningstagande

Vi har erfarit att de internationella adoptionerna minskade under perioden 2008–2018, och detta bör enligt vår uppfattning innebära konsekvenser för de auktoriserade adoptionsorganisationernas ekonomiska situation. Regeringen bör därför se över hur dessa organisationers verksamhet kan få en mer kvalitetssäker finansiering.

35. Adoption, punkt 16 (C, MP)

av Ulrika Westerlund (MP) och Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkandena 18–21 och

2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 26–28 och avslår motionerna

2022/23:924 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 17,

2022/23:1039 av Johan Büser (S),

2022/23:1152 av Mona Olin m.fl. (SD) yrkande 20 och

2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 73.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen bör låta tillsätta en utredning om hur internationella adoptioner bör organiseras, godkännas, kontrolleras och följas upp samt behoven av författningsändringar vad gäller arkiv och dokumentation av adoptioner till Sverige. Det bör även utredas hur stödet till de internationellt adopterade ska se ut och vem som ska vara ansvarig för detta. Det finns i dag möjlighet till stöd för adopterade som söker efter sina rötter, men det behövs även en översyn av behovet av ett särskilt stöd till de som upptäcker att deras adoption skett på ett felaktigt sätt. Dokumentation om adoptioner ska därför kunna tillhandahållas en adopterad person. Regeringen bör vidta åtgärder.

36. Barnkonventionen, punkt 17 (S)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Mikael Dahlgvist (S), Anna Vikström (S), Gustaf Lantz (S) och Karin Sundin (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 71 och avslår motionerna

2022/23:181 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 20,

2022/23:924 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 1 och

2022/23:1477 av Petter Löberg (S).

Ställningstagande

Det finns tre tilläggsprotokoll till FN:s barnkonvention. Sverige har ratificerat två av dessa. Det tredje tilläggsprotokollet som gäller ett klagomålsförfarande antogs av FN:s generalförsamling i december 2011. Under förra valperioden tillsattes en utredning (dir. 2022:35) om huruvida Sverige bör ratificera även det tredje tilläggsprotokollet till FN:s barnkonvention. Uppdraget ska

redovisas i augusti 2023. Vi anser att arbetet med att genomföra barnkonventionen och stärka barns rättigheter behöver fortsätta. Regeringen bör säkerställa detta.

37. Barnkonventionen, punkt 17 (SD)

av Carina Ståhl Herrstedt (SD), Anna-Lena Blomkvist (SD), Johnny Svedin (SD) och Carita Boulwén (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:924 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 1 och
avslår motionerna
2022/23:181 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 20,
2022/23:1477 av Petter Löberg (S) och
2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 71.

Ställningstagande

Vi har erfarit att kommuner rapporterar om svårigheter att anpassa verksamheten till det som krävs enligt barnkonventionen. Vi anser därför att det är viktigt att regeringen arbetar aktivt med att genomföra de rättigheter som följer av konventionen i all offentlig verksamhet. Vi anser att regeringen i sitt arbete bör sträva efter att intentionerna i barnkonventionen följs.

38. Barnkonventionen, punkt 17 (MP)

av Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:181 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 20 och
avslår motionerna
2022/23:924 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkande 1,
2022/23:1477 av Petter Löberg (S) och
2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 71.

Ställningstagande

Till FN:s barnkonvention finns det tre tilläggsprotokoll. Sverige har ratificerat två av dessa. Under förra valperioden tillsattes en utredning om huruvida Sverige bör ratificera även det tredje tilläggsprotokollet i FN:s barnkonvention (dir. 2022:35). Genom en sådan ratificering blir det möjligt för barn att klaga till FN:s barnrättskommitté när de upplever att deras rättigheter har kränkts. Jag anser att Sverige bör ratificera det tredje tilläggsprotokollet till FN:s barnkonvention. Regeringen bör arbeta för detta.

39. Ombud och stödperson till barn, punkt 18 (SD)

av Carina Ståhl Herrstedt (SD), Anna-Lena Blomkvist (SD), Johnny Svedin (SD) och Carita Boulwén (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:924 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkandena 12–14 och

2022/23:949 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 9 och avslår motion

2022/23:1964 av Amalia Rud Pedersen och Gunilla Carlsson (båda S) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen bör verka för möjligheten att ge ett barnombud till barn som placerats i familjehem enligt socialtjänstlagen. Ett sådant ombud bör få insyn i och en skyldighet att rapportera om missförhållanden när det gäller omkostnadsbidraget. Ett barnombud bör vidare finnas som ett stöd för barnet mellan familjehemmet och socialtjänsten och ska också ha möjlighet att stärka barnets ekonomiska rätt. Ett barn bör även kunna få stöd under en vårdnadsprocess genom en enskild stödperson som kan se till att barnet får relevant information och en rätt att komma till tals i de olika instanser som hanterar vårdnadstvister. Regeringen bör arbeta för detta.

40. Placerade barns rättigheter, punkt 19 (S)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Mikael Dahlqvist (S), Anna Vikström (S), Gustaf Lantz (S) och Karin Sundin (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 72 och avslår motionerna

2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 15,

2022/23:949 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2 samt

2022/23:1113 av Roland Utbult (KD).

Ställningstagande

De ändringar i LVU (lex Lilla hjärtat) som trädde i kraft den 1 juli 2022 var ett viktigt steg för att stärka placerade barns rättigheter. Nästa steg bör avse frågor om kvalitet i familjehemmen. Vi anser att regeringen ytterligare bör stärka rättigheterna för placerade barn. Regeringen bör vidta åtgärder för att uppnå detta.

41. Placerade barns rättigheter, punkt 19 (SD)

av Carina Ståhl Herrstedt (SD), Anna-Lena Blomkvist (SD), Johnny Svedin (SD) och Carita Boulwén (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:949 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna

2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 15,

2022/23:1113 av Roland Utbult (KD) och

2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 72.

Ställningstagande

Alla barn ska ha rätt till en trygg uppväxt. Regeringen bör se till att införa en barndomsgaranti och en nollvision mot barnmisär. Med detta avses en nollvision mot diskriminering, mobbning och trakasserier. Barnen ska också skyddas från fysiskt och psykiskt våld, sexuella övergrepp och vanvård eller utnyttjande. Barn ska så långt det är möjligt garanteras en trygg uppväxt med båda föräldrarna. Regeringen bör verka för att uppnå detta.

42. Placerade barns rättigheter, punkt 19 (C, MP)

av Ulrika Westerlund (MP) och Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 15 och avslår motionerna

2022/23:949 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2,

2022/23:1113 av Roland Utbult (KD) och

2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 72.

Ställningstagande

Vi har erfarit att Sverige tidigare har fått kritik av FN:s barnrättskommitté för avsaknad av en oberoende klagorättsmekanism för barn placerade på institution och anser att varken den interna klagomålshanteringen på Sis eller hanteringen av klagomål hos Ivo lever upp till kraven om en oberoende klagorätt. Vi anser därför att placerade barn ska ha rätt till en oberoende klagorättsmekanism. Regeringen bör tillsätta en utredning om detta.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2022/23

2022/23:88 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det obligatoriskt att göra besök hos BVC enligt uppgjord plan samt minska barnbidraget om planen inte efterlevs, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:95 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av tillgång till digitala kontaktytor avseende skyddsaspekten för barn och unga som är placerade på HVB-hem eller Sis ungdomshem, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:181 av Märta Stenevi m.fl. (MP):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ratificera det tredje tilläggsprotokollet till FN:s barnkonvention och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:595 av Marléne Lund Kopparklint (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur brottsverktyg kan begränsas inom särskilda ungdomshem och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C):

67. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av platser på HVB-hem för offer för sexköp och människohandel och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behovet av statistik rörande orosanmälningar till socialtjänsten och omhändertagande av barn och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att utöka informationsinsatserna om sexualbrott mot barn på internet för att förebygga denna typ av brott och tillkännager detta för regeringen.

27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utbilda personer inom förskola, skola, socialtjänst och psykiatri om sexualbrott mot barn och annan utsatthet på internet och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka kunskapen hos föräldrar om hur man samtalar med unga om sexualbrott, pornografi och annan utsatthet på internet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:865 av Alireza Akhondi m.fl. (C):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utredning med uppdraget att ta fram förslag på stödåtgärder till barn till överskulsatta föräldrar och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:881 av Martina Johansson m.fl. (C):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur stöd kan ges till dem som adopterats till Sverige på felaktiga grunder, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör tillsättas en utredning om hur internationella adoptioner bör organiseras, godkännas, kontrolleras och följas upp samt om behoven av författningsändringar vad gäller arkiv och dokumentation av adoptioner till Sverige och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att dokumentation rörande adoptioner ska kunna tillhandahållas en adopterad person och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör tillsättas en utredning om hur stöd till transnationellt adopterade barn ska se ut och organiseras och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om enhetliga metoder och mallar för utredningar som rör barn och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att socialtjänsten i alla kommuner har tillgång till särskild kompetens för barnutredningar och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sekretessbrytande bestämmelser och om möjlighet att i utredningsarbetet tala med referenspersoner och med barnet utan vårdnadshavares samtycke och utan att vårdnadshavaren är närvarande, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en lagändring för att socialtjänsten ska kunna förordna om insatser för såväl föräldrar som barn utan föräldrarnas samtycke och tillkännager detta för regeringen.

46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagstiftningen för att undanröja hinder för kommunal samverkan kring den sociala barn- och ungdomsvården och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att socialtjänsten i sin stödjande verksamhet bör vara tvungen att agera om det föreligger en risk för barns eller andra människors liv och hälsa och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samhällsvård och omhändertagande av barn ska förbättra barnets situation och livsvillkor och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör genomföra riksdagens fattade beslut om nationellt register över familjehem/boenden som tagit emot placerade barn, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att information om skälen för ett omhändertagande och förutsättningarna för att ett omhändertagande av ett barn ska upphöra ska tydliggöras och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram en övergripande plan för utveckling av familjehemsomsorgen och stärkt stöd till familjehemsföräldrar och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra lagen beträffande den tidsgräns som stipuleras för när socialtjänsten ska överväga en ansökan om vårdnadsöverflyttning och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över samarbetet mellan Statens institutionsstyrelses ungdomshem och socialtjänsten i ungdomarnas eller klienternas hemkommuner samt utreda hur socialtjänstens stöd ska se ut efter att vården enligt LVM, LVU och LSU upphör, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka samarbetet mellan vården, elevhälsan och socialtjänsten i fråga om placerade barn och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över vilka insatser som ska fortsätta att erbjudas efter en vårdnadsöverflytt eller adoption av ett placerat barn och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:894 av Christofer Bergenblock m.fl. (C):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att information om skälen för ett omhändertagande och förutsättningarna för att ett omhändertagande av ett barn ska upphöra ska tydliggöras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör genomföra riksdagens fattade beslut om ett nationellt register över familjehem/boenden som tagit emot placerade barn, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge lämplig myndighet i uppdrag att se över hur en grundutbildning för familjehem kan inrättas och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i samråd med relevanta aktörer bör se över hur ett vardagligt kommunalt stöd till familjehemmen kan inrättas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka samarbetet mellan vården, elevhälsan och socialtjänsten för placerade barn och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över vilka insatser som ska fortsätta att erbjudas efter en vårdnadsöverflytt eller adoption av ett placerat barn och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning om rätten till en oberoende klagorättsmekanism för placerade barn och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över samarbetet mellan Statens institutionsstyrelses ungdomshem och socialtjänsten i ungdomarnas eller klienternas hemkommuner samt utreda hur socialtjänstens stöd ska se ut efter att vården enligt LVM, LVU och LSU upphör, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över hur staten i större utsträckning kan ta ansvar för kostnaden för tvångsvård som utförs vid Sis-hem, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning av hur internationella adoptioner bör organiseras, godkännas, kontrolleras och följas upp samt av behoven av författningsändringar vad gäller arkiv och dokumentation av adoptioner till Sverige, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att dokumentation rörande adoptioner ska kunna tillhandahållas en adopterad person, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör tillsättas en utredning av hur stöd till transnationellt adopterade barn ska se ut och organiseras och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram förslag på en lagändring för att socialtjänsten ska kunna förordna om insatser för såväl föräldrar som barn utan föräldrarnas samtycke och tillkännager detta för regeringen.

30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samhällsvård och omhändertagande av barn ska förbättra barnets situation och livsvillkor och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om enhetliga metoder och mallar för utredningar som rör barn och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att socialtjänsten i alla kommuner har tillgång till särskild kompetens för barnutredningar och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagstiftningen för att undanröja hinder för kommunal samverkan kring den sociala barn- och ungdomsvården och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att socialtjänsten i sin stödjande verksamhet måste agera om det föreligger en risk för barns eller andra människors liv och hälsa, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:901 av Christofer Bergenblock m.fl. (C):

32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om adekvat stöd till barn under 18 år med en förälder som får demens och andra anhöriga till yngre med en demenssjukdom, oberoende av bostadskommun, och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:923 av Linda Lindberg m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över möjligheten att ge personal på Sis-verksamheter verktyg att begära en kroppsvisitation vid misstanke om införsel av droger och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över de lagar som reglerar Sis så att dessa bättre harmonierar med verksamhetens uppdrag och önskemål och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över myndighetens uppdrag att förbättra arbetet med att möta barn och unga med omfattande psykisk ohälsa och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda frågan om att ge myndigheten rätt att neka unga som faller utanför dess lagstadgade verksamhet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör vidta åtgärder för att Sis ska bli en mer attraktiv arbetsgivare och tillkännager detta för regeringen.

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör analysera behovet av fler utbildningsinsatser för personal på Sis verksamheter och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen aktivt bör verka för kompetenshöjande insatser för personal anställd vid Sis och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att Sis i sitt rekryteringsarbete särskilt tar frågan om lämplighet i beaktande och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att Sis inom sina verksamheter ska servera en varierad och hälsosam kost och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att Sis ska arbeta för ett ökat fokus och ett aktivt arbete för att främja hälsa och välmående och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Sis ett tydligare mandat att begränsa tillgången på it såsom läsplattor och mobiltelefoner och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av Sis-anläggningar så att de är anpassade och håller god säkerhet och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Myndigheten för vård- och omsorgsanalys (Vårdanalys) tillsammans med Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) i uppdrag att samverka för att förebygga att barn avviker från boenden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:924 av Linda Lindberg m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sitt arbete bör sträva efter att intentionerna med barnkonventionen efterlevs och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över möjligheten att även registrera anmälningar som inte leder till åtgärd och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sitt arbete bör arbeta för möjligheten att ge barn som placerats i familjehem enligt socialtjänstlagen ett barnombud och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över möjligheten att ge barnombudet insyn och skyldighet att rapportera missförhållanden gällande omkostnadsbidraget och tillkännager detta för regeringen.

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om barns rätt och stöd i tvister mellan vårdnadshavare och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en översyn av och förslag på stödåtgärder vid vårdnadsöverflyttning och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över hur en mer kvalitetssäker finansiering av adoptionsverksamheterna kan se ut och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör arbeta för en handlingsplan till socialtjänsten för att bättre kunna stödja och följa upp placerade barns skolresultat och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga en handlings- och åtgärdsplan för uppföljning av tidigare placerade barn och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att Ivos uppdrag förtydligas så att placerade barn och unga i högre utsträckning än i dag skyddas och deras tillvaro och situation alltid följs upp och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att barn och vuxna som farit illa under sin placering i högre grad erbjuds stöd och eftervård och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förlängd familjehemspacering vid studier och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att ge Myndigheten för vård- och omsorgsanalys (Vårdanalys) tillsammans med Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) i uppdrag att samverka för att förebygga att barn avviker från boenden och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:949 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en barndomsgaranti och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nollvision mot barnmisär och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tvister kring vårdnad i första hand ska lösas genom familjemedling och domstolsmål undvikas och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en särskild stödperson bör utses åt barnet senast i samband med familjemedling och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utbildning av familjemedlare och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:959 av Michael Rubbestad m.fl. (SD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör beakta att den som förhör ett barn om hedersfrågor bör ha adekvat utbildning i hedersproblematik och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1039 av Johan Büser (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa kompetensen i kommunerna vid medgivandeutredningar inför internationella adoptioner, samt att det nuvarande förfarandet blir mer enhetligt och rättssäkert, och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1113 av Roland Utbult (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunen bör göras skadeståndsansvarig när ett barn eller en ungdom som har omhändertagits av sociala myndigheter drabbas av vanvård eller andra övergrepp, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:1152 av Mona Olin m.fl. (SD):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om finansiering av adoptionsverksamheter och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1217 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över möjligheten att inrätta skolsociala samverkansteam med socionomer och familjebehandlare vid samtliga högstadieskolor i socialt utsatta områden och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1421 av Mats Wiking (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att familjerådgivning har en viktig funktion i det förebyggande arbetet och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1477 av Petter Löberg (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att stärka barnkonventionens ställning visavi annan lagstiftning och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1484 av Aida Birinxhiku m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en regelförändring så att kommuner ges möjligheter att anställa familje- och jourhem och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1595 av Åsa Karlsson och Björn Wiechel (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska vidtas kraftfulla åtgärder i enlighet med Statskontorets utredning för att barn och unga ska vara trygga och få anpassad vård när de vistas på Sis, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C):

117. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av platser på HVB-hem för offer för sexköp och människohandel och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1964 av Amalia Rud Pedersen och Gunilla Carlsson (båda S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa en kontaktperson som hjälper och bistår hela familjen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över en ändring av regelverket så att kontaktpersonen ska ha rätt att arbeta myndighetsövergripande för att kunna bistå barn/ungdomen på bästa sätt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:1975 av Eva Lindh m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förändra socialtjänstlagen så att anmälningar som gäller barn blir sökbara, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:1977 av Eva Lindh m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla vård och behandling för ungdomar med allvarliga psykosociala problem samt ungdomar som dömts till sluten ungdomsvård, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S):

52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fortsatt utveckling av Statens institutionsstyrelse (Sis) och tillkännager detta för regeringen.

54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ungdomskriminalitetsnämnder och tillkännager detta för regeringen.
71. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka barns rättigheter och tillkännager detta för regeringen.
72. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lex Lilla hjärtat och att ytterligare stärka rättigheterna för placerade barn och tillkännager detta för regeringen.
73. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om adoptionskommissionen och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2139 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om socialtjänstens behov av resurser och verktyg för att kunna gripa in tidigt och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införandet av ungdomskriminalitetsnämnder och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2218 av Jennie Nilsson m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stöd till föräldraskap och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2250 av Runar Filper (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att socialtjänsten måste börja praktisera vetenskapliga utredningsmetoder och få förutsättningar och kompetens att lösa föräldrarnas grundproblem till konflikten och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta föräldraalienation på allvar och ta del av den forskning som finns och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2260 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Socialstyrelsen i uppdrag att utreda huruvida utsatthet för kommersiell sexuell exploatering är en rimlig grund för placering på särskilda ungdomshem och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Socialstyrelsen i uppdrag att utveckla rekommendationer på insatser som kombinerar skydd med rehabilitering, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP):

42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla hembesöksprogram och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Folkhälsomyndigheten i uppdrag att stödja utvecklingen av pappakurser och insatser från civilsamhället för att stärka papparollen och tillkännager detta för regeringen.
79. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rusta föräldrar, lärare och andra vuxna för att prata med unga om våld i nära relationer och tillkännager detta för regeringen.